

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE'DE SİBER ZORBALIK VE SİBER FARKINDALIĞA YÖNELİK
YAPILAN ÇALIŞMALAR VE EĞİTSEL FAALİYETLERİN İNCELENMESİ**

Tayfun ŞENOĞLU
ORCID: 0000-0001-6613-6486

Danışman
Prof. Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR
ORCID: 0000-0001-9210-4779

Konya – 2024

TEŞEKKÜR

Akademik çalışma hayatımın başlamasında en büyük rolü olan ve bu çalışmamda bana yol gösteren, tezin her aşamasında desteğini, emeğini ve zamanını esirgemeyen, lisans eğitimim de dahil olmak üzere on yılı aşkın süredir tanıdığım, eğitim hayatım boyunca rol model olarak gördüğüm, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum ve bundan hayatım boyunca onur duyacağım tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR'a,

Lisansüstü eğitiminde tanıyıp öğrencisi olma şansına eriştiğim, gerek derslerde gerekse tez çalışmamda bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, tanımayı ve öğrencisi olmayı büyük bir onur olarak gördüğüm saygıdeğer hocam Sayın Prof. Dr. Ertuğrul USTA'ya,

Lisansüstü eğitimimin ders aşamasında bilgi birikimlerinden faydalandığım, akademik yönden gelişmemde katkıda bulunan değerli öğretim üyelerine, tezimi sabırla okuyup değerlendiren jüri üyesi Sayın Prof. Dr. Yusuf Levent ŞAHİN'e,

Yıllardır sürekli gelişmem ve daha iyi bir yaşam sürmem için desteğini her zaman yanımda hissettiğim, bana hayatımın her alanında yol gösteren, verdiğim kararlarda her zaman arkamda duran, başta kıymetli babam Mustafa ŞENOĞLU olmak üzere varlıklarına hep şükrettiğim canım aileme,

Tanıdığım günden itibaren başladığım her işte arkamda duran ve yoğun hayat koşturmamda beni her zaman desteğiyle cesaretlendiren eşim Elif ŞENOĞLU'na ve bu tezi kendisine ithaf ettiğim, evimizin neşesi, yoğun çalışma hayatı ve telaşesinden zaman zaman kendisine ayıracağım vakitlerden feragat etmek zorunda kaldığım biricik kızım Gülce'me,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tayfun ŞENOĞLU

Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ŞEKİLLER	v
TABLolar	vi
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	ix
ÖZET	x
ABSTRACT.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Siber Kavramı	6
2.1.1. Siber Zorbalık	6
2.1.2. Siber Farkındalık	10
2.2. Eğitsel Faaliyetler	12
2.2.1. BTK Tarafından Yapılan Faaliyetler	12
2.2.2. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Tarafından Yapılan Faaliyetler	13
2.2.3. İçişleri Bakanlığı Siberay Projesi	15
2.2.4. TRT tarafından yapılan faaliyetler: TRT Çocuk Ekip Siberay	17
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	18
3.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	18
3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	27
4. YÖNTEM.....	30
4.1. Araştırmanın Modeli	30
4.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	30
4.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri	31
4.4. Verilerin Toplanması.....	31
4.5. Verilerin Analizi	32

5. BULGULAR	33
5.1. Siber zorbalık ve siber farkındalığa yönelik yapılan akademik çalışmaların belirlenen alt amaçlara göre incelenmesi	33
5.1.1. Yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı	33
5.1.2. İlgili eğitim faaliyetlerinin araştırma modelleri yönünden incelenmesi.....	37
5.1.3. İlgili eğitim faaliyetlerinin evren, örneklem veya katılımcı grubu dağılımları ..	38
5.1.4. Araştırma boyutlu olan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları.....	39
5.1.5. Araştırma boyutlu olan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntem ve teknikleri.....	40
5.1.6. Araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlar hangi kategoride birleştirilebilir? .	41
5.1.7. Araştırmada yapılan öneriler hangi kategoride birleştirilebilir?	43
6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	46
6.1. Tartışma ve sonuç	46
6.2. Öneriler.....	49
KAYNAKLAR.....	51
EKLER	57
Ek 1. Araştırmada incelenen çalışmalar.....	58
Ek 2. Çalışma Tarama Formu.....	62
Ek 3. Çalışma Tarama Formları	63

ŞEKİLLER

Şekil 2.1. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanımı Araştırması (TÜİK, 2023).	7
Şekil 2.2. Düzenli internet kullanan çocukların internet kullanım amaçları (TÜİK, 2021)	8
Şekil 2.3. BTK Akademi eğitim içeriği (BTK Akademi, 2024)	12
Şekil 2.4. Güvenli internet hizmeti içeriği (BTK, 2023)	13
Şekil 2.5. Siber zeka bilgi yarışması (CBDDO, 2023)	14
Şekil 2.6. 81 İlde 81 siber kahraman projesi (TÜSİDAM, 2023)	15
Şekil 2.7. Siberay internet sitesi ana sayfası (Siberay, 2023)	15
Şekil 2.8. Siberay kamu spotu örnekleri (Siberay, 2023)	16
Şekil 2.9. TRT Çocuk Ekip Siberay animasyon çizgi filmi (TRT, 2023)	17
Şekil 5.1. Yıllara göre toplam çalışma sayıları	34
Şekil 5.2. Siber zorbalık ve siber farkındalık konularında yapılan çalışma sayıları	34
Şekil 5.3. Google Akademik veri tabanından alınan çalışma sayıları	36

TABLolar

Tablo 4.1. Çalışma Tarama Formu	31
Tablo 5.1. Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2015- 2023 yılları arasında yapılmış çalışma sayıları	33
Tablo 5.2. Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2015- 2023 yılları arasında yapılmış çalışma sayıları	35
Tablo 5.3. Google Akademi veri tabanından alınan 2015- 2023 yılları arasında yapılmış çalışma sayıları	36
Tablo 5.4. Çalışma numaralarına göre 2015- 2023 yılları arasında yayınlamış çalışmalar	36
Tablo 5.5. Çalışma numaralarına göre araştırma modelleri	37
Tablo 5.6. Çalışma numaralarına göre evren, örneklem ve katılımcı grupları	38
Tablo 5.7. Çalışma numaralarına göre veri toplama aracı türleri	39
Tablo 5.8. Araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntem ve tekniklerinin çalışma numaralarına göre dağılımı.....	40
Tablo 5.9. Siber zorbalık ile ilgili yapılan çalışma numaralarına göre bulgu ve sonuçlar	41
Tablo 5.10. Siber zorbalık farkındalığına yönelik bulgu ve sonuçlar	43
Tablo 5.11. Siber zorbalığa yönelik öneriler	44
Tablo 5.12. Siber farkındalığa yönelik öneriler	45

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Türkiye’de Siber Zorbalık ve Siber Farkındalığa Yönelik Yapılan Çalışmalar ve Eğitsel Faaliyetlerin İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **100** sayfalık kısmına ilişkin, 24/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%18** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

25/06/2024

Tayfun ŞENOĞLU

Prof. Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

25/06/2024

Tayfun ŞENOĞLU

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

BT	Bilgi Teknolojileri
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CBDDO	Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
RIDKO	Rotter İç- Dış Kontrol Odağı
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİDAM	Türkiye Stratejik Teknoloji Dönüşümleri Araştırma Merkezi
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE'DE SİBER ZORBALIK VE SİBER FARKINDALIĞA YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR VE EĞİTSEL FAALİYETLERİN İNCELENMESİ

Tayfun ŞENOĞLU

Günümüzün sanal tehlikelerinden biri olarak nitelendirebileceğimiz siber zorbalık kavramı, teknolojinin yaygın kullanımıyla sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Siber zorbalığa karşı farkındalık oluşturmak, bireyleri siber zorbalığın tehlikeleri konusunda bilinçlendirmek ve onları koruyucu önlemler almaya teşvik etmek ya da siber zorba olma yönelimlerinin zararlarına karşı bilinç kazanılması açısından önemlidir. Bu nedenle eğitim kurumlarında, aile içinde ve toplum genelinde siber zorbalıkla ilgili bilinçlendirmeye yönelik çalışmalara ve bilgi paylaşımlarına yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu konulara akademik çalışmalarda da sıklıkla yer verilmesi gereklidir. Bu sayede, herkesin dijital ortamda güvende olması ve siber zorbalığın kişilerde oluşturabileceği etkilerden korunmanın sağlanabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada siber zorbalık ve siber farkındalık ile ilgili yapılan çalışmalara ve eğitsel faaliyetlere yönelik incelemeler yapılmıştır. Araştırmanın amacı, teknoloji kullanımına önem verilen çağımızda dijital ortamları aktif olarak kullanan kişilere yönelik Türkiye'de siber zorbalık ve siber farkındalık üzerine yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetlerin değerlendirmesini yapmaktır. Nicel araştırma yöntemi ile yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Son yıllarda teknoloji kullanımı alanları ve çevrim içi platformların kullanımındaki artışlar, sosyal medya platformlarının bu yıllarda çeşitliliğinin artması, kullanıcı profillerinin küçük yaşlara kadar inmesi göz önünde bulundurularak 2015- 2023 yılları arasındaki çalışmalar ve bazı kurumlarca yapılan eğitsel faaliyetler incelenmiştir. Araştırma konusunu içeren akademik çalışmalar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tez merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında erişime açık yüksek lisans ve doktora tezleri ile diğer akademik çalışmalardan oluşmuştur. Konu ile ilgili toplam 75 akademik çalışma, çalışmada oluşturulan alt amaçlara göre detaylı olarak incelenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışma tarama formu oluşturulmuştur. Araştırmaya dahil edilen 75 akademik çalışma tek tek incelenerek bu forma işlenmiştir. Çalışma tarama formunda her çalışma numaralandırılarak verilerin analizinde çalışma numaralarına göre açıklamalar yapılmıştır. Verilerin analizinde yüzde (%) ve frekans (N) gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Analizden edilen sonuçlar ile yapılan önerilerin kategorileştirilmesi için içerik analizine başvurulmuş, sonuçlar yine betimsel istatistikler şeklinde sunulmuştur.

Araştırma sonunda, incelenen çalışmalardan elde edilen veriler ve sonuçlara göre akademik çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siber, Siber zorbalık, Siber farkındalık, Siber mağduriyet.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Computer Education and Instructional Technology
Computer Education and Instruction Technology Program
Master Thesis

INVESTIGATION OF STUDIES AND TRAINING ACTIVITIES ON CYBERBULLYING AND CYBER AWARENESS IN TURKIYE

Tayfun ŞENOĞLU

The concept of cyberbullying, which we can describe as one of today's virtual dangers, is frequently encountered with the widespread use of technology. It is important to raise awareness against cyberbullying, to raise awareness of individuals about the dangers of cyberbullying and to encourage them to take protective measures or to raise awareness about the harms of being a cyberbully. For this reason, there is a need to include awareness-raising studies and information sharing about cyber bullying in educational institutions, within the family and in society. These issues should also be included in academic studies. In this way, it is thought that everyone can be safe in the digital environment and protected from the effects of cyberbullying on people.

In this research, studies and educational activities on cyber bullying and cyber awareness were examined. The aim of the research is to evaluate the studies and educational activities on cyber bullying and cyber awareness in Turkey for people who actively use digital environments in our age where the use of technology is given importance. In this study conducted with quantitative research method, scanning model was used.

Considering the areas of technology use and the increase in the use of online platforms in recent years, the increase in the diversity of social media platforms in these years, and the decrease in user profiles to young ages, studies and educational activities carried out by some institutions between 2015 and 2023 were examined. Academic studies covering the research topic consist of master's and doctoral theses and academic studies that are accessible in the Council of Higher Education thesis center and Google Scholar databases. A total of 75 academic studies on the subject were examined in detail according to the sub-goals established in the research.

A study screening form was created as a data collection tool in the research. In this form, 75 studies included in the study were examined one by one and entered into the form. Each study was numbered in the study screening form and explanations were made according to the study numbers in the analysis of the data. Descriptive statistics such as percentage (%) and frequency (N) were used in the analysis of the data. Content analysis was used to categorize the results obtained from the analysis and the suggestions made, and the results were again presented in the form of descriptive statistics.

At the end of the research, suggestions were made for academic studies according to the data and results obtained from the studies examined.

Keywords: Cyber, Cyber bullying, Cyber bullying awareness, Cyber victimization.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bilginin daha hızlı elde edilebilmesi, iletişim ve teknoloji kullanımının herkes tarafından ulaşılabilir kolaylıkta olması, akademik ve kültürel gereksinimlere erişimin daha kolay sağlanabilmesi, sanal sosyal ortamların kullanımının günden güne artması, çağın teknoloji araçları ile bütünleşmesi gibi sebeplerle internet, yaşamımızda önemli bir yer edinmiştir.

Her geçen gün güncellenen, sürekli değişim ve gelişmelerin olduğu teknoloji kullanımında sanal ortamlar ve dijital platformlarda kullanıcı profilleri de aynı ivmede küçük yaşlara kadar inmiş hatta kullanım oranlarındaki artışın daha çok olduğu görülmektedir. Nitekim teknoloji kullanımı okul öncesi döneme kadar inmiş olup bununla ilgili yapılmış çalışmalar gereğinden az olsa da bu konunun ele alınması önem arz etmektedir (Sayan, 2016).

20. yüzyıl ile dünya üzerinde her geçen gün katlanarak artan teknoloji kullanımı, beraberinde zafiyetler ve tehlikeleri de getirmektedir. Teknoloji kullanımının yaygınlık göstermesi ile siber güvenlik konuları ve bu kavramlar ile gelen sorunlar da ortaya çıkmıştır (Tunca, 2019). Bu konu teknoloji ve internet kullanımının olduğu her alanda dikkat edilmesi ve üzerinde durulması gereken bir noktadır. Buçaj ve Haziri (2024) de internetin eğlenceli ve faydalı içerikler yanında birçok siber tehlikeyi de barındırdığını belirtmiştir.

Zorbalık kavramı; mütegalibelik, tagallüp gibi anlamlarla birlikte baskıcı ve saldırgan davranışta bulunmak olarak açıklanır (*Türk Dil Kurumu*, 2024). Bu tanımdan yola çıkarak siber zorbalık kavramı da zorbalığın dijital ortamlarda yapılan halidir (Kaygısız, 2019). Menesini ve Nocentini (2009), siber zorbalığın bireysel bir eylem olarak başlasa dahi yaygınlaşmasının çok kısa sürede gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Bu sebeple siber zorbalık konusunun, teknoloji kavramının yaşamımızdaki yerine oranla ele alınması ve incelenmesi gerekliliği doğmuştur. Eğitim ve öğretim alanlarında siber zorbalık ve bu yönlü yapılan zorbalığa karşı farkındalık oluşturulacak çalışmalar yapılmaktadır.

Bu çalışmada da siber zorbalık ve siber farkındalık üzerine yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetler incelenmiştir. Bu amaçla konu ile ilgili geçmiş yıllarda yapılan çalışmalar ele alınmış olup bu çalışmalar üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmakla birlikte hayatın her alanına entegre etmiş durumdadır. Ekonomi, sanat, eğitim, kültür ve daha birçok alan teknoloji ile desteklenmekte hatta yapılan çalışmalar teknoloji odaklı olarak ilerlemektedir.

Kullanıcıların bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler, oyun konsolları gibi teknolojik cihazları yaşamlarının bir parçası olarak gördükleri durumlarda, bu cihazların beraberinde getirebileceği riskler konusunda farkındalık oluşturulması önemlidir. Teknolojik cihazların kullanımda yaygınlaşması siber güvenlik kavramını ve bu kavramın sorunlarını da beraberinde getirmiştir (Tunca, 2019).

Çalışmalarda güvenlik tarafındaki ihmaller ve hatalar sonucu siber zorbalık ve siber mağduriyet kavramları önümüze çıkacaktır. Kullanıcılar ihmaller ve hatalar sonucu maruz kaldıkları siber zorbalıktan dolayı internet kullanımında uzak durma, psikolojik ve fizyolojik olarak olumsuzluklarla karşılaşabilmektedirler (Willard, 2006). Bu gibi sorunlar ile karşılaşmama ve tedbir amaçlı olarak yapılan eğitsel faaliyetler ile mağduriyetlerin önüne geçilmesi, eğitim alanında siber zorbalık ve bu zorbalığa karşı farkındalık oluşturulmasına yönelik konuların ele alınması gerekliliğini doğurmuştur. Bu gereklilikten yola çıkarak;

Bu çalışmada Türkiye’de siber zorbalık ve siber farkındalık konuları ile ilgili yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetlerin alana ne gibi katkılar sağladığı, çalışmalarda bu konular ile ilgili hangi etmenler üzerinde durulduğuna yönelik araştırma yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, teknoloji kullanımının öneminin büyük olduğu çağımızda dijital ortamları aktif olarak kullanan kişilere yönelik Türkiye’de siber zorbalık ve siber farkındalık üzerine yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetlerin değerlendirmesini yapmaktır.

Yapılan çalışmada yakın tarihte teknoloji kullanımı alanları ve katlanarak büyüyen çevrim içi platformların kullanımındaki artışlar, sosyal medya platformlarının bu yıllarda çeşitliliğinin artması, kullanıcı profillerinin küçük yaşlara kadar inmesi göz önünde bulundurularak 2015- 2023 yılları arasındaki çalışmalar incelenmiştir.

Bu kapsamda yapılan incelemelerde aşağıdaki alt amaçlara cevaplar aranmıştır.

1. Siber zorbalık ve siber farkındalığa yönelik yapılan eğitsel faaliyetlerin yapılma tarihleri nelerdir?
2. İlgili eğitim faaliyetleri araştırma modeli açısından hangi modele sahiptir?
3. İlgili eğitim faaliyetlerinin evren, örneklem veya katılımcı grubu dağılımı nedir?
4. Araştırma boyutlu olan eğitim faaliyetlerinde veri toplama aracı olarak neler kullanılmıştır?
5. Araştırma boyutlu olan eğitim faaliyetlerinde kullanılan veri analiz yöntem ve tekniklerinin dağılımı nelerdir?
6. Araştırmalardan elde edilen bulgu ve sonuçlar hangi kategorilerde birleştirilebilir?
7. Araştırmalarda yapılan öneriler hangi kategorilerde birleştirilebilir?

Yapılan alışmalar araştırmada belirlenen bu alt amaçlar üzerinden incelemeye alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

1.3. Araştırmanın nemi

Sanal ortamlar, faydalı olduğu kadar risklerin de olduğu platformlar olarak değerlendirilebilir. Bu ortamlar sosyal medya hesapları, mobil bankacılık işlemleri, dijital oyunlar, forum sayfaları, interaktif internet sayfaları gibi örneklendirilebilir.

Dijital platformlardan mağduriyet yaşanması muhtemel bir tehlike olarak değerlendirilip özellikle öğrencilere ve diğer kullanıcılara siber zorbalık farkındalığının oluşturulması önem gerektiren bir konudur.

Zorbalık, mağdur kişide acı ve üzüntüye neden olan, kişinin maruz kaldığı zorbalığa karşı koyamayabileceği, kişiyi psikolojik anlamda incitici ve zarar verme amacıyla yapılan saldırı biçimidir (Kepenekçi ve ınkır, 2003). Zorbalığın internet ortamında yapılması da siber zorbalık kavramını ortaya çıkarmıştır. Langos (2012) siber zorbalık unsurunun yaşadığımız çağın en önemli sorunlarından biri olduğunu belirtmiştir.

Akran zorbalığı kadar siber zorbalığın da mağduriyet yaşayan kişilerde olumsuz etkilere yol açtığı, siber zorbalık mağduru öğrencilerin okul ortamlarında mutsuzluk psikolojisine girdikleri gözlemlenmiştir (Kocaşahan, 2012).

Erdoğan (2015)'a göre teknoloji kullanımında en çok faydanın sağlanması ve siber tehlikelere (zorbalık, mağduriyet gibi) karşı önleyici çalışmaların yapılması önemli bir konu

olarak öne çıkmaktadır. Siber zorbalık kavramı, doğuşundan bu yana değerlendirilerek eğitsel etkinlikler ve çalışmalara entegre edilmelidir.

Siber zorbalığa karşı farkındalık oluşturmak, bireyleri siber zorbalığın tehlikeleri konusunda bilinçlendirmek ve onları koruyucu önlemler almaya teşvik etmek açısından önemlidir. Eğitim kurumları, aileler ve toplum genelinde siber zorbalıkla ilgili bilinçlendirme programları düzenlenmeli ve bu konuda sürekli olarak bilgi paylaşımı yapılmalıdır. Bu konulara akademik çalışmalarda da yer verilmesi gereklidir. Bu sayede, herkesin dijital ortamda güvende olması ve siber zorbalığın kişilerde oluşturabileceği etkilerden korunulması sağlanabilir.

Eğitimde de teknoloji kullanımının yaygınlığı bu konuya önem verilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

1.4. Sayıtlar

Bu çalışmada;

- Çalışmaya dahil edilen Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarından elde edilen 2015 yılından itibaren yapılmış erişime açık çalışmalar konu değerlendirmesi için yeterlidir.
- Kapsam geçerliliği için başvuru uzman kanıları yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmada;

1. 2023 yılında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında Türkiye’de yapılan siber zorbalık ve siber farkındalık ile ilgili 2015- 2023 yılları içerisinde yayınlanmış erişime açık makaleler ile sınırlandırılmıştır.
2. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından araştırmaya dahil edilen çalışmalar Eğitim ve Öğretim konusunda, Türkçe dilinde yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlandırılmıştır.
3. Konunun detaylandırılmasında kullanılacak olan kaynaklar Necmettin Erbakan Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından sunulan abonelik hizmetleri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Zorbalık: Bir kişinin bizzat ya da şahsını gizleyerek hedef aldığı kişiye istediğini yaptırmak, psikolojik baskı kurmak, aşağılamak ve/veya şantaj yapmak için uyguladığı davranış ve eylemlerdir.

Siber: Bilişim teknolojileri, internet, sanal ortamlar, oyun platformları gibi bütün dijital ortamları içine alan terimdir.

Siber zorbalık: Dijital teknolojiler kullanılarak sanal ortamlar vasıtası ile yapılan zorbalık türüdür.

Siber Farkındalık: Sosyal medya, dijital oyun platformları ve anlık mesajlaşma uygulamaları gibi ortamlarda siber zorbalık riskine karşı oluşturulan bilinçlendirme çalışmalarıdır. Siber farkındalık, siber zorbalığa karşı farkındalık oluşturma anlamı taşımaktadır.

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Siber Kavramı

Bilişim ile siber gibi kavramlar zaman zaman aynı anlamdaki ifadeleri kapsar nitelikte kullanılsa da aralarında farklılıklar vardır (Çakmak, 2009). Siber kelimesi günümüzde genellikle bilişim kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bilişim, teknolojinin kullanıldığı ortamlardan faydalanma, bu ortamların bilgi iletişimi ve erişiminde kullanılan bir ifade iken siber kelimesi elektronik sistemlerin bulunduğu ortamın kendisini ifade etmektedir (Peker, 2010).

Couffignal (1972) 'e göre makineler ve canlıların iletişimi mümkündür. 1958 yılında kaleme aldığı “La Cybernétique” adlı kitabında “*sibernetik*” kavramından bahseder ve günümüzde de bu kelimedenden türetilmiş olduğu belirtilen “*siber*” kavramı da bu konu içerisinde karşımıza çıkmaktadır.

Başka bir tanımda ise İngilizce “*cyber*” kelimesi ‘bilgisayarlar ile ilgili, teknolojinin kullanımı, bilişim teknolojileri ile ilgili olan her şey’ anlamlarını taşıyan bir sıfat olarak kullanılmıştır (Siber, 2023).

Siber kavramı, genel açıdan bakıldığında modern teknoloji ve internet ile ilgili bütün alanlara dahil olan bir kavramdır. Teknolojik imkanlar dahilinde yapılan bütün iletişim ve etkileşimlerde bu kavramdan bahsetmek mümkündür diyebiliriz.

Teknolojinin bütün ortamlarda yaşamın önemli bir parçası haline geldiği ve sıklıkla karşımıza çıktığı günümüzde siber kavramı da her alanda karşımıza sıklıkla çıkmaktadır.

2.1.1. Siber Zorbalık

Çağımızın teknolojik gelişimleri ile birçok alanda yeni olanaklar ve kavramlar ortaya çıkarmıştır. Bu olanaklara iletişim alanlarının artması ve bununla birlikte yeni kavramların da ortaya çıkmasını örnek verebiliriz (Kaya ve Cenkseven Önder, 2022) Bu kavramlardan biri de “*siber*” terimidir. Siber kavramını teknolojinin yer bulduğu her alanda görmekteyiz. İyi yönlerin olduğu her alanda kötü faktörlerin de söz konusu olabileceği siber dünya ile gençler zorbalık kavramıyla da bu alanda, zorba ya da mağdur olarak tanışabilmektedir.

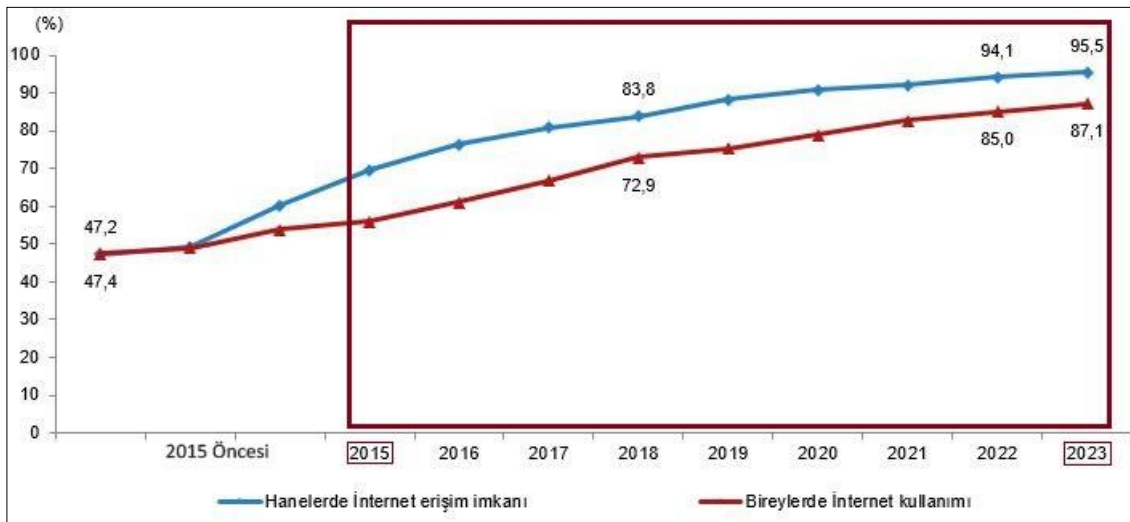
Akran zorbalığı olarak tanımlanan ve yaşlılarına yönelik ya da yaşlıları tarafından yapılan genellikle psikolojik ve fiziki saldırılar teknoloji ile son yıllarda dünyada tanınmaya başlanmış bir konu olan siber zorbalığı doğurmuştur. Zorbalık, son yıllarda genellikle teknolojik imkanlar kullanılarak sanal ortamlarda yapılan bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır (Willard, 2007a).

Ybarra ve Mitchell (2004) siber zorbalık kavramını çevrim içi ortamlarda kişilere kasıtlı olarak yapılan saldırganca eylemler olarak tanımlamıştır. Li (2008) ise mobil cihazlar, internet ve diğer iletişim ortamlarını kullanarak gerçekleştirilen saldırılara siber zorbalık adını vermiştir.

Tokunaga (2010), sosyal ortamda geleneksel zorbalığa kalkışamayan öğrencilerin sanal ortamlarda siber zorbalık yapabildiklerini, çevrimiçi platformlarda denetim eksikliklerinden dolayı bu yola başvurulabileceğini ve çevrimiçi ortamlara erişimin kolay olması ile siber zorbalığa zemin hazırlanması konularına değinmiştir. Bu açıklamalarda da görüldüğü üzere geleneksel zorbalık ile siber zorbalık kavramları bu yönleriyle farklılıklar göstermektedir.

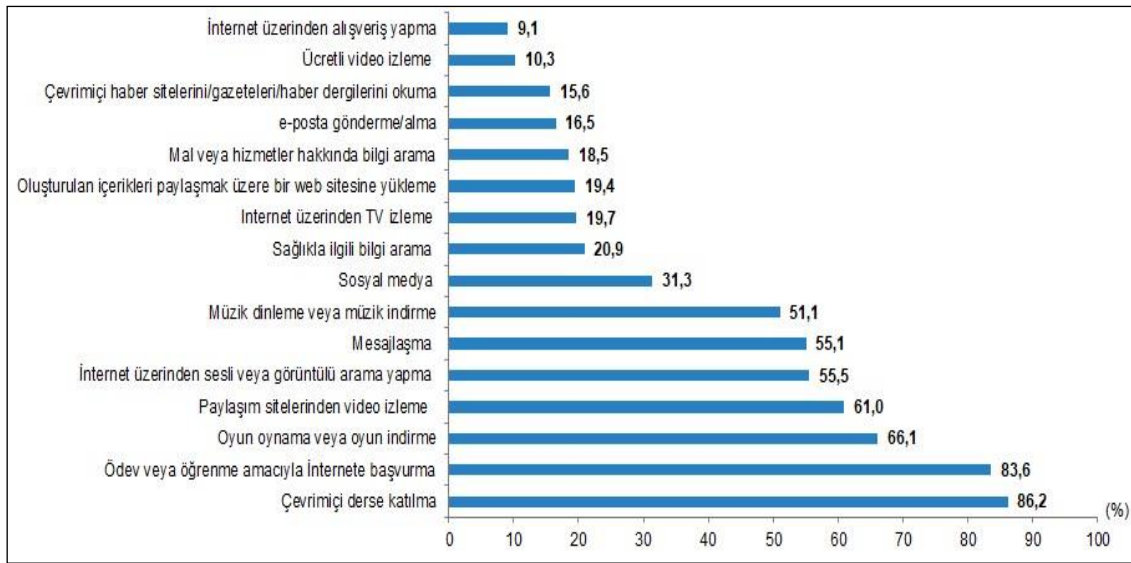
Siber zorbalık, dijital teknolojileri ve internet kullanımında önümüzdeki yıllarda azalma olasılığının mümkün olmamasından dolayı önem verilmesi gereken bir konudur (Kowalski ve Limber, 2007).

İnternet ve teknoloji kullanımının yaygın olduğu bu yüzyılda zorbalık kavramının elektronik ortamlara taşınmış ve küçük yaşlara kadar inmiş olduğu bilinmektedir (Smit, 2015). Ülkemizde de özellikle teknoloji kullanımının küçük yaşlara inmesi neticesinde sanal ortamların getirebileceği tehlikelere karşı dikkatli olmak ve önlemler almak gereklidir.

Şekil 2.1. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanımı Araştırması (TÜİK, 2023)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine bakıldığında hanelerdeki internet erişim imkanları ve bireylerin internet kullanımının yıldan yıla arttığı görülmüştür (Şekil 2.1.). Oransal olarak ele alındığında yapılan çalışmada 16– 74 yaş grubunda olan bireyler 2022 yılında %85 oranında internet kullanımında iken 2023 yılı verilerinde bu oran % 87,1 seviyesine yükseldiği görülmüştür (TÜİK, 2023). İnternetin erişim kolaylığı ve bireysel olarak kullanımının artması siber zorbalık ile tanışmayı da daha yakın hale getirmiştir. Siber ortamlarda bilinçli ya da bilinçsiz olarak vakit geçiren bireylerin bu ortamlardaki tehlikelerle de tanışabilme ihtimalleri yüksektir. Düzenli olarak internet ortamlarında neredeyse her gün vakit geçiren çocuklar interneti çeşitli amaçlarla kullanmaktadırlar.

Şekil 2.2. Düzenli internet kullanan çocukların internet kullanım amaçları (TÜİK, 2021)

2021 yılında yapılan araştırmalarda 6-15 yaş aralığındaki çocukların teknolojiyi alışveriş yapma, video izleme, dergi okuma, televizyon izleme, mesajlaşma, sosyal ağ kullanımı, araştırma yapma, çevrimiçi oyun oynama, ders dinleme ve ödev yapma gibi amaçlarla kullandıkları görülmüştür (Şekil 2.2.). Düzenli olarak internet ortamında vakit geçiren çocukların siber tehlikeler ile karşılaşmaları yüksek ihtimal olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin çevrimiçi ortamları kullanması ve çevrimiçi olarak derse katılmaları bu yaş aralığında bakıldığında en çok kullanım alanı olarak görünse de zamanla bu ortamların kullanımında değişiklikler olduğu ve günden güne artışların olduğu bilinmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından araştırmada Şekil 2.2’de düzenli olarak internet ortamında bulunan çocukların interneti kullanım amaçlarına göre %86,2 oranıyla en çok çevrimiçi derse katılma olarak interneti kullandıkları görülmüştür. Bu sonuca 2020 yılından itibaren yaşanan COVID-19 pandemisinin etkili olduğu değerlendirilebilir. Pandemide dersler

uzaktan eğitim ile çevrim içi olarak verilmiştir. Şekil 2.2 de görülen çevrim içi derse katılma oranının yüksek çıkması bu bağlamda değerlendirilebilir.

Araştırma verilerine bakıldığında %61 oran ile dijital oyun oynama, %55,5 ile internet üzerinden görüşme gibi oranlar verilmiştir. Fakat bu oranlar teknolojinin ve dijital platformların gelişimi ve çeşitliliğiyle doğru orantılı olarak değişiklik göstermektedir (TÜİK, 2021).

İnternet ve teknoloji kullanımındaki artış, her yaştan bireylerin teknolojiye erişiminin kolaylaşması ve yapılan bütün çalışmaların artık teknoloji tabanlı hale gelmesi gibi etmenlerden dolayı siber zorbalığın, önemli bir konu olarak ele alınması ve detaylı bir şekilde irdelenmesi gerekliliğini doğurmuştur.

Arıcak vd. (2012), dijital ortamlarda zorbalığın teknoloji kullanımı ile gerçekleştiğini ve mağdur olan kişi/ kişilerin dijital ortamlar vasıtası ile rahatsız edildiklerinin söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Sanal ortamlarda yapılan zorbalık, kişi ya da kişilerin bilişim teknolojileri vasıtasıyla hedef aldıkları tarafa kasten yaptıkları saldırı, taciz, şantaj gibi düşmanca davranışları tanımlar (Belsey, 2004).

Zorbalığın teknoloji vasıtasıyla yapılan türevi siber zorbalığı oluşturmuştur. Siber zorbalığı geleneksel zorbalık ve akran zorbalığı gibi kavramlardan ayıran bu durumda diğer zorbalık türlerine göre farklı sınıflandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Slonje vd., 2013).

Zorbalığın teknolojik boyutta incelendiği bu kavramı aşağıdaki başlıklar halinde de sunabilmek mümkündür (Özmen, 2018).

Siber zorbalık Türleri

- **Şiddet:** Argo ya da saldırgan dille sanal ortamlardan gönderilen mesajlar siber şiddete örnek teşkil etmektedir.
- **Taklit:** Bir kişinin kandırma ya da dayatma amacıyla başka birisini sanal ortamlarda taklit ederek hedef olarak seçtiği kişi ya da gruba zarar vermek amacıyla yaptığı fiillerdir.
- **Taciz:** Psikolojik olarak korku ya da tehdit oluşturacak nitelikte kimlik gizleme yoluyla tacizde bulunma eylemidir.
- **İftira:** Bir kişinin öz değer yargılarına karşı yalan haber uydurarak toplumda farklı açıdan bakılmasına çalışılmasıdır.

- **Rahatsızlık verme:** Takıntılı biçimde bir kişinin diğer bir kişi ya da gruba sürekli olarak mesajlar göndermesidir.
- **Şantaj:** Sanal ortamlardan elde edilen ya da sahte olarak oluşturulan bir görsel, metin ya da dijital içeriğin mağdur kişinin izni ya da bilgisi dahili dışında sosyal ortamlarda yayma tehdidiyle yapılan fiildir.

Willard (2007b) tarafından yapılan siber zorbalık türlerinin sınıflandırması literatürde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Yapılan sınıflandırmanın maddelerini aşağıdaki gibi açıklayabiliriz.

- **Siber taciz:** Sanal ortamlarda gizli kimlik ile sözlü, yazılı ve görsel olarak tacizde bulunma ve şantaj yapma eylemidir.
- **Karalama:** Çevrimiçi ortamlarda asılsız haberler ile başkasını kötülemek ya da aşağılama eylemidir.
- **Kızdırma:** Tehdit ve şantaj yolu ile saldırganın bireyleri kızdırmasıdır.
- **Dışlama:** Sanal sosyal ortamlarda (dijital oyunlar, sosyal medya ortamları gibi) bireyin yalnız bırakılması durumudur.
- **Yayma:** Kişisel ya da özel bilgilerin kişinin izni olmadan sanal ortamlarda paylaşılması durumudur.
- **Sanal takip:** Çevrimiçi ortamlarda saldırganın hedef aldığı bireyi takip etmesidir.
- **Gerçekleri Gizleme:** Bireyin sanal ortamda farklı bir kişiliğe bürünüp hedef aldığı bireylere karşı siber zorbalık yapmasıdır.

Saldırgan olarak nitelendirilen siber zorbalık fiillerini yapan kişilerin bu fiilleri, amaçları doğrultusunda farklılık ve çeşitlilik gösterebilmektedir. Siber zorbalık türlerini bu şekilde çeşitlendirmek mümkündür.

2.1.2. Siber Farkındalık

Siber farkındalık kavramı, bu çalışmada siber zorbalık farkındalığını betimleyen bir terim olarak kullanılmıştır. Kişilerin sosyal çevresi ya da akran iletişimde siber ortamlarda maruz kaldıkları, mağdur durumda olabilecekleri ya da karşılaşılabilecekleri zorbalığa karşı farkında olma durumu olarak nitelendirilen bir kavram olarak kullanılmıştır.

Egelman ve Peer (2015), siber güvenlik farkındalığının bireysel farklılıklara göre değişkenlik gösterebileceğini belirtmiştir. Bu değişkenleri demografik faktörler, kişilik

özellikleri, karar verme yöntemleri ve risk alma gibi maddelendirmişlerdir. Kişinin siber zorbalığa ya da diğer siber tehditlere karşı farkındalığının bu değişkenlere göre yorumlanabileceği ve çeşitlenebileceğini belirtmişlerdir.

Çocuklar teknoloji kullanımında risklere karşı daha hassas ve daha çok etkilenen taraf olarak kabul edilir (Egelman ve Peer, 2015). Bunda kişilik gelişimlerinin devam etmesi ve duygusal anlamda hassas olmaları ön plandadır. Öte yandan Livingstone vd. (2015), farklı türde çevrim içi risk türlerini incelemiş ve yaşın küçüldükçe çocuklarda sanal zorbalık gibi çevrim içi risklere maruz kalmalarına daha yakın olduklarını belirtmişlerdir. Bu gibi araştırmalara bakıldığında genel anlamda sonuçlar birbirine yakındır. Siber zorbalığa karşı farkındalığın küçük yaşlarda çocuklara oluşturulması gereklidir.

Siber farkındalığa yönelik yapılan çalışmalarda ebeveyn denetimi ve bilgisi de bu konuda çok önemlidir. Karşılaşılan çoğu durumda ebeveynler, çocuklarının zararlı çevrim içi platformlarda maruz kaldıkları tehlikelerin farkında değildir. Bu da çevrim içi ortamlara denetimsiz ve bilinçsiz olarak katılan çocuklarda siber güvenlik tehditlerine karşı mağduriyet oluşturmaktadır (Ahmad vd., 2018).

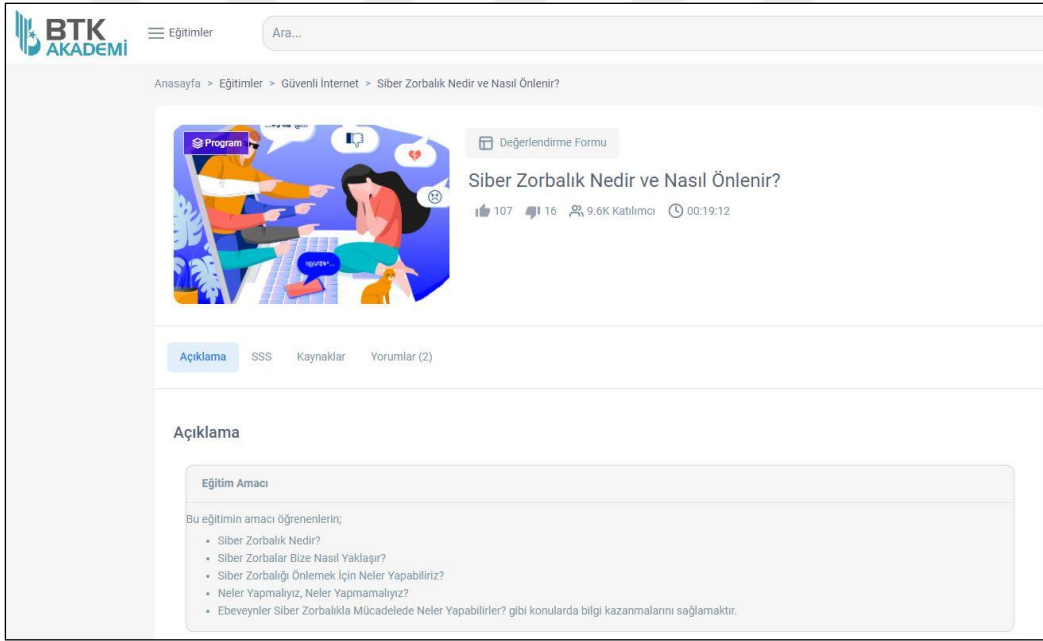
2.2. Eğitsel Faaliyetler

Siber zorbalık ve siber farkındalık konuları üzerine yapılan akademik çalışmaların yanı sıra konunun öneminden dolayı çeşitli kurumlar tarafından da eğitsel faaliyetlere yer verilmiştir. Bu bölümde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), İçişleri Bakanlığı (Siberay), Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ve Türk Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) tarafından yapılan eğitsel faaliyetlerin incelenmesine yer verilmiştir.

2.2.1. BTK Tarafından Yapılan Faaliyetler

BTK Akademi

Bilişim teknolojileri alanı, internet, haberleşme gibi konuların yanında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), siber zorbalık ve siber zorbalık farkındalığı konularında eğitimlere yer vermiştir. BTK Akademi bünyesinde siber zorbalık hakkında bilgi edinmek isteyen herkese ücretsiz olarak bu program erişimi sağlanmıştır.

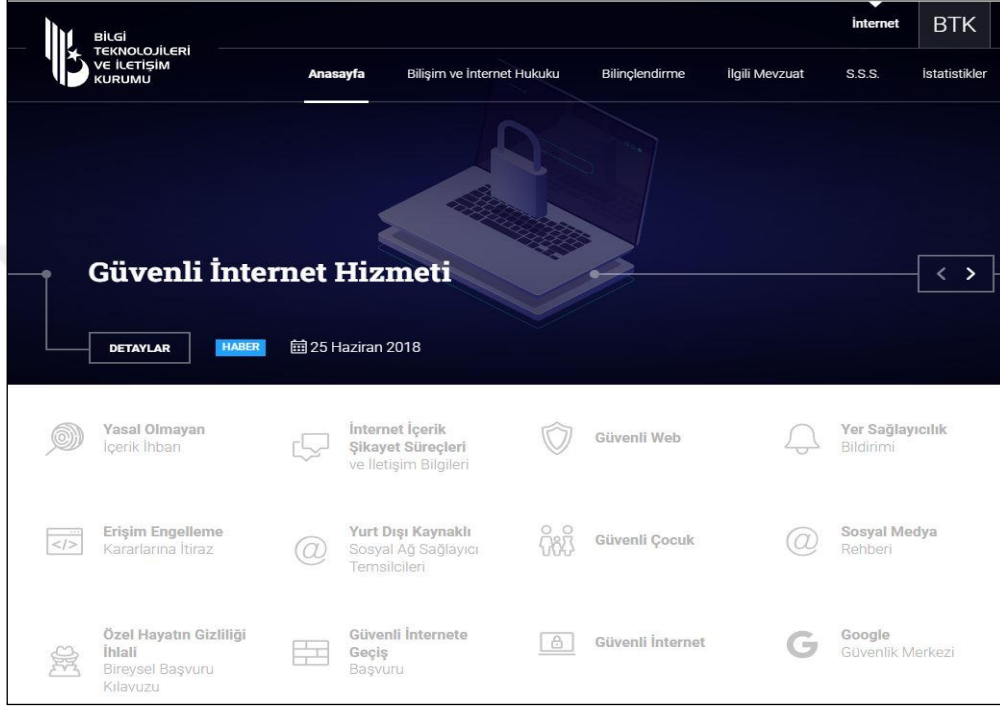

Şekil 2.3. BTK Akademi eğitim içeriği (BTK Akademi, 2024)

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından, okul müfredatlarında siber platformlarda güvenlik ile ilgili derslere yer verilmesi ile farkındalık oluşturulmasında katkı olabileceği görüşü belirtilmiştir. Bununla birlikte kişisel mahremiyet ve sanal ortamlarda kimlik sınırları hakkında eğitimlerin, internet kullanıcılarının siber tehditlere karşı farkındalık eğitimlerinin, sivil toplumda ebeveyn ve eğitimcilere yapılacak olan bilgilendirmelerin faydalı olacağı, konunun öneminin mağduriyetler ile karşılaşılmadan önlem alınması gerektiği belirtilmiştir (M. Ünver vd., 2009).

Güvenli İnternet

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) bünyesinde özellikle hane içerisinde bulunan aile bireylerinin internet ortamındaki tehdit ve risklerden korunması amacıyla 2011 yılında faaliyete girmiş bir hizmettir. Çocuk ve Aile olmak üzere iki profil seçeneği olan güvenli internet hizmeti kullanıma göre çeşitli filtreler ve zararlı içeriklere karşı korunma amacıyla kurulmuştur. Bu çalışma ücretsiz ve talebe yönelik bir çalışmadır (BTK, 2023).

Şekil 2.4. Güvenli internet hizmeti içeriği (BTK, 2023)

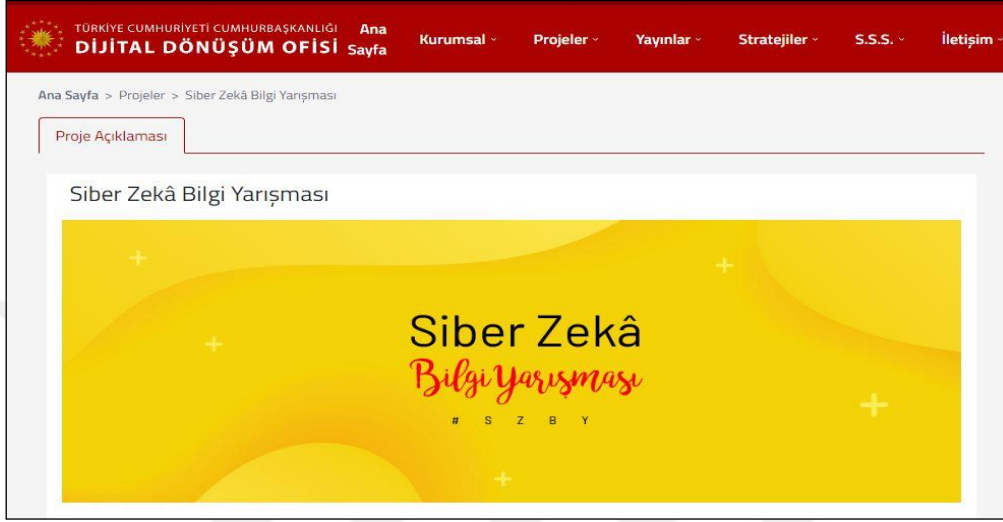
Güvenli internet hizmetinin siber zorbalık ve farkındalık konuları açısından internetin önemi olduğundan güvenlik ve farkındalık çerçevesinde önemli bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.2. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Tarafından Yapılan Faaliyetler

Son yıllarda siber güvenlik, siber farkındalık ve siber zorbalık konuları ile ilgili olarak Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi (CBDDO) tarafından yapılan çalışmalar ve projeler de dikkat çekmektedir. Siber farkındalık faaliyetleri kapsamında sanal ortamlarda güvenlik bilincinin oluşturulması amacıyla etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklere örnek olarak “Siber Zeka Bilgi Yarışması” ve “81 ilde 81 Siber Kahraman” faaliyetlerini gösterebiliriz. Siber Zeka Bilgi Yarışması, 2020 yılından bu yana her yıl düzenlenmektedir. Etkinliğin amacının siber ortamlarda güvenlik bilincine sahip kullanıcı sayısını arttırmak olarak belirtilmiştir (CBDDO, 2023).

Siber Zeka Bilgi Yarışması

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi (CBDDO) projesi olan yarışma ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için düzenlenmekte olup Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) desteği ile müfredata uygun olarak tasarlanmaktadır. Yarışmada öğrencilere siber güvenlik ile ilgili bilgilerin pekiştirilmesi ve farkındalık oluşturma amaçlanmıştır (CBDDO, 2023).

Şekil 2.5. Siber zeka bilgi yarışması (CBDDO, 2023).

Motivasyonu arttırma ve farkındalığa katkıda bulunmak amacıyla yarışmada başarı gösteren öğrencilere hediyeler verilmekte ve pekiştirme yapılmaktadır. Bu gibi projelerin her geçen gün geliştirilip güncellenerek bireylere sunulması, siber zorbalık farkındalığın kazandırılması açısından katkıda bulunabilir.

81 İlde 81 Siber Kahraman

Türkiye Stratejik Teknoloji Dönüşümleri Araştırma Merkezi (TÜSİDAM) tarafından gerçekleştirilen bu projede siber güvenlik ile ilgili etkinlikler düzenlenmektedir. Siber zorbalık ve farkındalık konularından ziyade güvenlik eğitimi verilen bireylerin farkındalığa yönelik eğitimlerinin pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Verilen eğitimler sonunda bilgi güvenliği farkındalığı, bilgiyi kullanma noktasında sorumluluk bilinci kazanımları verilmektedir (TÜSİDAM, 2023).

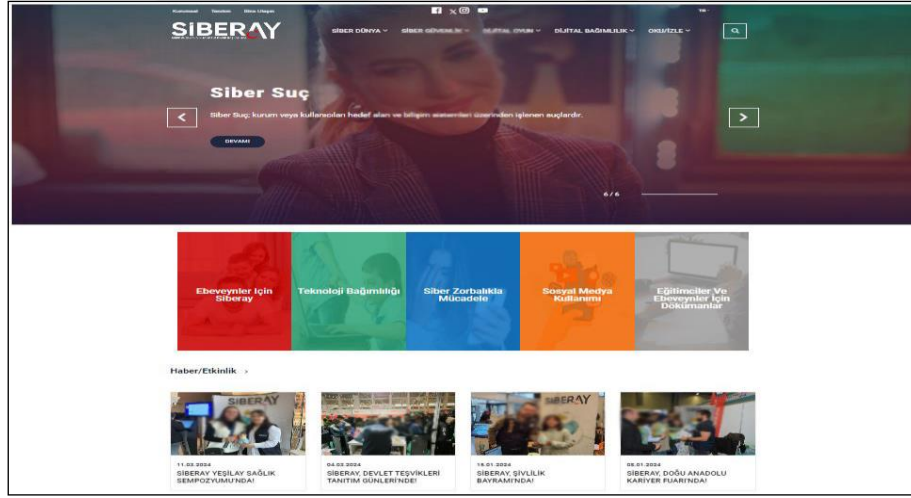

Şekil 2.6. 81 İlde 81 siber kahraman projesi (TÜSİDAM, 2023)

Bu projeye okullarda alınan eğitimin yanında, siber eğitimleri alan bireylerin siber güvenlik gibi önemli bir konuda farkındalık bilinci ile yetişmesi amaçlanmıştır (Şekil 2.6.).

2.2.3. İçişleri Bakanlığı Siberay Projesi

Günden güne okul içi ve okul dışı sosyal ve sanal ortamlarda siber zorbalık kavramının yaygınlaşması, zorbalık sonucu suç işlemeye kadar giden tehlikelerin önüne geçilmesi ve internet ortamının bilinçli kullanılmasına teşvik gibi amaçlarla İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde 2020 yılında Siberay projesi başlatılmıştır (Siberay, 2024).

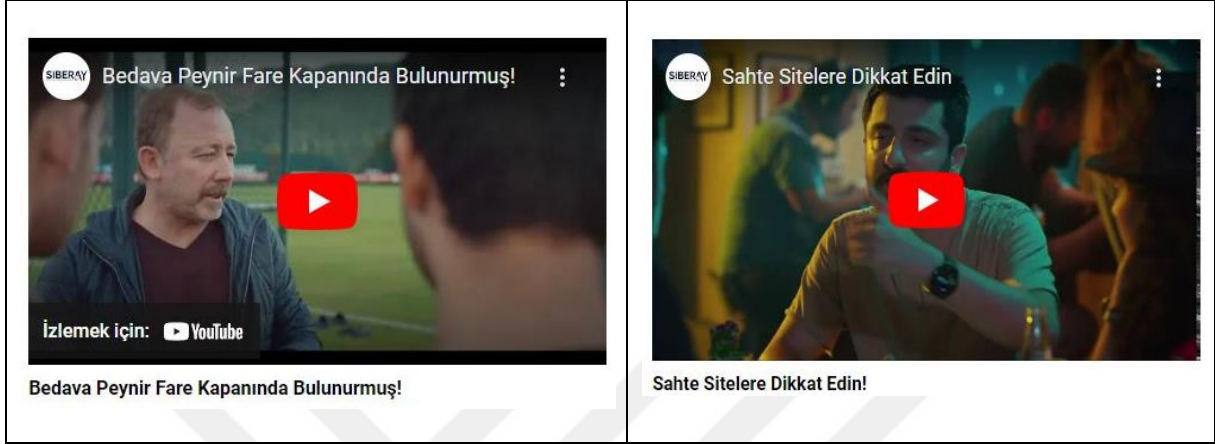
Şekil 2.7. Siberay internet sitesi ana sayfası (Siberay, 2023)

Alanında uzman pedagoglar, bilgi teknolojileri uzmanları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı bünyesindeki daire başkanlıkları ve Gazi Üniversitesi iş birliği ile oluşturulan çalışmalar ve eğitsel faaliyetler günümüzde de devam ettirilmektedir.

Siberay projesinde, içerik olarak çocuklar, ebeveynler ve eğitimciler başta olmak üzere teknolojiyi kullanan kişileri bilinçlendirme ve koruma amaçlı eğitsel faaliyetlere yer verildiği görülmüştür. Teknolojiye olan bağımlılık, sosyal medya kullanımı, ekran bağımlılığı gibi konularda eğitimciler ve ebeveynler için görsel materyallerin yer aldığı bir projedir. Bunun

yanı sıra teknoloji fuarlarına katılım, dijital okur yazarlık, dijital bağımlılık gibi konulara değinilen, eğitsel dijital platformların da yer aldığı bir platformdur.

Sosyal platformlarda kamu spotları çalışmalarının yapıldığı eğitsel faaliyet çalışmalarında bilinçli internet kullanımı ve farkındalık kavramlarına dikkat çekilmiştir.

Şekil 2.8. Siberay kamu spotu örnekleri (Siberay, 2023)

Kamu spotlarının profesyonel olarak çalışıldığı ve ekranlarda dikkat çeken ünlü kişilerin oyunculuğu ile desteklenerek farkındalık çalışmalarının oluşturulduğu faaliyetler konu ile ilgili farkındalığın oluşmasında destekleyici niteliktedir. Siberay projesi içeriklerinde internetin bilinçli ve güvenli olarak kullanımına yönelik çalışmaların yanında siber suçlar ile ilgili bilgilere de yer verildiği görülmüştür. Karşılaşılabilecek tehlikelerin yanı sıra zorbalık yapan kişiler ile ilgili suç unsurları hakkında bilgiler verilmiştir.

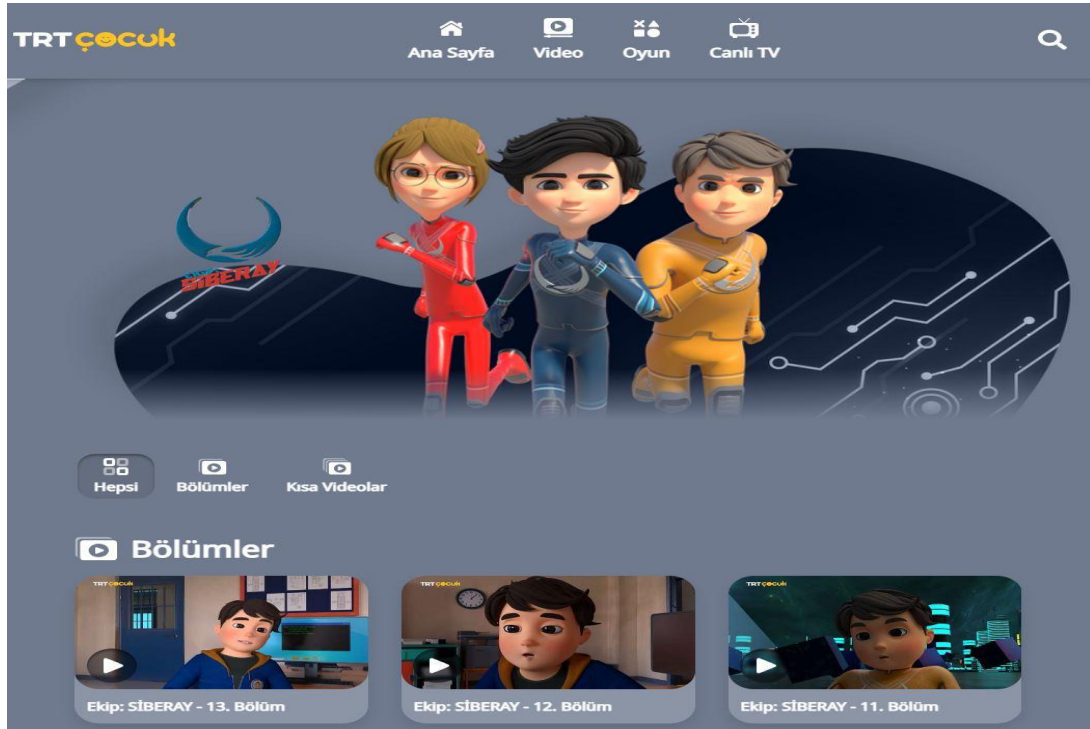
Kişilere yönelik farkındalık oluşturmakla birlikte kurumlar için de siber güvenlik ile ilgili önlemlerden bahsedilmiştir. Fidyeye yazılımları, çalışanların siber farkındalığı, kurumlarda farkındalık ve dijital güvenlik ile ilgili çalışmalardan bahsedilmiştir.

Dijital oyun seçiminin, çocukların gelişiminde önemli etkilere yol açabileceğinden ebeveynlerin bu konuda dikkatli ve denetimci yapıda olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu amaçla Siberay kapsamında öğretmen ve veliler için dijital oyun bilgisi ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Eğitsel dijital oyunlara örnekler verilmiştir.

Dijital platformların bağımlılıkları üzerine ekran bağımlılığı, oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı gibi konular hakkında makaleler sunulmuştur. Bunun yanında videolarla zenginleştirilmiş, toplumu ilgilendiren önemli konular ile ilgili çalışmalara da örnekler verilmiştir.

2.2.4. TRT tarafından yapılan faaliyetler: TRT Çocuk Ekip Siberay

Çocukların siber güvenlik konularına farkındalık oluşturma amaçlı çalışma iş birliği içerisindeki kurumlar ile TRT Çocuk televizyon kanalında Ekip Siberay adında animasyon çizgi film çalışması yapılmıştır (TRT, 2023). Çalışmadaki çizgi film Siberay projesi işbirliğiyle TRT Çocuk kanalında düzenli olarak gösterime girmekte ve internet sitesinde de haftalık bölümler yayınlanmaktadır.

Şekil 2.9. TRT Çocuk Ekip Siberay animasyon çizgi filmi (TRT, 2023)

Animasyon karakterlerin oluşturulduğu ve çocukların ilgisini çekebilecek gündelik konularda siber zorbalık ve farkındalık ile ilgili bölümler izleyenlere farkındalık oluşturulması açısından etkili olduğu söylenebilir.

Başta okullar olmak üzere seminerler, teknoloji fuarları ve farkındalık çalışmalarının olduğu her platformda bu konulara destek niteliğinde bilinçlendirme çalışmalarına günümüzde de devam edilmektedir. Bu kapsamda Siberay çalışma alanı, alanında uzman kişiler ve kurumların iş birliği ile üretilen içeriklere yer verildiğinden nitelikli birer çalışma olarak değerlendirilebilir.

BÖLÜM 3

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yurt içinde yapılmış çalışmalara ait incelemelere yer verilmiştir.

Temel (2015), tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim öğrencilerinde görülen siber zorbalık ve siber zorbalıktan kaynaklanan mağduriyetlerin sonuçları ve bu okullarda görevli öğretmenlerin farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada evren olarak Denizli ilindeki seçilen ilçeler ve bu ilçelerdeki toplam altı okul belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini ise 323 kişi oluşturmuştur. Seçilen kişiler ile yapılan araştırmada ölçekler ve bilgi formu ile veri toplanmış toplanan veriler istatistiki metotlar kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonunda istatistiki verilerden edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur. Örneklem içerisinde bulunan öğretmen ve yöneticilerin genel olarak okullarda siber zorbalık konusuna karşı önleyici çalışmalara yer verdikleri görülmüştür.

Aynı yıl içerisinde Sakallı (2015), sınıf öğretmeni adaylarının siber zorbalık eğilimleri ve dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmada belirlenen bir üniversitede sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları çalışma grubu olarak seçilmiştir. Çalışma grubuna konu ile ilgili ölçekler uygulanmış ve toplanan veriler analiz edilerek açıklamalarda bulunulmuştur. Çalışma grubuna uygulanan ölçeklerden elde edilen verilerin analizine göre siber zorbalık eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi gibi değişkenlere bakıldığında anlamlı farklılığın olduğu; internet kullanımı ve internette geçirilen süre, internet kullanma becerisi gibi değişkenlere göre ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Çiftçi (2015) tarafından lise öğrencilerinin Facebook sosyal medya platformunu kullanımı ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapılmıştır. 2014-2015 yılları arasında İstanbul ilinde seçilen iki liseden toplam 307 öğrenci rastgele olarak seçilerek çalışmaya başlanmıştır. Veri toplamada tutum ölçeği ve kişisel bilgi formu uygulanmış ve toplanan veriler istatistiki olarak analiz edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda sosyal medya platformu Facebook kullanımının cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyleri, aile gelir düzeyi teknolojik imkanlar ve günlük internet kullanımı gibi değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında yaş, kişisel

bilgisayara sahip olma, kişisel odaya sahip olma ve internet kullanma amacı gibi değişkenler arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Erden (2015) ise siber zorbalık konusu üzerine lise öğrencilerinin siber zorbalık davranışlarına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri üzerine bir çalışma yapmıştır. Ankara ilinde yapılan çalışmada 1236 lise yöneticisi içerisinde tabakalı örnekleme ile seçilen 316 kişi örneklem olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplamada ölçeklerden faydalanılmış ve bu ölçekler analiz edilerek liselerde öğrenciler arasındaki siber zorbalık davranışlarının en çok akıllı telefon vasıtası ile gerçekleştirildiği sonucu çıkarılmıştır. Seçilen liseler karşılaştırıldığında ise Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin Anadolu liseleri öğrencilerine göre siber zorbalık eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Siber zorbalık davranışının öğrenciler arası çatışmalara sebebiyet verdiği de çalışmanın sonuçlarından biridir.

Özdemir (2015), yaptığı araştırmada ergenlerde siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyetinin akranları ve anne baba ilişkileri yönünden bazı değişkenlere göre ilişkilerinin belirlenmesi amaçlamıştır. Araştırmada evren olarak Ankara ili Polatlı ilçesindeki ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencileri ele almıştır. Araştırmada örneklem olarak ise bu öğrencilerden 489 kişi seçilmiştir. Araştırmacı veri toplamada konu içeriğine uygun ölçekler, envanter ve bilgi formlarından faydalanmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiki analizini yaparak bulgulardan elde edilen sonuçlara göre siber zorbalık olaylarının okul türü, cinsiyet, yaş, akademik başarı ve aile ilişkileri gibi değişkenlere göre farklılaştığı sonucu ortaya çıkmıştır. Örnek olarak Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin Meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla siber zorbalığa yatkın oldukları görülmüştür. Bunun yanında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla siber zorbalık eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Diğer değişkenlere bakıldığında siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyetinin okul türü ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öğrenciler üzerinde siber zorbalığın etkileri ve bu tehlike ile baş etme stratejilerinin araştırıldığı bir çalışmada Ankara ilindeki Çankaya, Yenimahalle ve Sincan ilçelerinde öğrenim gören 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan 43.573 kişi araştırmada evren olarak ele alınmıştır. Örneklem olarak ise 415 öğrenci araştırmada yer almıştır. Yöntem olarak tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aşamasında yapılan anketlerden 381 anket analiz edilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırmada verilerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çoğunun siber zorbalıkla karşılaştığı ve mağdur olan öğrencilerin en çok sanal ortamlardan

engellenme, psikolojik zarar görme ve sanal ortamlarda cinsel zorbalık ile karşılaştıkları tespiti yapılmıştır. Siber zorbalık ile baş etme stratejileri araştırıldığında ise öğrencilerin genellikle zorbalık karşısında mesajları engelleme, kullanılan sosyal medya hesaplarındaki şifreleri değiştirme ya da hesabı kapatma, bilinmeyen ya da gizli numaralardan gelen mesaj ve aramalara cevap vermeme bu durumu çoğunlukla akran çevresi ile paylaşma gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bunun yanında siber zorbalık ile baş etme ile ilgili olarak karşılaştıkları durumu ya da zorbalığı aile, psikolog, okul yönetimi ve öğretmenleri ile paylaşmakta çekingen kaldıkları ya da daha az paylaştıkları görülmüştür (G. Özer, 2016).

Aygün (2016) ise lise öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerini incelemeye alarak Adıyaman ilinde bulunan iki liseden 305 öğrenci üzerinde bir çalışma yaparak araştırmasını sunmuştur. Veri toplama aracı olarak “Siber Zorbalık Tutum Ölçeği” kullanılmış bunun yanında kişisel bilgi formu ile de öğrencilere ait bilgiler elde edilerek istatistiki analizler yapılarak veriler yorumlamıştır.

Araştırmada sonuç olarak siber zorbalığa maruz kalan lise öğrencilerinin psikolojik yönden olumsuz etkilendikleri, öfke, depresyon, anksiyete gibi sorunlar ile karşılaştıkları görülmüştür. Bunun yanında siber zorbalık mağduru lise öğrencilerinin yalnızlık psikolojisine girdikleri, akran çevresinde sosyalleşmede sorun yaşadıkları da gözlemlenmiştir. Araştırmacı lise öğrencilerine siber zorbalık farkındalığı esas alınarak konu ile ilgili seminer ve konferansların düzenlenmesi gerekliliğini önermiştir. Siber zorbalık mağduru öğrenciler ile ilgili okuldaki öğretmenlere de bilgilendirme çalışmaları yapılması ve özellikle rehber öğretmenlerin bu konuya önem verilmesi ve çalışmalara dahil edilmesi gerekliliğini belirtmiştir.

Ünver (2016), ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada siber zorbalık davranışları, problemlili internet kullanımı ve internetin riskleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 2014- 2015 eğitim öğretim yılında Bolu ili Gerede ilçesinde öğrenim gören 523 öğrenci dahil edilmiştir. Veri toplamada bilgi formu ve konu ile ilgili ölçekler kullanılmıştır. İlişkinin belirlenmesi için farklı değişkenlere bakılmış ve yapılan analizler sonucunda cinsiyet değişkenine bakıldığında siber zorbalık ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı fakat erkek öğrenciler ile kız öğrenciler değerlendirildiğinde erkeklerin kızlara göre problemlili internet kullanımlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin internette girilen siteleri ebeveynleri ile paylaşmayan öğrencilerin bu siteleri paylaşan öğrencilere oranla siber zorbalık puanları ve riskli internet kullanımı puanlarının anlamlı oranda farklılık gösterdiği görülmüştür. Araştırmacı, araştırma sonunda ebeveynlere, okul rehberlik servislerine medya ve araştırmacılara yönelik konu hakkında önerilerde bulunmuştur.

Elmas (2016) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin yanı sıra öğretmen adaylarının siber zorbalık düzeyleri konu olarak ele alınmıştır. Bu amaçla eğitim fakültesi öğrencileri arasından 1088 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Seçilen öğretmen adaylarına anket uygulanmış ve veriler bu yöntemle toplanmıştır. Bununla birlikte kişisel bilgi formu ve ölçeklerden de faydalanılmıştır.

Veriler analiz edildikten sonra çalışmaya dahil edilen öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni ile siber zorbalık arasında anlamlı bir farklılığın olduğu siber zorbalık mağduriyeti ile anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bir diğer ele alınan değişken ise aile gelir düzeyi olarak belirlenmiş ve öğretmen adaylarının aile gelir düzeyleri ile siber zorbalık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve siber mağduriyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespiti yapılmıştır. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ve internet kullanım süreleri de incelenen değişkenler arasına dahil edilmiştir. Sınıf düzeylerine göre yapılan incelemede siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyeti arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Kişisel internet kullanımları ele alındığında ise öğrenim gördükleri bölüm ile siber zorbalık ve mağduriyet arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu tespiti yapılmıştır.

Kavuk (2016) tarafından yapılan çalışmada ortaokul ve lise öğrencilerinin siber zorbalık sorunuyla başa çıkmaya hazır olma durumları ve bu konu ile ilgili okul yöneticileri, öğretmenler ve ebeveynlerin farkındalıklarının oluşturulması konu alınarak iki temel amaca yönelik çalışma yapılmıştır. Çalışmada yöntem olarak nicel ve nitel verilere başvurulmuş tarama modeli ile çalışılmıştır.

Araştırmanın temel amaçlarına yönelik olarak her aşamada çalışma gruplarına ölçekler, anket ve bilgi formları uygulanmış ve bu veri toplama araçları istatistiki olarak çözümlenerek yorumlanmıştır. Yapılan veri analiz sonuçlarına göre okullarda genel olarak siber zorbalık ile ilgili çalışma ve etkinlik ihtiyaçlarının olduğu tespit edilmiştir. Eğitsel çalışmalar yapan okullarda ise siber zorbalık il ilgili tüm boyutların ele alınmadığı ve eksikliklerin olduğu görülmüştür. Araştırmacı yapmış olduğu detaylı çalışma sonunda konuyu ele alacak

araştırmacılara, eğitim ve öğretim kurumlarına, yöneticilere yönelik uygulama geliştirmeye yönelik önerilerde bulunmuştur.

H. Özer (2016), ortaokul ve lise öğrencilerinin siber zorbalık duyarlılıkları ve bu konuya karşı tutumlarını drama metodu kullanarak nicel deneysel bir araştırma yapmıştır.

Araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere toplam 85 öğrenci dahil edilmiştir. Deney grubuna alınan 65 öğrenciye drama eğitimi uygulanmış, tutum ve duyarlılık ölçeği ile veri toplanmıştır. Verilen drama eğitimi sonunda elde edilen sonuçlara göre lise öğrencilerine göre ortaokul öğrencilerinin siber zorbalığa yönelik meyillerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Lise öğrencilerinde duyarlılığın daha az olduğu görülmüştür.

Bayram (2017) tarafından ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin siber zorbalık ve denetim odağı arasında ilişkinin incelenmesi yapılmıştır. Araştırmaya Şanlıurfa ilinde bulunan sekiz farklı ortaöğretim kurumundan seçilen 539 öğrenci dahil edilmiştir. Veriler siber zorbalık ve mağduriyet düzeylerinin belirlenmesinde ölçek, denetim odağı yönünün belirlenmesinde Rotter İç- Dış Kontrol Odağı (RIDKO) ve öğrenci kişisel bilgilerinin öğrenilmesinde kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır.

Çalışmada sonuç olarak siber zorbalık mağduru öğrencilerin yapılan ölçek sonuçlarına göre genellikle erkek öğrencilerin olduğu dikkat çekmektedir. Mağduriyete uğrayanların evde bilgisayar ve interneti olanlar, gece saatlerinde internet başında vakit geçirenler gibi değişkenler tarafından da değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu sonuçlara bakılarak erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran internet ortamında daha fazla zaman geçirdikleri şeklinde de yorumlanabileceği belirtilmiştir.

Gencer (2017), internet bağımlılığı ve siber zorbalık kavramı ile ilişkili değişkenlerin incelenmesinde ortaokul öğrencilerini araştırmaya alarak bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya Sivas ilinde belirlenen 6 ortaokulda öğrenim gören 779 öğrenci dahil edilerek başlanmıştır. Veri toplama aracı olarak form ve ölçeklerden faydalanılmıştır. Elde edilen veriler istatistiki analizlerden geçirilerek sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma sonunda internet bağımlılığının cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre bağımlılığın daha fazla olduğu görülmüştür. Siber zorbalık açısından bakıldığında sınıf düzeyi değişkeni ele alındığında 8. Sınıf öğrencilerinin 7. Sınıf öğrencilerine oranla daha fazla zorbalık davranışı gösterebilecekleri sonucuna varılmıştır.

Erbüçer (2017) ise konuyu siber mağduriyetleri sosyal uyuma ve bireysel bazı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmada üniversite öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir. Küme örneklem yöntemi kullanılarak seçilen 476 öğrenci örneklem olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak ölçekler ve formlardan faydalanılmış ve toplanan verilerin istatistikî analizleri yapılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin aile içerisindeki ilişkilerinin siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyeti puanlarının anlamlı derecede farklılık gösterdiği bununla birlikte sosyal ilişkilere bakıldığında anlamlı farklılık göstermediği elde edilmiştir. Sosyal uyum değişkeni ele alındığında ise uyumu düşük olan öğrencilerin yüksek olan öğrencilere göre siber zorbalık ve mağduriyet sıra ortalamasından yüksek olduğu sonucu çıkmıştır.

Üniversite öğrencileri yapılan bir diğer araştırmada bireylerdeki psikolojik ihtiyaçlar ele alınarak siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyetleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmada Atatürk Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören lisans öğrencileri araştırmanın evrenini, çeşitli fakültelerden seçilen 390 öğrenci ise araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak envanter, ölçek ve bilgi formlarından yararlanılmıştır. Veri analizinde ise betimsel istatistiklere başvurulmuştur. Bulgulara göre psikolojik ihtiyaç doyumu ve bireyler arası eşitlik konuları arasında orta ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır (Mahan, 2017).

İğdeli (2018), tarafından yapılan çalışmada siber zorbalık ve mağduriyetinin çeşitli değişkenlere göre incelemesi yapılmıştır. Araştırmada işletme fakültesi öğrencileri üzerine çalışma yapılmış olup veri toplamada genel olarak diğer araştırmalardaki gibi ölçek ve bilgi formlarına başvurulmuştur. İlişkisel tarama türünde yapılan araştırmada katılımcılar toplam 306 işletme fakültesi öğrencisidir.

Araştırma sonucunda katılımcılarda siber zorbalığa karşı duyarlılık ile zorbalık durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında düşük negatif olarak çıktığı, siber mağduriyet kapsamında bakıldığında da düşük pozitif ilişki ortaya çıkmıştır. Siber zorbalık durumlarını cinsiyet, günlük internete erişim süresi ve kullanılan sosyal ağlar bağlamında anlamlı farklılık olduğu, siber zorbalığa karşı duyarlılık bağlamında ise cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumuna bakılıp anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür.

Toprak (2018), siber zorbalık algılarının incelenmesinde ortaokul öğretmenlerini araştırma konusuna dahil etmiştir. Araştırmayı Siirt ilinde görev yapan ortaokul öğretmenleri ve yöneticilerinden oluşan 330 kişi ile gerçekleştirmiş ve araştırma yöntemi olarak karma yöntemi kullanmıştır.

Katılımcılar ile görüşmelerde anket uygulayarak veri toplamıştır. Verilere göre okullarda siber ortamlarda hakaret, tehdit, aşağılama ve sataşma gibi olumsuz davranışların yaşandığı sonucu çıkmıştır. Araştırmacı çalışmasının sonunda konu ile ilgili toplumda bilinçlendirme çalışmalarına önem verilmesi gerektiği konusunda önerilerde bulunmuştur.

Sabancı (2018) yaptığı araştırmada, ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyetin öngörücüleri olarak psikolojik dayanıklılık, mantık dışı inançlar ve psikolojik ihtiyaçların incelenmesi amacıyla yaptığı araştırmada ilişkisel araştırma modelini kullanmıştır. Araştırmada evren Malatya ilinde öğrenim gören 67180 lise öğrencisi, örneklem ise bu öğrencilerden seçilen toplam 849 olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda konu olan değişkenlerin bir bütün olarak siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyetlerini anlamlı olarak etkilediği görülmüştür. Yapılan araştırma sonucunda gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur. Araştırma sonunda konu ile ilgili yapılan çalışmalarda sağlamlığı arttırıcı etkinliklere yer verilmesi, çalışmalarda farklı örneklemelere yer verilmesi ve ülke çapında genişletilmiş çalışmaların yapılması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Ergüder (2019) tarafından internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanımlarının siber zorbalık ve siber zorbalık mağduriyetlerine etkisi hakkında yapılan araştırmaya toplam 2060 öğrenci katılım sağlamıştır. Ölçekler, envanter ve kişisel bilgi formu kullanılarak veri toplama yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin alt boyutlarına bakıldığında paylaşma ihtiyacı, sosyal izole, sosyal platform ölçekleri arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş siber zorbalık ve mağduriyetleri ile öğretmenler ile ilişki alt boyut puanları arasında anlamlı olarak ilişki olmadığı görülmüştür.

Bilgiz (2019) tarafından yapılan araştırmada ise sosyal ve bilişsel kuram temeline dayanarak siber zorbalığa sebep olan faktörlerin incelenmesine yer verilmiştir. Farklı sınıf derecelerinden seçilen 753 lise öğrencisinden oluşturulan çalışma grubunda ilişkisel tarama

modeli kullanılmıştır. Veriler kişisel bilgi formu, ölçek ve anketler uygulanarak elde edilmiş, uygulamalar sonucunda toplanan verilerin analizi yapılmıştır.

Toplanan verilerden elde edilen analiz sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre siber zorbalık eğilimlerinin ve mağduriyetinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonucun cinsiyete göre bakıldığında erkek öğrencilerin internet ortamında daha fazla aktif olduğu sebebiyet olarak kabul edilebileceği belirtilmiştir. Araştırmada sosyal bilişsel kurama göre değerlendirme yapıldığında bilişsel ve çevresel faktörlerin siber zorbalığı etkilediği sonucuna varılmıştır.

Üniversitelerin siber güvenlik sorunları ve siber farkındalık ile ilgili eğitimlerin incelenmesi üzerine yapılan bir çalışmada siber tehditlerde üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin neden hedef olarak seçildiği üzerine çalışma yapılmıştır.

Araştırma konusu detaylandırılırken tehditler, siber saldırı yöntemleri, bilgi güvenliği için yapılması gerekenler gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışma sonunda özet olarak üniversitelerde siber farkındalığı pozitif yönde etkileyecek farkındalık eğitimleri verilmesi önerisinde bulunulmuştur (Tuğal vd., 2021).

Polat (2022) tarafından yapılan çalışmada dijital medya çağında karşılaşılan siber zorbalık ve bu bağlamda siber mağduriyet konusu üzerinde durulmuştur. Yapılan çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem başvurulmuştur. Verilerin toplanmasında anket ve siber zorbalık mağduru kişiler ile görüşme tekniği uygulanmıştır. Farklı fakültelerden 120 gönüllü katılımcıdan oluşan çalışma grubu oluşturulmuştur.

Anketler ve görüşme formlarından elde edilen verilerin analizinden sonra araştırma sonucunda sosyal medyada siber zorbalık mağduru olan katılımcıların gündelik yaşantılarında da bu mağduriyet nedeniyle olumsuz etkilendikleri, kişisel görüşlerinden memnuniyetsizlik duydukları ve iletişim bozukluklarının etkileri görülmüştür. Mağduriyetin yazılı bir mesajla oluşmasının görsel olarak yapılan bir siber zorbalıktan daha az etkilerinin olduğu sonucu çıkmıştır.

Günümüzün gelişmiş teknolojisi ve internet kullanımının hemen hemen her alana dahil olması, özellikle internet kullanımının yaygınlığının artması gibi etkenlere bakıldığında siber zorbalığın sıklıkla karşımıza çıkabileceği değerlendirilmektedir.

Geliştirilmekte olan ve yaygın kullanıma açık makine öğrenmesi gibi kavramlara bu konu dahil edilmeye başlanmıştır. Yakut vd. (2023) tarafından yapılan bir çalışmada siber zorbalığın tespiti ve bu etkene karşı alınacak önlemler konusunda akıllı olarak tabir edilen cihazlar vasıtasıyla tespit ve önleme çalışmaları makine öğrenmesi, yapay zeka kavramı gibi konulara siber zorbalık kavramının tanıtılması çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmada siber zorbalık tespiti ve zorbalığa karşı önlemler üzerine çalışacak olan araştırmacılara kolaylık sağlanmıştır. Makine öğrenmesi kullanılarak çalışmalarda dijital ortamlarda ses, video, metin, elektronik posta gibi veriler üzerinden tespit yapılabileceği belirtilmiştir.

Siber zorbalık kavramı anne baba ve çocuk arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak ele alınması gerekli olduğu düşünülen bir konudur. Bu sebeple bireyin aile ortamı ve sosyal çevresindeki denetim ve yaşantının da bu konuda hassasiyet verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle son yıllarda akıllı cihazların kullanımının yaygınlığı da bu tehlike ile karşılaşılabilirliğini göstermektedir. Turhal (2023) tarafından yapılan çalışmada bu konu ele alınarak anne babaların dijital ortam farkındalığının siber zorbalık üzerindeki etkisi ve ekran bağımlılığı konularına yer verilmiştir. Yapılan araştırmada 286 öğrenci ve ebeveyni çalışmaya dahil edilmiş, ölçekler ile veri toplanmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlara göre ebeveynlerin genel olarak dijital farkındalık konusunu ihmal ettikleri, ebeveynlerde dijital farkındalığın ekran bağımlılığı konusunu yordadığı sonucu çıkmıştır.

Araştırmacı çocukların ekran bağımlılığı ve bununla birlikte ortaya çıkabilecek olan siber zorbalığa yönelim ya da mağduriyetlerine karşın okullardaki rehberlik servisleri tarafından farkındalık çalışmaları yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde;

- Konunun farklı değişkenlere göre ile incelenip benzer sonuçlar elde edildiği,
- Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında siber zorbalığın yaygınlaştığı ve bilinir hale geldiği,
- Teknolojinin kullanımında siber zorbalığın tehdit olarak görülebileceğine dikkat çekildiği,
- Çoğu çalışmada siber zorbalık ile ilgili farkındalık çalışmaları yapılmasının gerekli görüldüğü söylenebilir.

3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmaların incelemelerine yer verilmiştir.

Siber zorbalığın geleneksel zorbalık gibi bireylerde çeşitli etkilere yol açtığı bilinmektedir. Menesini ve Nocentini (2009) tarafından siber zorbalığın etkilerinin ölçülmesi amacıyla yapılan çalışmada, bu kavramın zorbalık terimi ile aynı amaçlara sahip olduğu belirtilmiştir. Siber zorbalığın; sosyal zorbalık, akran zorbalığı gibi kavramlardan farkının sanal ortamlarda dijital sitemler ile gerçekleştirildiği olduğu sonucu çıkmıştır. Her iki zorbalık türünde de hedef alınan kişi/ kişiler ya da kurumlara zarar verme amaçlanmıştır. Bazı yazarlara göre de siber zorbalığın tek bir kişi hedef alınsa bile zamanla kopyalanarak tekrar edilebilir ve çoğaltılabilir özelliğinin olduğu açıklanmıştır.

Kavramsal açıdan bakıldığında kesin tabir olmamakla birlikte, zorbalık kavramının teknolojik ortamlara taşınmış hali olarak tabir edilen siber zorbalığın, etki yönünden incelendiğinde mağduriyete uğrayan bireyleri, geleneksel zorbalık mağdurluğundan daha fazla etkilediği görülmüştür. Her iki eylemin de mağdurlarda psikolojik etkilere sebebiyet verdiği bilinmektedir. Siber zorbalık, geleneksel olarak tabir edilen zorbalığa oranla psikolojik olarak bireyler üzerinde daha fazla etkiye sebebiyet vermektedir (Englander vd., 2017).

Tozzo vd. (2022) tarafından siber zorbalık ile ilgili yapılan çalışmada konu ile ilgili sosyal çevre ve ailelere yönelik eğitim stratejilerinin belirlenmesi amacı üzerine çalışılmıştır. Siber zorbalık ile ilgili son yıllarda yapılan çalışmaların yetersiz olduğu belirtilmiştir. Siber zorbalık kavramının okulları ve aileleri önemli ölçüde etkileyen sonuçlar doğurabileceği aktarılmıştır. Mağdur olan öğrencilerin ruh sağlığının, profesyonel eğitimciler ve bilinçli aileler ile sağlam kalabileceği özellikle vurgulanmıştır. Saldırı ya da zorbalığa uğramadan önce öğrencilere önleme çalışmaları ile uygulamalı eğitimlerin verilmesi gerektiği önerilmiştir.

Tayland'da yapılan siber zorbalık farkındalığı ve algısının araştırıldığı bir çalışmada 14 okul ve Ching Mai'deki 4 üniversiteden 2683 öğrenci programa dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak ölçek uygulanmıştır. Veriler analiz edilirken farklılıkları karşılaştırmak için ki kare testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde siber zorbalığın en yaygın nedeninin hedef olarak seçilen kişilere yönelik planlı olarak uygulanıyor olması belirtilmiştir. Araştırma sonucunda siber zorbalığın gençler arasında ciddi sorunlara sebep olabileceği ve zorbalık yapan kişilerin çoğunlukla karşıdaki hedefi kızdırmak ya da istediklerini yaptırmak amaçlı bu yola başvurdukları sonucuna varılmıştır (Thumronglaohapun vd., 2022).

Kasunic ve Bracun (2022) tarafından uygulamalı bilimlerde öğrenci topluluklarında siber farkındalığın belirlenmesi üzerine çalışma yapılmıştır. Öğrencilerin mezun olduktan sonra bilişim teknolojilerini kullanmada ya da bu sektörde çalışmaları halinde siber farkındalık seviyelerinin son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Zagreb Uygulamalı Bilimler Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmada öğrenci davranışları ile siber farkındalık arasında bağlantı olduğu görülmüştür. Kantitatif (nicel) olarak toplanan veriler Spearman'ın korelasyon katsayısı ve Ki-kare testi ile analiz edilmiştir. Siber konularda ders ya da kurs şeklinde farkındalık oluşturulabileceği önerisinde bulunulmuştur.

Çalışmada Hırvatistan'da internet kullanıcıları üzerinde yapılan araştırmada kullanıcıların %68'inin siber güvenlik bilincine sahip bireyler olduğu sonucu çıkmıştır. Kullanıcılar kullanıcı şifresi oluştururken %51 oranında kişisel bilgilerini şifre içerisinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu kişilerin %32'sinin kimlik avı ve diğer siber saldırılar hakkında fikri olmadığı görülmüştür. Yapılan bu araştırmada siber farkındalığa dikkat çekilmesi ve eğitimlerde öğrencilere bu farkındalık bilincinin oluşturulması önerilmiştir.

Gohal vd. (2023) yaptıkları araştırmada günümüzde siber zorbalık kavramının etkileri ve yaygınlığı ile ilgili olarak ergen bireyler açısından değerlendirilmesi konusunu ele almışlardır. 355 örneklem ile yapılan çalışmada uygulanan çevrimiçi anket sonuçlarına göre katılımcıların internette günlük 12 saatten fazla vakit geçirenlerin oranının yaklaşık %20 olduğu, siber zorbalık kavramını bilen ya da karşılaşanların oranının %42,8 olduğu sonucu çıkmıştır. Katılımcılarda kadınların sayısını erkek katılımcılara göre daha fazla olmasına rağmen siber zorbalık ile tanışma oranı kadınlara nazaran erkeklerde daha yüksek çıkmıştır. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerin akademik performanslarında düşüş olduğu hatta bazılarının internet kullanımına uzun süre ara vermeyi düşündükleri sonucu çıkmıştır.

Bosna Hersek'te yapılan bir araştırmada da zorbalığa uğrayan kişilerde kendini savunma mekanizmasının zayıf olduğu belirtilmiştir. İnternet ortamının yaygınlaşması ve özellikle cep telefonlarının kullanım oranlarının yükselmesiyle yeni bir şiddet kavramının ortaya çıktığı belirtilmiştir. Buna siber şiddet, ya da siber zorbalık adı verilmiştir. Bu zorbalık türünde tekrarlama ve maksatlı olarak devam eder nitelikte olması mağdurlarda utangaçlık ya da agresiflik, depresyon ve zihin sağlıklarını etkileyici sonuçlar ortaya çıkarabileceği belirtilmiştir. Siber zorbalık mağduru kişiler kendilerine zarar verme boyutuna kadar düşüncelere kapılabilmektedirler (Coric ve Kastelan, 2020).

Coric ve Kastelan (2020) siber zorbalığı geleneksel zorbalık kavramından ayıran önemli özelliğinin failin yapacağı zorbalığı her zaman ve günün her saatinde eyleme geçirilebilecek şekilde olduğunu ve bu konuya günümüzde hassasiyet gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde genel olarak;

- Siber zorbalık ve siber farkındalık üzerinde farklı bakış açıları ile yapılmış çalışmaların genelde benzer sonuçlar verdiği,
- Cinsiyet değişkenine göre bakıldığında kadınların erkeklerden daha az mağduriyet yaşadıkları, erkek bireylerin siber zorbalık ile tanışma oranlarının yüksek olduğu ve bu sonuca bakarak erkek bireylerin internet ortamında gezinme alanlarının daha çok olabileceği,
- Siber tehdit ile karşılaşmada kişisel hesap bilgilerine zarar verme ya da siber zorbalık amaçlı erişimde şifre gizliliği ve karmaşık olması gerekliliğinin önem taşıdığı sıklıkla belirtildiği,
- Siber zorbalığın, bilinen zorbalık terimi ile benzer özellikte olduğu fakat siber zorbalığa maruz kalanların daha fazla etkilenebildikleri,
- Mağduriyet yaşayan bireylerde siber zorbalığın bireylerde psikolojik etkilerin görülebileceği,
- Siber farkındalık düzeyinin okul hayatı yanında çalışma hayatında da önemli olduğu konularına yer verildiği söylenebilir.

BÖLÜM 4

4. YÖNTEM

Nicel araştırma yöntemi ile yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma konusunu içeren çalışmalar elektronik ortamdaki veri tabanlarından elde edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında erişime açık olan çalışmaları kapsamaktadır.

Bu bölümde araştırmada kullanılacak model, veri toplama araç ve teknikleri ve verilerin analizi kısımlarına yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Siber zorbalık ve siber farkındalık ile ilgili yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetlerin incelendiği bu çalışmada nicel araştırma yönteminin tarama (survey) modeli kullanılmıştır.

Cooper (1988), bilgi sentezini düzenlemenin önemini vurgulayarak literatür taramalarının sınıflandırılması gerektiğini vurgulamıştır. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar tarama modeli ile incelenmiştir. Bu model hali hazırda var olan çalışmaların incelenip açıklanması ile ortaya konması olarak tanımlanır (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Bu amaçla hali hazırda yapılmış akademik faaliyetler ve eğitsel çalışmalar detaylı olarak incelenmiştir.

Konu ile ilgili çalışmalar belirlenen alt amaçlara uygun olarak ele alınarak incelenmiş ve açıklamalara yer verilmiştir.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye’de siber zorbalık ve siber farkındalık konuları üzerine yapılan Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik üzerinden erişime açık tez çalışmaları ile bu alanda yapılan eğitsel faaliyetler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak seçilen siber zorbalık ve siber farkındalık konuları ile ilgili 2015- 2023 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı ve Google Scholar (Google Akademik) veri tabanında erişime açık Eğitim ve Öğretim konulu Türkçe dilinde yazılmış tezler içerisinde toplamda 75 adet yüksek lisans ve doktora tezi ele alınarak oluşturulmuştur.

4.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Siber Zorbalık ve Farkındalığa Yönelik Yapılan Çalışma ve Eğitsel Faaliyetleri Belirleme Formu (Çalışma Tarama Formu)” oluşturulmuştur. Bu formda çalışmaya dahil edilen 75 adet tez incelenerek forma işlenmiştir.

Form oluşturulurken araştırmanın alt amaçları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda formda ele alınan, incelenen eğitim faaliyetinin modeli, varsa araştırma evren, örneklem veya katılımcı bilgisi, veri toplama aracı, verilerin analiz yöntemi, elde edilen bulguların ve getirilen önerilerin kategorik sınıflandırılmasına yönelik maddeler yazılmıştır. Bu maddelere göre betimlemeler yapılarak incelenen çalışmalar yorumlanmıştır. Bu form Tablo 4.1. 'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Çalışma Tarama Formu

Çalışma Numarası:		Çalışma Adı:	
1	Çalışma Yılı :		
2	Yöntem ve Araştırma Modeli :		
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı :		
4	Veri Toplama Aracı :		
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri :		
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme :		
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme :		

4.4. Verilerin Toplanması

Veriler örneklem kısmında belirtildiği üzere 2015- 2023 yılları arasında yapılan araştırmalar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı ve Google Scholar (Google Akademik) veri tabanındaki Türkçe sayfalarda, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından sunulan abonelik hizmetleri dikkate alınarak tarama yapılmıştır. Bu kapsamda veriler 1-30 Temmuz 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

Toplanan veriler oluşturulan çalışma tarama formuna işlenerek incelemeye başlanmıştır. Konu ile ilgili geçmiş yıllarda yapılan ve güncel olarak internet ortamında erişime açık olarak sunulmuş Türkiye İstatistik Kurumu anket araştırmaları da çalışmaya dahil edilmiştir.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırmaya dahil edilen çalışmalar, oluşturulan çalışma formuna işlendikten sonra Microsoft Office Excel programında yüzde hesaplaması yapılmış ve yorumlama kısmına geçilmiştir. Betimsel verilerin analizinde yüzde (%), frekans (N) gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2021).

İçerik analizi, veri türlerinde bulunan bilgilerin sistemli bir şekilde incelenmesi ve anlamlı desenlerin ortaya çıkarılması için kullanılır (Balcı, 2022). Analizden edilen sonuçlar ile yapılan önerilerin kategorileştirilmesi için içerik analizine başvurulmuş, sonuçlar yine betimsel istatistikler şeklinde sunulmuştur. Elde edilen bulgulara yönelik açıklamalara, tartışma ve sonuç kısmında yer verilerek çıkarılan sonuçlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Sürecin tamamının geçerlik ve güvenilirliğini sağlama adına veriler iki araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

BÖLÜM 5

5. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya dahil edilen çalışmalar üzerinde yapılan incelemeler ve verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

5.1. Siber zorbalık ve siber farkındalığa yönelik yapılan akademik çalışmaların belirlenen alt amaçlara göre incelenmesi

Araştırma konusunun detaylı olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla, araştırmaya dahil edilen çalışmaların tamamı belirlenen alt amaçlara göre kategori halinde incelenmiş ve elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

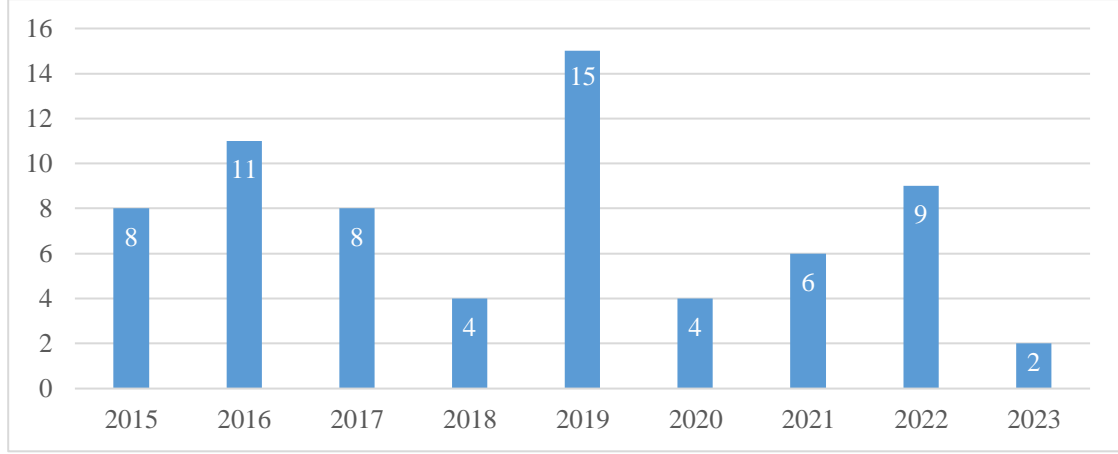
5.1.1. Yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Tablo 5.1.'de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanına başvurulup (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim tarihi: 24/07/2023) “siber zorbalık” ve “siber güvenlik farkındalık” anahtar kelimeleri ile ayrı ayrı filtrelenerek aratılan 2015- 2023 yıllarında her yıl için ayrı ayrı filtreleme yapılmış, “Eğitim ve Öğretim” konulu Türkçe yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayıları ve bu sayıların yıllara göre grafiği belirtilmiştir (Tablo 5.1.).

Tablo 5.1. Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2015- 2023 yılları arasında yapılmış çalışma sayıları

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam
Siber zorbalık	8	11	8	4	14	4	6	8	1	64
Siber farkındalık	-	-	-	-	1	-	-	1	1	3
Toplam	8	11	8	4	15	4	6	9	2	67

Yapılan filtreleme sonucunda yıllara göre konulara ait çalışmalar incelemeye alınmıştır. Siber zorbalık ile ilgili “Eğitim ve Öğretim” konulu çalışmalara bakıldığında araştırmaya alınan yıllar içerisinde toplam 67 çalışma incelenmiştir. Bu yıllar içerisinde en çok 2019 yılında 15 akademik çalışmanın (yüksek lisans ve doktora tezi) olduğu görülmüştür. Literatür taraması 2023 yılında temmuz ayına kadar yapılmış olup bu tarihe kadar olan çalışmalar incelenmiştir. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişilen siber zorbalık ve siber farkındalık konulu toplam çalışma sayılarına ait grafik Şekil 5.1.' de belirtilmiştir.

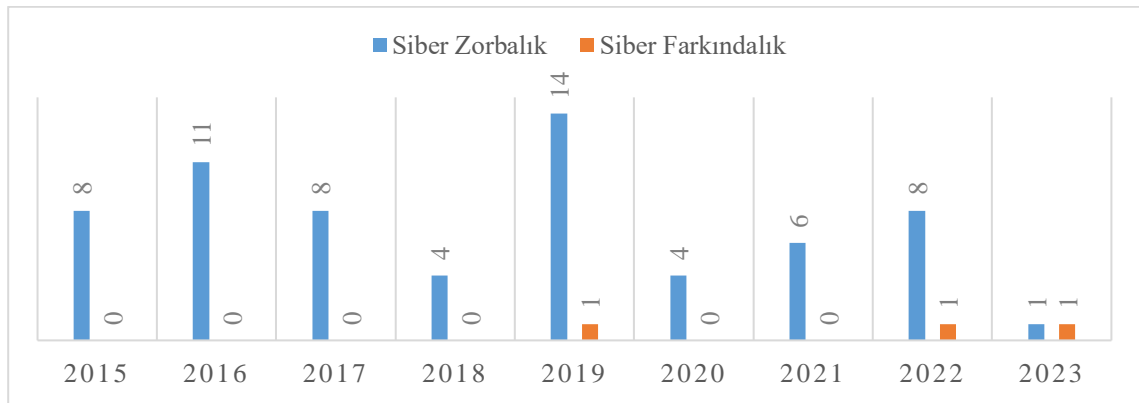

Şekil 5.1. Yıllara göre toplam çalışma sayıları

“Siber farkındalık” ile ilgili Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanına erişim sağlanarak “Eğitim ve Öğretim” konulu filtreleme sonucu yapılan taramada bu kelime ile ilgili 2019, 2022 ve 2023 yıllarında akademik çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Bu çalışmalar veri tabanında her yıl için ayrı ayrı filtreleme yapılarak elde edilmiştir. Araştırmada siber farkındalık olarak yazılan konu, siber zorbalık farkındalığı olarak ele alınmıştır. Bu şekilde filtreleme yapılmasının ve çalışmaya bu şekilde alınmasının sebebi son yıllarda kurumlarda ve internette bu konunun kavramsal olarak siber farkındalık adı altında ele alınıyor olmasıdır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında siber zorbalık ve siber farkındalık anahtar kelimeleri yapılan taramada elde edilen çalışma sayıları Şekil 5.2.’de toplu olarak gösterilmiştir.

Şekil 5.2. Siber zorbalık ve siber farkındalık konularında yapılan çalışma sayıları

Toplam sayılara bakıldığında siber zorbalık konulu 67 adet çalışmanın, siber farkındalık konulu 3 adet çalışmanın olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar Ek-1’de (Araştırmada incelemeye

alınan çalışmalar) çalışma numaraları verilerek yıllara göre listelenmiştir. Yapılan akademik çalışmalar bu listedeki çalışma numaraları ile alt amaçlara göre kategori edilerek incelenmiştir.

Şekil 5.2. ele alındığında siber farkındalık konusunu içeren 3 çalışmanın olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların isimlerine Ek-1’de yer verilmiştir.

Tablo 5.2. Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2015- 2023 yılları arasında yapılmış çalışma sayıları

Çalışma Yılı	N	% (Yüzde)
2015	8	11,94
2016	11	16,42
2017	8	11,94
2018	4	5,97
2019	15	22,39
2020	4	5,97
2021	6	8,96
2022	9	13,43
2023	2	2,99

Tablo 5.1.’de belirtilen sayıların frekans ve yüzde dağılımları

Tablo 5.2.’de yıllara göre Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanından tarama yapılan çalışmaların frekans ve yüzde dağılımları gösterilmiştir. Frekans (N) ve yüzde (%) hesaplaması Microsoft Excel elektronik tablolama programı kullanılarak elde edilmiştir. Yıllara göre çalışma sayıları tablo halinde oluşturulup toplam yüzde formülü ile verilerin yüzdelik dağılımı hesaplanmıştır.

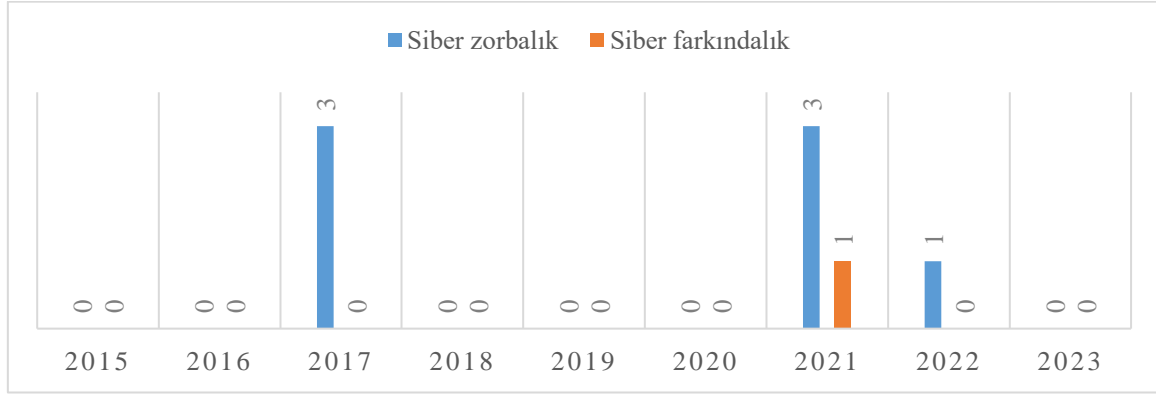
En çok çalışmanın yapıldığı 2019 yılı (N=15) toplam çalışma sayılarının %22,39’luk kısmını oluşturmuştur. İncelemelere göre 2019 yılında diğer yıllara göre filtreleme kriterlerine göre daha fazla çalışma olduğu görülmüştür. Akabinde %16,42 oranla 2016 yılı (N=11) ve %13,43 oranla 2022 yılındaki çalışma sayıları (N=9) gelmektedir.

Ulusal Tez Merkezi veri tabanı yanı sıra aynı filtrelemeler yapılarak Google Akademik (Google Scholar) veri tabanında erişime açık Türkçe sayfalarda “siber zorbalık” ve “siber güvenlik farkındalığı” anahtar kelimeleri ayrı ayrı filtrelenerek taratılmıştır. Araştırmada 2015-2023 yılları arasında Eğitim ve Öğretim konulu Türkçe yazılmış erişime açık çalışmaların sayıları Tablo 5.3’ de belirtilmiştir.

Tablo 5.3. Google Akademi veri tabanından alınan 2015- 2023 yılları arasında yapılmış çalışma sayıları

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam
Siber zorbalık	-	-	3	-	-	-	3	1	-	7
Siber farkındalık	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Toplam	0	0	3	0	0	0	4	1	0	8

Google Akademik veri tabanında anahtar kelimelere ve filtrelemelere göre yapılan taramada “siber zorbalık” konusunu içeren 7 adet çalışmaya, “siber farkındalık” konusunda ise 1 adet çalışmaya erişim sağlanmış ve incelenmiştir. Bu veri tabanından toplam 8 adet çalışma incelenmiştir. Tablo 5.3.’teki verilerin dağılımına ait grafik Şekil 5.3.’te gösterilmiştir.

Şekil 5.3. Google Akademik veri tabanından alınan çalışma sayıları

Araştırmada incelenen çalışmalar sistematik bir düzende ele alınmış olup Ek-1’de her çalışma için numaralandırma yapılmış ve belirlenen numaralara göre detaylandırılmıştır. Veriler tablo halinde sunulurken Ek-1’de verilen çalışma numaraları kullanılmıştır.

Tablo 5.4.’te siber zorbalık ve siber farkındalık ile ilgili 2015- 2023 yılları arasında yapılmış akademik çalışmalar belirlenen çalışma numaralarına göre kategori edilmiştir.

Tablo 5.4. Çalışma numaralarına göre 2015- 2023 yılları arasında yayınlamış çalışmalar

Yıllar	Siber Zorbalık	Siber Farkındalık	Toplam
2015	1,2,3,4,5,6,7,8	-	8
2016	9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19	-	11
2017	20,21,22,23,24,25,26,27,68,69,71	-	11
2018	28,29,30,31	-	4
2019	32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45	65	15
2020	46,47,48,49	-	4
2021	50,51,52,53,54,55,70,72,74	75	10
2022	56,57,58,59,60,61,62,63,73	66	10
2023	64	67	2
Toplam	71	4	75

Siber zorbalık konulu Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında tarama filtrelerine göre yapılan araştırmada toplam 71 çalışma, siber farkındalık konulu toplam 4 çalışma incelenmiştir.

İncelemede Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınan 67 akademik çalışmanın 64'ü siber zorbalık konulu, 3 çalışma da siber farkındalık konuludur. Google Akademik veri tabanından alınan toplam 8 çalışmanın da 7'si siber zorbalık konulu, bir çalışma da siber farkındalık konuludur.

Tablolardaki verilere bakıldığında çalışma numaralarına göre Ek-1'de incelenen çalışmaların isimlerine yer verilmiştir.

5.1.2. İlgili eğitim faaliyetlerinin araştırma modelleri yönünden incelenmesi

Bu kısımda araştırmaya dahil edilen ve numaralandırılmış çalışmaların hangi araştırma modeli kullanılarak oluşturulduğu incelenmiştir.

Tablo 5.5. Çalışma numaralarına göre araştırma modelleri

	Araştırma Türü/Modeli	Çalışma Numarası	Toplam
Siber Zorbalık	Nicel- Genel Tarama	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 16,20, 21, 22, 23 24, 26, 28, 29, 44, 45	20
	Nicel- Deneysel	18, 31, 43, 46, 51	5
	Nicel, Betimsel	4, 7, 11, 13, 14, 15, 17, 25, 27, 33, 34, 49	21
	İlişkisel Tarama	50, 54, 55, 58, 59, 60, 62, 63, 64	
	Nicel- İlişkisel ve Nedensel karşılaştırma	52	1
	Nicel- Tanımlayıcı ve Kesitsel	61	1
	Nitel	19, 56, 57, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75	11
	Karma Yöntem	30, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 47, 48, 53	13
Siber Farkındalık	Nicel- Tarama	65, 67	2
	Nicel- Nedensel Karşılaştırma	66	1
	Toplam		75

Numaralandırılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların hangi araştırma modeli kullanılarak yapıldığına bakılmıştır. Tablo 5.5.'e bakıldığında siber zorbalık ve siber farkındalık konulu akademik çalışmalarda genellikle nicel araştırma yönteminde betimsel ve tarama modellerinin kullanıldığı görülmüştür.

5.1.3. İlgili eğitim faaliyetlerinin evren, örneklem veya katılımcı grubu dağılımları

İncelenen akademik çalışmalarda, araştırmanın alt amaçları gözetilerek varsa örnekleme yöntemi ve evren, örneklem veya katılımcı grubu dağılımlarının nasıl belirlendiğine yönelik inceleme yapılmıştır (Tablo 5.6.).

Tablo 5.6. Çalışma numaralarına göre evren, örneklem ve katılımcı grupları

	Siber Zorbalık	Siber Farkındalık	Toplam	
Varsa Örnekleme Yöntemi	Basit Rastgele Örnekleme	2, 3, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67	51	
	Amaçlı Örnekleme	4, 53	2	
	Tabakalı Örnekleme	1, 9, 10, 20	4	
	Tesadüfi Oransız Küme Örnekleme	12	1	
	Tekrar Tesadüfi Örnekleme	38	1	
	Kolayda Örnekleme	26, 43, 50, 66	4	
	Sistemik Örnekleme	36	1	
	Kolay ulaşılabilir Durum Örnekleme	19	1	
	Toplam		65	
		Siber Zorbalık	Siber Farkındalık	Toplam
Örnekleme sayısı	10' dan az	-	0	
	10- 50	19, 20, 32, 46, 53 56	6	
	51- 200	18, 34, 43, 47	4	
	201- 500	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 9, 10, 16, 21, 22, 26, 27, 28, 30, 35 36, 40, 41, 44, 45 49, 50, 51, 52, 59 61, 62, 63, 64	67	33
	500' den fazla	11, 12, 13, 14, 15 17, 23, 24, 25, 29 31, 37, 38, 39, 42 48, 54, 55, 58, 60	65, 66	22
	Toplam		65	
	Kuramsal Örnekleme Yok	33, 57, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74		10

Tablo 5.6. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen çalışmalar içerisinde 51 çalışmada basit rastgele örnekleme kullanılmıştır.

Örneklem sayılarına göre incelendiğinde de yapılan çalışmalarda en çok 201 ile 500 arasında örneklemin olduğu çalışma sayısı daha fazladır. Bununla birlikte 500'den fazla örneklem ile yapılmış çalışmaların sayısı da tabloya bakıldığında yüksek olduğu görülmüştür.

5.1.4. Araştırma boyutlu olan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Araştırmada incelenen çalışmalara bakıldığında veri toplama aracı olarak anket, ölçek, görüşme formu ve bilgi formlarına başvurulduğu görülmüştür.

Tablo 5.7.'deki veriler incelendiğinde siber zorbalık konusunu içeren çalışmalar içerisinde veri toplama aracı olarak 7 çalışmada anket kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 5.7. Çalışma numaralarına göre veri toplama aracı türleri

	Anket	Ölçek	Görüşme formu	Bilgi Formu
Siber zorbalık	1, 9, 10, 17, 37, 43, 71	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 71,	19, 20, 30, 32, 53, 56, 71,	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 54, 55, 58, 59, 62, 63, 64,
Siber farkındalık	-	65, 66, 67	-	65, 66
Toplam	7	58	7	49

Araştırmaya dahil edilen siber zorbalık ve siber farkındalık konularını içeren 58 çalışmada veri toplama aracı olarak ölçek türünün kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 5.7.'de incelenen 49 çalışmada bilgi formu kullanıldığı, 7 çalışmada da veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanıldığı görülmüştür.

5.1.5. Araştırma boyutlu olan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntem ve teknikleri

Araştırmada ele alınan diğer bir alt amacı da araştırma boyutlu olan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntem ve tekniklerinin incelenmesidir. Bu amaçla Ek-1’ de numaralandırılmış çalışmalar incelenmiş ve çalışma numaralarına göre veri analiz yöntem ve teknikleri belirtilmiştir.

Tablo 5.8. Araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntem ve tekniklerinin çalışma numaralarına göre dağılımı

Veri analiz yöntem ve teknikleri				
	Betimsel istatistikler	İçerik Analizi	İlişkiye yönelik testler	Farklılığa Yönelik testler
Siber zorbalık	1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 71	19, 20, 30, 47, 56, 57, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75	3, 11, 12, 13, 21, 23, 27, 28, 30, 31, 37, 41, 42, 52	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 23, 24, 25, 26, 29, 32, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 43, 45, 48, 49, 50, 51, 58, 61, 62, 63
Siber farkındalık	65, 66, 67			67
Toplam	58	14	14	39

Tablo 5.8.’ deki verilere bakıldığında betimsel istatistikler, içerik analizi, ilişki ve farklılığa yönelik testlerin analiz yöntemi olarak kullanıldığı görülmüştür.

Bu yöntemler tek tek kullanılabildiği gibi bazı çalışmalarda incelenen konunun farklı boyutlarda analizlerinin yapılması ve yorumlanabilmesi için birlikte de kullanıldığı görülmüştür. Veri analizinde en çok betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. İkinci olarak farklılığa yönelik testlere başvurulduğu görülmüştür.

5.1.6. Araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlar hangi kategoride birleştirilebilir?

İncelenen çalışmalarda bulgu ve sonuçların hangi kategoride birleştirilebileceğine yönelik Tablo 5.9.'da siber zorbalık konusunda yapılmış çalışmalar bulgu ve sonuçlar açısından kategori edilebileceği düşünülmüştür.

Siber zorbalığa yönelik bulgu ve sonuçlar

Tablo 5.9. Siber zorbalık ile ilgili yapılan çalışma numaralarına göre bulgu ve sonuçlar

Bulgu ve Sonuçlar	Çalışma numarası	Toplam
Siber zorbalık düzeyi	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 19, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 35, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 63, 64, 70, 71, 72, 73, 74	45
Mağduriyet	1, 19, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 39, 40, 48, 52, 55, 58, 63, 64, 69	17
Cinsiyet	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 42, 43, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 58, 59, 61, 63, 68, 69	44
Yaş	1, 3, 5, 7, 8, 9, 12, 15, 16, 18, 23, 25, 31, 36, 38, 49, 50, 60, 61, 62, 68	21
Öğrenci eğitim düzeyi	1, 3, 9, 37	4
Ebeveyn eğitim düzeyi	5, 8, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 23, 24, 29, 34, 37, 38, 59, 60, 61	17
Okul türü	4, 5, 6, 7, 11, 13, 15, 16, 17, 24, 33, 37, 38, 45, 49, 63	16
Sınıf düzeyi	2, 3, 4, 5, 14, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 26, 29, 37, 38, 40, 54, 59, 60, 61, 62, 63	22
Sosyoekonomik durum	3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 26, 34, 42, 43, 45, 54, 58, 60, 63	19
Teknoloji kullanımı/ imkan	1, 2, 3, 6, 7, 9, 14, 23, 24, 25, 26, 37, 38, 41, 45, 59, 60, 63, 74	19
İnternet kullanımı	2, 3, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 29, 30, 34, 37, 39, 40, 41, 42, 45, 48, 51, 53, 55, 58, 59, 61, 62, 68, 70	37
Akademik Başarı	2, 24, 39, 52	4
Sosyal Medya Kullanımı	12, 19, 20, 25, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 51, 59, 69	13
Aile içi ilişkiler	15, 16, 27, 38, 42, 58, 68, 70	8
Akran İlişkileri	15, 31, 53	3
Psikolojik Etmenler	22	1
Ekran Bağımlılığı	64	1
Dijital okuryazarlık	45	1

Kategori halinde birleştirilebileceği varsayılan çalışmalarda siber zorbalık düzeyi ve cinsiyet kavramlarının yüksek olması bu kategorilerin siber zorbalık konusunu anlamlı derecede etkiler nitelikte olduğu yorumlanabilir. Şöyle ki incelenen çalışmalarda siber zorbalığın, zorbalık düzeyi ve cinsiyet değişkenlerine göre etkilendiği, ortaya çıktığı, arttığı, değişkenlik gösterdiği gibi bulgu ve sonuçlara rastlanmaktadır.

Siber zorbalığı konu alan akademik çalışmalarda yazarlar bu konuda yaptıkları çalışmalarda siber zorbalık düzeyini ölçmeye yönelik çalışmalar yapmışlardır. Nicel olarak araştırılan konularda cinsiyet değişkeninin de hemen hemen her çalışmada analiz edildiği ve cinsiyetin siber zorbalık üzerine etkileri incelenmiştir.

İncelenen akademik çalışmalarda internet kullanımını değişkeninin de çalışmalarda çoğunda bulgu ve sonuçlar kısmını etkilediği söylenebilir. İnternet kullanımını başlığı altında kategori edilen çalışmalara bakıldığında, araştırmacılar veri toplama ve analiz etme aşamalarında internet kullanımına da genel olarak ölçek, anket ve formlarda yer vermişlerdir. İnternetin doğru ve güvenilir kullanımı, internet kullanımında ebeveyn kontrolü, internet kullanım amaçları gibi birçok konuda çalışmalar içerisinde incelemelerin yapıldığı görölmüştür.

Bulgu ve sonuçların kategori olarak birleştirilebileceği düşünöldüğünde sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, teknoloji kullanımı ve teknolojik imkanlar, ebeveyn eğitim düzeyi ve mağduriyet gibi değişkenlere de incelenen çalışmalarda bulgu ve sonuçlar kısımlarında yer verilmiştir. Bu değişkenlere siber zorbalık konusunda yapılan çoğu çalışmada yer verildiği görölmüştür.

Teknoloji kullanımı ve imkanları değerlendirildiğinde incelenen çalışmalarda teknolojik imkana sahip olan bireylerde genellikle siber zorbalığa yönelim ya da siber zorbalık mağduru olma potansiyelinin olabileceği görüşleri sunulmuştur. Bununla birlikte okullarda yapılan çalışmalarda sınıf düzeyi de çalışma ortamlarına dahil edilen değişkenler arasında seçilmiştir. Bu çalışmalarda sınıf düzeyi ve siber zorbalık arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Okul düzeyi açasından bakıldığında yapılan çalışmalarda siber zorbalığa etkilerinin olduğu, bireylerin öğrenim gördükleri okulların imkanları ve eğitim düzeylerinin siber zorbalık kavramı ile ilişkilendirilebileceği görölmüştür.

Siber zorbalık konusu ile ilgili olarak ebeveyn eğitim düzeylerinin de etkili olduğu bulgu ve sonuçlar değerlendirildiğinde çoğu çalışmada yer verilmiş bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim düzeylerinin de siber zorbalık konusunda etkili olduğu belirtilen çalışmalar yapılmıştır.

Siber farkındalığa (siber zorbalık farkındalığı) yönelik bulgu ve sonuçlar

İncelenen çalışmalarda bulgu ve sonuçların hangi kategoride birleştirilebileceğine yönelik siber farkındalık konusunda yapılmış çalışmalar, bulgu ve sonuçlar açısından kategori edilebileceği görülmüştür (Tablo 5.10.).

Tablo 5.10. Siber zorbalık farkındalığına yönelik bulgu ve sonuçlar

Bulgu ve Sonuçlar	Çalışma numarası	Toplam
Siber zorbalık düzeyi	75	1
Cinsiyet	67	1
Yaş	66	1
Sınıf düzeyi	65, 67	2
Teknoloji kullanımı/ imkan	67, 75	2
İnternet kullanımı	67	1
Akademik Başarı	65	1
Dijital okuryazarlık	66	1

Tablo 5.10.' da incelemeye alınan çalışmaların yapıldığı yıllar arasında (2015-2023) siber farkındalık filtrelemesi sonucu ele alınan 8 çalışmanın bulgu ve sonuçlar kısımları incelenmiştir.

Bulgu ve sonuçlar tablo halinde düzenlendiğinde siber zorbalık düzeyi, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, teknoloji kullanımı/ imkanı, internet kullanımı, akademik başarı ve dijital okuryazarlık gibi kategorilere ayrılmıştır. Bu değişkenlerin incelenen çalışmalarda siber zorbalık farkındalığı üzerinde etkili olduğu sonuçları belirtilmiştir.

5.1.7. Araştırmada yapılan öneriler hangi kategoride birleştirilebilir?

Siber zorbalığa yönelik öneriler

İncelenen çalışmalarda araştırmacılar tarafından siber zorbalık konusu ile ilgili yapılan çalışmalarda öneriler,

- Siber zorbalık farkındalığı eğitimlerinin verilmesinin siber zorbalığa karşı önlem alma, baş edebilme yeteneği oluşturma ve bilinç oluşturabileceği,
- Eğitici ve önleyici çalışmaların yapılması gerekliliği,
- Aile tutumlarının siber zorba olma ya da mağduriyetle karşılaşabilmede yerinin önemli olduğu ve ailelerin de aile içi siber zorbalık üzerine bilinçli olması gerekliliği,
- Eğitimcilerin siber zorbalık konusundaki çalışmalarının önemli olduğu ve eğitimlere siber zorbalık konusunun dahil edilmesinin faydalı olabileceği,

- Bilinçli olma ve karşılaşılabilecek siber tehlikelere karşı ebeveyn eğitim durumlarının önemi,
- Dijital oyun platformlarında sıklıkla rastlanabileceğinden bireylerde oyun seçiminin önemi ve aile kontrolünün olması gerekliliği,
- İnternet kullanımına yönelik dikkat edilmesi gereken hususlar,
- Küçük yaşlara kadar inmiş olan sosyal medya kullanımında aile denetiminin gerekliliği gibi başlıklar altında toplanmıştır.

Tablo 5.11. Siber zorbalığa yönelik öneriler

Bulgu ve Sonuçlar	Çalışma numarası	Toplam
Siber zorbalık farkındalığı eğitimi	6, 10, 14, 19, 20, 22, 26, 35, 44, 48, 50, 51, 52, 57, 62, 70	16
Eğitsel çalışmalar	14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 31, 32, 34, 40, 45, 46, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 63, 64, 68, 69	25
Önleme çalışmaları	10, 36, 50, 58, 72, 73	6
Cinsiyet	2, 7, 8, 11, 15, 21, 28, 33, 36, 44, 51, 52	12
Yaş	3, 12, 15, 21, 43, 62	6
Öğrenci eğitimi	3, 7, 10, 46	4
Aile tutumu/ Eğitimi	27, 29, 35, 42, 54, 55, 74	7
Eğitici eğitimi	7, 10, 30, 45, 47, 49, 52, 59, 62	9
Aile eğitimi/ Bilinçlendirme	41, 43	2
Ebeveyn eğitimi / Eğitim durumları	4, 5, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 24, 28, 34, 35, 36, 38, 61, 64, 70	19
Okul türü	7, 8, 17, 31	4
Sınıf düzeyi	2, 17, 24, 26, 49, 60	6
Sosyoekonomik durum	27,	1
Dijital oyun seçimi	53, 61	2
Teknoloji kullanımı/ imkan	1, 3, 4, 5, 6, 7, 15, 24, 32, 45, 61, 63, 74	13
Güvenli internet kullanımı	2, 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 23, 48, 50, 55, 56, 70	18
İnternet kullanım süresi	29, 33, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 69	9
Sosyal Medya Kullanımı	12, 17, 18, 23, 28, 36, 39, 41, 42, 45, 49, 52, 56, 60, 69	15

Genel olarak nicel çalışmalar yapan araştırmacılar tarafından yaptıkları araştırmalarda toplanan verilerden elde edilen analiz sonuçlarının değerlendirilerek konunun eksik ya da yanlış yönlerine yönelik öneriler sunulmuştur.

Önerilerde konu ile ilgili geliştirilmesi gereken ya da işlenmesi gerekli konulara yer verilir. Çoğu çalışmada Tablo 5.11’de görüldüğü üzere siber zorbalık konusu ile ilgili eğitsel faaliyetlerin attırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte internetin güvenli olarak kullanılmasına yönelik ve ebeveyn eğitimleri üzerine de birçok çalışmada konuya ilişkin önerilerde bulunulduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırmalarda yapılan öneriler eğitsel çalışmalara önem verilmesi ve farkındalık konusunda çalışmaların gerekliliği kategorileri altında birleştirilebilir.

Siber farkındalığa yönelik öneriler

Siber farkındalık konusu ile ilgili incelenen çalışmalarda;

- Siber farkındalık eğitiminin gerekliliği,
- Eğitsel çalışmaların arttırılmasının faydalı olabileceği,
- Siber farkındalık konusunda cinsiyete göre yaklaşımların göz önünde bulundurulması gerekliliği,
- Eğitimcilerin farkındalık çalışmalarına ilişkin yapmaları gerekenler,
- Farkındalık konusunda bireylerin sınıf düzeylerine göre yapılabilecek faaliyetler,
- Teknolojik imkanlar ve teknolojiyi bilinçli kullanma üzerine yapılabilecek çalışmalar,
- Günlük internet kullanımı süresine yönelik siber zorbalıkla karşılaşma ihtimallerinin değerlendirilmesi gerekliliğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Tablo 5.12. Siber farkındalığa yönelik öneriler

Bulgu ve Sonuçlar	Çalışma numarası	Toplam
Siber zorbalık farkındalığı eğitimi	66, 75	2
Eğitsel çalışmalar	67, 75	2
Cinsiyet	65, 66, 67	3
Eğitici eğitimi	67	1
Sınıf düzeyi	66, 67	2
Teknoloji kullanımı/ imkan	66, 75	2
İnternet kullanım süresi	65, 66, 67	3

Çalışmalarda yukarıda belirtilen başlıklar altında toplanan önerilerin çalışma numaralarına göre dağılımları Tablo 5.12.'de verilmiştir.

BÖLÜM 6

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetlerin incelemelerine yönelik tartışma, sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

6.1. Tartışma ve sonuç

Teknoloji kullanımının her alana yayıldığı ve önemli bir yere sahip olduğu günümüzde dijital ortamları aktif olarak kullanan kişilere yönelik Türkiye’de siber zorbalık ve siber farkındalık üzerine yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetlerin değerlendirmesinin yapıldığı bu araştırmada 2015 yılı başlangıç alınarak 2023 yılına kadar yapılan çalışmalar ve eğitsel faaliyetler üzerinde incelemeler yapılmıştır. Çalışmaların 2015 yılından itibaren ele alınması, bu yıldan itibaren hane halkının internet erişimi ve günlük internet kullanımındaki artışlara yönelik yapılan istatistiki sonuçlara dayanmaktadır (TÜİK, 2023). Araştırma konusunun kapsamlı olması sebebiyle incelenecek çalışmalar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında eğitim ve öğretim konulu Türkçe dilinde yazılmış çalışmalar ile sınırlandırılmıştır. Bu amaçla yapılan filtrelemeler sonucu veri tabanlarından toplam 75 adet akademik çalışma incelemeye alınmıştır.

Araştırmada siber zorbalık ve siber farkındalık çalışmalarının daha çok tarama modelinde yapıldığı görülmüştür. Erdoğan (2007)’a göre nicel araştırmalarda olgular etraftaki etkenlerden ayrı tutulup nesnelleştirilerek ölçülüp gözlemlenebilir olarak değerlendirilir. Bu şekilde sayısallaştırma yoluyla sonuçların tanımlanıp açıklanabileceği varsayılır. Betimsel araştırmalarda araştırmaya alınan olguları kontrol etme söz konusu değildir. Üzerinde çalışılan olgu ne ise çalışmaya olduğu gibi alınarak incelenir ve bu şekilde yorumlanır (Sönmez ve Alacapınar, 2019a).

İncelenen akademik çalışmalarda daha çok nicel araştırma yoluna gidilmesinde bu yöntemde ölçme ve gözlemlenimin sayısal olarak sonuçlara ulaşmada kullanılmasından ve olguların araştırmaya olduğu gibi alınmasından kaynaklı olduğu sonucuna erişebiliriz.

Bu araştırmada, yapılmış olan çalışmaları incelemede tarama yöntemine başvurulmuştur. Bu sebeple çalışma tarama formu oluşturularak (Ek 2), incelemeye alınan her çalışma bu forma işlenerek veriler toplanmıştır. Toplanan verilerin istatistiki analizi yapılmış ve incelemeler araştırmada oluşturulan alt amaçlara yönelik yapılmıştır.

İncelenen akademik çalışmalarda araştırmanın alt amaçlarında belirtilen istatistiki verilerde siber zorbalık konusu üzerine Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi ve Google Akademik en çok 2019 yılında akademik çalışma yayınlandığı diğer yıllara bakıldığında çalışma sayılarında farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Teknoloji kullanımında en çok faydanın sağlanması ve siber ortamlarda zorbalık, mağduriyet gibi tehlikelere karşı önleyici çalışmaların yapılması önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır (Erdoğan, 2015). Bu sebeple çalışmaların eğitim ve ğretim alanında arttırılması ve konunun önemine istinaden etkinliklerin çoğaltılması gerekmektedir.

Bulgulara göre yapılan çalışmalarda örneklem sayılarına bakıldığında çoğu çalışmada 200 örneklem üzeri çalışıldığı grlmştir. Bununla birlikte 500'den fazla örneklem ile yapılmış çalışmaların sayısının da yüksek olduğu grlmştir.

Örneklem sayılarının fazla olması konunun farklı görüşlerden incelenerek objektif olarak bulgular elde edilebileceği amacıyla yapıldığı öngörülmektedir. Araştırmada incelenen çalışmalarda örneklem seçme yönteminin genel olarak basit rastgele örneklem olduğu grlmştir. Bu rnekleme yönteminde araştırmaya dahil edilecek tüm örneklem listesi olarak aralarından şans yoluyla seçilir (Kılıç, 2013). Seçimin homojen gruplardan oluşan bir topluluktan şansa dayalı olarak yapıldığı bu yöntemde araştırmaya dahil edilecek kişilerin çalışmaya eşit katılım şansı vardır (Noor vd., 2022). Örneklem sayılarının fazla tutulması çalışmalara dahil edilen bireylerin eşit katılımının göz önünde bulundurularak daha objektif sonuçlara ulaşma ve incelenen konunun daha geniş kapsamlı olarak ele alınması ile açık sonuçlar elde etme gibi amaçlar edinildiği yorumu yapılabilir.

Yapılan incelemede anket ve ölçek gibi nicel veriler elde edilebilecek veri toplama araçlarının yanında görüşme formu ve kişisel bilgi formu gibi veri toplama araçlarına da başvurulduğu grlmştir.

İncelenen çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracının ölçek olduğu grlmştir. Ölçek, bilimsel araştırmalarda konunun olgu, olay ve içerikte ölçülmek istenen unsurlarına yönelik hazırlanan ve sayısal sonuçlar elde etme imkanı veren bir veri toplama aracıdır (Hovardaoğlu, 2007). Sayısal veriler elde etme imkanı sunan bu aracın çalışmalarda sık kullanılması, yapılan araştırmalarda en çok nicel veriler üzerinden çalışıldığını göstermektedir.

Anket, araştırılmak istenen konu hakkında topluluk tarafından yaşanmış bir olguyu sorgulama yaparak davranış, düşünce ve tutumlar gibi yönleri ele alan, bilgi edinme amaçlı tanımlayıcı türden bir araştırma aracıdır (Balso & Lewis, 2007). Görüşme, kişisel deneyimler ile oluşan değerlerin keşfedilmesi ve anlamlandırılmasında kullanılan bir yöntem olup araştırmalarda bu tekniğe başvurma sebebi olarak çalışılan konuya ilişkin farklı bakış açılarından yorumlar alınması ve konunun incelenmesinde derinliğe inme isteğidir (Braun ve Clarke, 2013). Görüşme formu ve bilgi formu da bu amaçla oluşturulan ve araştırmada kullanılan bir veri toplama araçlarıdır. Araştırmada çalışma formu ile oluşturulan tablolardaki verilerden elde edilen sonuçlara göre görüşme formu ve bilgi formunun da kullanılması kişisel görüşlere ve farklı bakış açılarına da yer verildiği sonucunu çıkartmıştır. İncelenen çalışmalarda görüşme ve bilgi formu veri toplama araçlarının diğer ölçme araçlarına göre daha az kullanılmış olduğu görülmüştür. Yapılan her çalışmada örneklem veya katılımcı bireylere araştırmanın amacına yönelik uygulanan anket, ölçek, bilgi formu gibi veri toplama araçlarının yanında kişilerin görüşlerinin alınması, konunun derinlerine inilmesi amacıyla görüşme formlarının da sık uygulanması gerekliliği düşünülmektedir.

İnternet, artık hayatımızın çoğu alanına girmiş durumdadır. İnternet ve teknoloji kullanımı ile siber zorbalık kavramı da artık popüler kavramlar arasında kabul edilebilir. (Langos, 2012) da siber zorbalığı yaşadığımız çağın en önemli sorunlarından biri olarak nitelendirmiştir.

Detaylı olarak incelenen ve yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre siber zorbalık konusu üzerinde durulması, çalışmada siber farkındalık olarak belirtilen siber zorbalık farkındalığına eğitim ve öğretim konulu çalışmalarda daha sık yer verilmesinin ihtiyaçlar arasında olduğu söylenebilir. Özellikle eğitim kurumlarında siber farkındalığın önemi belirtilmeli ve çalışmalar bu kapsamda yürütülmelidir.

Siber zorbalık ve siber farkındalık ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak incelendiğinde siber zorbalık kavramının farkındalık oluşturacak eğitsel çalışmaların yapılması, sınıf düzeylerine göre farklı yaklaşımlarda çalışmalara yer verilmesi, yapılacak olan çalışmaların cinsiyete ve bireysel olarak teknoloji kullanımlarına göre çeşitlendirilmesi, sosyal medya kullanımlarının belirli bir zamana kadar ebeveyn kontrolünde olması gibi kategorilerde birleştirilebilir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde incelenen çalışmalardan elde edilen veriler ve sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur.

Yapılan araştırmalardan elde edilen verilere göre incelenen çalışmalara bakıldığında akademik çalışmaların büyük kısmında farklı değişkenler ve çalışma ortamlarında konuların benzer boyutlarda işlendiği görülmüştür. Araştırmada, incelemelerden elde edilen bilgi ve analizlere göre siber zorbalık ve siber farkındalık konuları ile ilgili yapılacak olan çalışmalara yönelik aşağıdaki öneriler verilmiştir.

- 1- Siber zorbalık ve siber farkındalık konularında, çalışmalarda eğitim ve öğretim ile ilgili teknoloji kullanımının olduğu her alana yönelmesi ve değişen teknolojilerin takip edilerek siber zorbalık ve farkındalık yönünden ele alınabilir.
- 2- Birey ve toplum değişimleri/ farklılıkları ve teknolojik imkan farklılıkları göz önünde bulundurularak çalışmalara yön verilebilir.
- 3- Araştırmaların evren, örneklem veya katılımcılarının araştırma konusunun gündeminde olan ve ihtiyaç olduğu yerlerden (siber zorbalığa yatkın öğrenci profillerinin olduğu okullar veya siber zorbalık farkındalığı ihtiyacının olduğu bir kurum gibi) seçilebilir.
- 4- Yapılmış çalışmalara bakıldığında dijital oyun seçimi ve dijital oyunlarda karşılaşılabilecek siber tehlikeler ile ilgili çalışmaların az olduğu görülmüştür. Çevrimiçi oyunların çocuklar tarafından rağbet gördüğü ve bu ortamların genellikle sesli, görüntülü ve metin olarak iletişime açık olduğundan dijital oyunlarda da siber zorbalıkla karşılaşılabileceği bilinmektedir. Bu sebeple akademik çalışmalarda siber zorbalık tehlikelerine karşı dijital oyunlar ve dijital oyun seçimi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- 5- Bilindiği üzere sosyal medya kullanımı günümüzde oldukça artmakta ve bu platformlar günden güne çeşitlilik kazanmaktadır. Youtube, Instagram, Facebook, X, Tiktok, WhatsApp, Snapchat ve birçok sosyal medya platformlarının kullanımına yönelik yapılacak çalışmalarda güncel sorunlar ve bu platformlardan gelebilecek siber tehlikelere karşı önlemler ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- 6- Teknoloji kullanımının yaygın olduğu günümüzde, siber zorbalık kavramının da duyulabileceği, siber tehlikelere karşı teknolojik önlemler alınması gerekliliği ilgili çalışmalara çeşitlilik kazandırılabilir.

- 7- Yapılacak olan akademik çalışmalar veya eğitsel faaliyetler toplumun güncel psikososyal durumu göz önünde bulundurularak, siber tehlike öncesi, tehlike anı ve sonrası şeklinde planlanarak çalışmalara yön verilebilir.
- 8- Yıllara göre bakıldığında yapılmış olan akademik çalışmaların genel olarak aynı konular üzerinden yapıldığı görülmüştür. Bu sonuca göre akademik çalışmalarda değişen teknolojiler ve toplum değerleri göz önünde bulundurulup, tekrar niteliğinden kaçınarak güncel değişiklikler üzerine çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Ahmad, N., Mokhtar, U. A., Fariza Paizi Fauzi, W., Othman, Z. A., Hakim Yeop, Y., & Huda Sheikh Abdullah, S. N. (2018). Cyber security situational awareness among parents. *2018 Cyber Resilience Conference (CRC)*, 1-3. <https://doi.org/10.1109/CR.2018.8626830>
- Arıca, O. T., Kınay, H., & Tanrıku, T. (2012). Siber zorbalık ölçeğinin ilk psikometrik bulguları. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 101-114.
- Aygün, F. (2016). *Lise öğrencileri arasında siber zorbalık Adıyaman örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, A. (2022). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler: C. 16. Baskı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Balso, M. Del, & Lewis, A. D. (2007). *Recherche en sciences humaines une initiation a la méthodologie*. Modulo Inc.
- Bayram, F. (2017). *Siber zorbalık yapma siber mağdur olma ve denetim odağı arasındaki ilişkinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Belsey, B. (2004, Mart 15). *Cyberbullying: An emerging threat to the "always on" generation*. <https://billbelsey.com/?p=1827> internet sitesinden 15/03/2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Bilgiz, S. (2019). *Ergenlerde kişisel ve çevresel faktörlerin siber zorbalık davranışını yordaması* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage.
- BTK. (2023). <https://internet.btk.gov.tr/guvenli-internet-hizmeti>
- BTK Akademi. (2024). <https://www.btkakademi.gov.tr/portal/course/siber-zorbalik-nedir-ve-nasil-onlenir-17010>
- Buçaj, E., & Haziri, F. (2024). Cyberbullying and cyberstalking: Parents' role to protect their children. *Multidisciplinary Reviews*, 7(4), 2024079. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024079>
- Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- CBDDO. (2023). <https://cbddo.gov.tr/>.
- Cooper, H. M. (1988). Theory of knowledge for literature reviews theory of knowledge for literature reviews: An epistemological model, taxonomy and empirical analysis of IS literature. *Knowledge in Society*, 1(104). <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/BF03177550>

- Coric, M. K., & Kastelan, A. (2020). Bullying through the internet: Cyberbullying. *Psychiatria Danubina*, 32(2), 269-272. https://www.psychiatria-danubina.com/UserDocsImages/pdf/dnb_vol32_noSuppl%202/dnb_vol32_noSuppl%202_269.pdf
- Couffignal, L. (1972). *La Cybernétique* (ss. 1-125). Presses universitaires de France.
- Çakmak, H. (2009). Siber Dünyadaki Tehdit ve Kavramlar. İçinde *Suç Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya* (ss. 23-55). Platin Yayınları.
- Çiftçi, H. (2015). *Lise öğrencilerinin siber zorbalık eğilimlerinin facebook tutumu ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Egelman, S., & Peer, E. (2015). Scaling the Security Wall. *Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems*, 2873-2882. <https://doi.org/10.1145/2702123.2702249>
- Elmas, B. (2016). *Öğretmen adaylarının siber zorbalık ve siber mağduriyet algı düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Englander, E., Donnerstein, E., Kowalski, R., Lin, C. A., & Parti, K. (2017, Kasım). Defining cyberbullying. *Pediatrics Official Journal Of The American Academy Of Pediatrics*, 140, 148-151. <https://doi.org/https://doi.org/10.1542/peds.2016-1758U>
- Erbıçer, E. S. (2017). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin sosyal uyuma ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erden, İ. O. (2015). *Lise öğrencilerinin siber zorbalık davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, İ. (2007). *Pozitivist metodoloji: Bilimsel araştırma tasarımı istatistiksel yöntemler analiz ve yorum*. Erk Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2015). *Milli eğitime dair* (4. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ergüder, E. N. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve mağduriyet düzeyleri ile internet bağımlılığı ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Gencer, H. (2017). *Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gohal, G., Alqassim, A., Eltyeb, E., Rayyani, A., Hakami, B., Al Faqih, A., Hakami, A., Qadri, A., & Mahfouz, M. (2023). Prevalence and related risks of cyberbullying and its effects on adolescent. *BMC Psychiatry*, 39, 23-39.

- Hovardaoğlu, S. (2007). *Davranış bilimleri için araştırma teknikleri*. Hatiboğlu Yayınevi.
- İğdeli, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kasunic, N., & Bracun, S. (2022). *Cybersecurity awareness among polytechnic student population*. <https://www.researchgate.net/publication/364039659>
- Kavuk, M. (2016). *Ortaokul ve liselerin siber zorbalık farkındalık profillerinin oluşturulması ve okul paydaşlarına yönelik siber zorbalık farkındalık eğitimi etkililiğinin değerlendirilmesi* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, B., & Cenkseven Önder, F. (2022). Türkiye'deki öğrencilerin siber zorbalık türlerinin ve baş etme yöntemlerinin incelenmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Humanistic Perspective*, 4(3), 512-528. <https://doi.org/10.47793/hp.1143663>
- Kaygısız, E. G. (2019). Şiddetin E-hali siber zorbalık. *TİHEK Academic Journal*, 4. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1484622>
- Kepenekçi, K. Y., & Çınkır, Ş. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34(34), 236-253.
- Kılıç, S. (2013). Sampling methods. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44. <https://doi.org/10.5455/jmood.20130325011730>
- Kocaşahan, N. (2012). *Lise ve üniversite öğrencilerinde akran zorbalığı ve sanal zorbalık* [Yüksek Lisans Tezi]. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), S22-S30. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.08.017>
- Langos, C. (2012). Cyberbullying: The challenge to define. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(6), 285-289. <https://doi.org/10.1089/cyber.2011.0588>
- Li, Q. (2008). A cross-cultural comparison of adolescents' experience related to cyberbullying. *Educational Research*, 50(3), 223-234. <https://doi.org/10.1080/00131880802309333>
- Livingstone, S., Mascheroni, G., & Staksrud, E. (2015). *Developing a framework for researching children's online risks and opportunities in Europe*. <https://core.ac.uk/download/30906827.pdf>
- Mahan, A. (2017). *Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık siber mağduriyet ile psikolojik ihtiyaçların doyumu ve güvengenlik arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Menesini, E., & Nocentini, A. (2009). Cyberbullying definition and measurement: Some critical considerations. *Journal of Psychology, 217*(4), 230-232. <https://doi.org/10.1027/0044-3409.217.4.230>
- Noor, S., Tajik, O., & Golzar, J. (2022). Simple random sampling. *IJELS International Journal of Education and Language Studies, 1*(2), 78-82.
- Özdemir, S. (2015). *Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyetin, anne-baba ve akran ilişkilerine göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, G. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık yaşama düzeyleri ile siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin siber zorbalıkla baş etme stratejileri* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, H. (2016). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin siber zorbalık tutum ve duyarlılıklarının drama metoduyla incelenmesi* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özmen, Ş. Y. (2018). Dijital şiddet, siber zorbalık ve yeni medya okuryazarlığı üzerine bir değerlendirme. *Journal of International Social Research, 11*(61), 958-966. <https://doi.org/10.17719/jisr.2018.2989>
- Peker, B. (2010). *Bilişim suçları ve bilişim güvenliğinin ulusal ve uluslararası boyutu* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, F. Y. (2022). *Dijital medya döneminde siber zorbalık ve siber mağduriyet* [Yüksek Lisans Tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sabancı, Y. (2018). *Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyetin yordayıcıları olarak akılcı olmayan inançlar psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaçlar* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sakallı, H. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayan, H. (2016). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 5*(13).
- Siber. (2023, Ocak 3). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Siber>. Siber.
- Siberay. (2023). <https://www.siberay.com/>
- Slonje, R., Smith, P. K., & Frisén, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior, 29*(1), 26-32. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.05.024>
- Smit, D. M. (2015). Cyberbullying in South African and American schools: A legal comparative study. *South African Journal of Education, 35*(2). <https://doi.org/10.15700/saje.v35n2a1076>

- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2019a). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2019b). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri: C. 7. Baskı* (V. Sönmez & F. G. Alacapınar, Ed.; 7. bs). Anı Yayıncılık.
- Temel, Y. (2015). *Ortaöğretim öğrencilerinde siber zorbalık davranışları/ mağduriyetleri ve öğretmenler ile okul yöneticilerinin farkındalıkları* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Thumronglaohapun, S., Maneeton, B., Maneeton, N., Limpiti, S., Manojai, N., Chaijaruwanich, J., Kummaraka, U., Kardkasem, R., Muangmool, T., Kawilapat, S., Juntaping, K., Traisathit, P., & Srikummoon, P. (2022). Awareness, perception and perpetration of cyberbullying by high school students and undergraduates in Thailand. *Plos One*, 17(4 April). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0267702>
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277-287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014>
- Toprak, Y. (2018). *Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin siber zorbalık algılarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tozzo, P., Cuman, O., Moratto, E., & Caenazzo, L. (2022). Family and educational strategies for cyberbullying prevention: a systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(16). <https://doi.org/10.3390/ijerph191610452>
- TRT. (2023). TRT Çocuk. <https://www.trtcocuk.net.tr/ekip-siberay/>
- Tuğal, İ., Almaz, C., & Sevi, M. (2021). Üniversitelerdeki siber güvenlik sorunları ve farkındalık eğitimleri. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 14(3), 229-238. <https://doi.org/10.17671/gazibtd.754458>
- Tunca, S. (2019). Modern çağda siber güvenlik kavramı. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3. https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpuibf/issue/68606/1076685#article_cite
- Turhal, E. (2023). *Dijital ebeveynlik farkındalığının siber zorbalık ve ekran bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TÜİK. (2021). TÜİK. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132> adresinden erişilmiştir.
- TÜİK. (2023). TÜİK. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407)
- Türk Dil Kurumu. (2024, Şubat 16). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/>
- TÜSIDAM. (2023). <https://81ilde81siberkahraman.org/>

- Ünver, H. (2016). *Siber zorbalık ile problemli internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişki ve bu değişkenlerin çeşitli demografik özellikler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünver, M., Canbay, C., & Mirzaoğlu, A. G. (2009). *Siber güvenliğin sağlanması*. <https://www.btk.gov.tr/uploads/undefined/sg.pdf>
- Willard, N. E. (2006). Educator's guide to cyberbullying addressing the harm caused by online social cruelty. İçinde *Cyberbullying and cyberthreats*.
- Willard, N. E. (2007a). Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress. *Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress*, 265-280. www.researchpress.com
- Willard, N. E. (2007b). *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Research Press.
- Yakut, M. F., Şahin, Ç., & Atay, Y. (2023). Machine and deep learning studies for cyberbullying detection. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 1(43), 155-177. <https://doi.org/10.17134/khosbd.1087548>
- Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: a comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(7), 1308-1316. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00328.x>

EKLER

- EK 1 Araştırmada incelenen alışmalar
- EK 2 alışma Tarama Formu rneği
- EK 3 alışma Tarama Formları

Ek 1. Araştırmada incelenen çalışmalar

Çalışma Numarası	Yıl	Çalışmanın Adı
1	2015	Ortaöğretim öğrencilerinde siber zorbalık davranışları, mağduriyetleri ve öğretmenler ile okul yöneticilerinin farkındalıkları
2	2015	Sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi
3	2015	Facebook kullanan lise öğrencilerin siber zorbalık eğilimi: Balıkesir İl örneği
4	2015	Lise öğrencilerinin siber zorbalık düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi
5	2015	Lise öğrencilerinin siber zorbalık eğilimlerinin Facebook tutumu ile ilişkisinin incelenmesi
6	2015	Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algıları ile siber zorbalık duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi
7	2015	Lise öğrencilerinin siber zorbalık davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri
8	2015	Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyetin, anne-baba ve akran ilişkilerine göre incelenmesi
9	2016	Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık yaşama düzeyleri ile siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin siber zorbalıkla baş etme stratejileri
10	2016	Ortaokul ve liselerin siber zorbalık farkındalık profillerinin oluşturulması ve okul paydaşlarına yönelik siber zorbalık farkındalık eğitimi etkinliğinin değerlendirilmesi
11	2016	Ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygısı ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkiler
12	2016	Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve internet saldırganlık düzeyleri ile sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi: Çekmeköy örneği
13	2016	Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin ailedeki koruyucu etmenlerle ilişkisi: Afyonkarahisar ili örneği
14	2016	Öğretmen adaylarının siber zorbalık ve siber mağduriyet algı düzeylerinin incelenmesi
15	2016	Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetin benlik saygısı, anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi
16	2016	Lise öğrencileri arasında siber zorbalık: Adıyaman örneği
17	2016	Siber zorbalık ile problemlili internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişki ve bu değişkenlerin çeşitli demografik özellikler açısından incelenmesi
18	2016	Ortaokul ve lise öğrencilerinin siber zorbalık tutum ve duyarlılıklarının drama metoduyla incelenmesi
19	2016	Ortaokul öğrencileri, rehber öğretmenleri, bilişim teknolojileri öğretmenleri ve yöneticilerinin siber zorbalık hakkındaki görüşleri: Keçiören ilçesi örneği
20	2017	Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin siber zorbalık yaşama düzeyleri ve siber zorbalıkla başa çıkma stratejilerinin incelenmesi
21	2017	Ergenlerin problem çözme becerileri ve siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi
22	2017	Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık siber mağduriyet ile psikolojik ihtiyaçların doyumu ve güvenlik arasındaki ilişkinin incelenmesi

23	2017	Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi
24	2017	Siber zorbalık yapma siber mağdur olma ve denetim odağı arasındaki ilişkinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi
25	2017	Sosyal medya ve mesajlaşma uygulamalarında siber zorbalık davranışlarının araştırılması
26	2017	Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve insani değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi
27	2017	Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin sosyal uyuma ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi
28	2018	Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi
29	2018	Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyetin yordayıcıları olarak akılcı olmayan inançlar psikolojik sağlık ve psikolojik ihtiyaçlar
30	2018	Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin siber zorbalık algılarının incelenmesi
31	2018	Ergenlerde gelişimsel değişkenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkisinin incelenmesi
32	2019	Empati yönelimli siber zorbalık psiko-eğitim programının lise 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerine etkisi
33	2019	Cinsiyetin internet bağımlılığı, problemlili internet kullanımı, siber zorbalık ve siber mağduriyet değişkenleri üzerine etkisi Bir meta-analiz çalışması
34	2019	Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin problemlili internet kullanım düzeyleri ve demografik değişkenlere göre incelenmesi
35	2019	Drama, çatışma ve siber zorbalık Ergenlerin siber zorbalığı ve çatışma çözme biçimlerini anlamaya yönelik bir çalışma
36	2019	Eğitim örgütlerinde siber zorbalık ile örgütsel dışlanma arasındaki ilişki
37	2019	Ortaöğretim öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet: Ankara ili örneği
38	2019	Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve mağduriyet düzeyleri ile internet bağımlılığı ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi
39	2019	Ortaöğretim öğrencilerinin problemlili internet kullanımlarının ve siber zorbalık davranışlarının denetim odağı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi
40	2019	Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetin internet için eleştirel okuryazarlık düzeyleri ile ilişkisi: Afyonkarahisar ili örnekleme
41	2019	Çocukların sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları ile siber zorbalık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi
42	2019	Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve psikolojik iyi oluşun incelenmesi
43	2019	Velilere yönelik geliştirilen siber zorbalık farkındalık eğitiminin etkisinin incelenmesi
44	2019	Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık ve akran zorbalığı eğilimlerinin örgütsel yabancılaşma ve örgütsel güven algılarına etkilerinin incelenmesi Ankara ili örneği
45	2019	8. sınıf öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişki
46	2020	Siber zorbalık farkındalık programının ergenlerin siber zorbalığa ilişkin farkındalıklarına ve siber zorbalıkla baş etme becerilerine etkisinin incelenmesi

47	2020	Siber zorbalık eğitiminde durumlu öğrenme yönteminin uygulanması
48	2020	36-72 aylık çocukların ebeveyn, öğretmen ve yöneticilerinin siber zorbalık farkındalıkları, siber zorba kurban olma durumları ve mücadele stratejilerinin incelenmesi
49	2020	Ergenlerde siber mağduriyet ve siber zorbalıkla başa çıkma becerilerinin duygusal zekâ ile ilişkisinin incelenmesi
50	2021	Yetişkinlerin siber zorbalık davranımları ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi
51	2021	Üniversite öğrencilerinin siber zorbalıkla ilgili farkındalık düzeylerinin ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi: Buca Eğitim Fakültesi örneği
52	2021	Lise öğrencilerindeki psikolojik belirtilerin sosyal medya kullanım bozukluğu ve siber zorbalık ile ilişkisi
53	2021	Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının üniversite öğrencilerinin saldırganlık ve siber zorbalık düzeylerine etkisi
54	2021	Ergen siber zorbalık duyarlılığı ile algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluşu artırma stratejileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi
55	2021	Lise öğrencilerinin sahip olduğu kişilik türleri ve internet becerilerinin siber zorbalık açısından incelenmesi
56	2022	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin siber zorbalık hakkındaki görüşleri
57	2022	Türkiye'de siber zorbalık üzerine yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi
58	2022	Üniversite öğrencilerinin pandemi dönemindeki siber zorbalık mağduriyet durumlarının incelenmesi
59	2022	Öğrencilerin siber zorbalık tehlike düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Bir meslek lisesi örneği
60	2022	Lise öğrencilerinin siber zorbalıkla başa çıkma düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi
61	2022	Ergenlerin dijital oyun bağımlılığı ve sosyal medya tutumlarının siber zorbalık tehlike düzeylerine etkisinin incelenmesi
62	2022	Ön ergenlik döneminde algılanan ana babalık, algılanan sosyal yetkinlik ile siber zorbalık arasındaki ilişki
63	2022	Lise öğrencilerinin siber zorbalık ile medya okuryazarlık ve akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Uzunköprü ilçesi örneği
64	2023	Dijital ebeveynlik farkındalığının siber zorbalık ve ekran bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rolü
65	2019	Öğretmen adaylarının siber güvenlik farkındalıklarının incelenmesi
66	2022	Ortaokul öğrencilerinin dijital kimlik mahremiyeti becerileri ile teknoloji okuryazarlık düzeylerinin çevrimiçi oyunlardaki siber güvenlik farkındalıkları üzerindeki etkisi
67	2023	Ortaokul öğrencilerinin siber güvenlik farkındalıklarının belirlenmesi
68	2017	Siber Zorbalık Kavramı, Türleri ve İlişkili Olduğu Faktörler
69	2017	Siber Zorbalıkla İlişkili Faktörler ve Olası Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme
70	2021	Şiddet Sarmalı İçinden Siber Zorbalık Bir Gözden Geçirme

71	2017	Türkiye'deki Okullarda Siber Zorbalık_ Bir Literatür Değerlendirmesi
72	2021	Çağın Gelişen Sorunu Siber Zorbalık Çocuk ve Ergenlerde Siber Zorbalığı önleme
73	2022	Türkiye'deki Öğrencilerin Siber Zorbalık Türlerinin ve Baş Etme yöntemlerinin incelenmesi
74	2021	Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Kullanımına İlişkin Öneriler
75	2021	Üniversitelerdeki Siber Güvenlik Sorunları ve Farkındalık eğitimleri

Araştırmada incelenen 2015- 2023 yılları arasında yapılmış akademik çalışmalar

Ek 2. Çalışma Tarama Formu

Çalışma Numarası	Çalışma Adı :
1 Çalışma Yılı	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	
4 Veri Toplama Aracı	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	

Ek 3. Çalışma Tarama Formları

Çalışma Numarası	1	Çalışma Adı : Ortaöğretim öğrencilerinde siber zorbalık davranışları, mağduriyetleri ve öğretmenler ile okul yöneticilerinin farkındalıkları
1 Çalışma Yılı	2015	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel Araştırma İlişkisel Tarama Yöntemi	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Tabakalı örnekleme yöntemi Örneklem Sayısı : 323 kişi	
4 Veri Toplama Aracı	Kişisel Bilgi Formu Anket	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler İlişkisel Örneklem T-test Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber Zorbalık ve Siber Mağdurluk Yaş, Cinsiyet Teknolojik imkan İnternet ve Telefon zorbalığı Öğrenci eğitim düzeyi	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık farkındalığı Teknolojik imkan	
Çalışma Numarası	2	Çalışma Adı : Sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2015	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Geleneksel tarama modeli, betimsel	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren : Sınıf öğretmeni adayları Örneklem Sayısı : 294 kişi	
4 Veri Toplama Aracı	Kişisel Bilgi Formu Dijital Vatandaşlık Ölçeği Siber Zorbalık Tutum Ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Independent Sample Test (İlişkisiz örneklem ortalamaları) Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayı testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Dijital vatandaşlık Teknolojik imkan Siber zorbalık düzeyi Akademik başarı	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber farkındalık İnternet kullanım süresi Cinsiyet Sınıf düzeyi	

Çalışma Numarası	3	Çalışma Adı	: Facebook kullanan liseli öğrencilerin siber zorbalık eğilimi: Balıkesir İl örneği
1	Çalışma Yılı	2015	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Lise düzeyinde öğrenim gören öğrenciler Örneklem Sayısı: 387 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık tutum ölçeği, Kişisel bilgi formu Facebook tutum ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel testler Bağımsız gruplar t-testi Oneway ANOVA testi Pearson korelasyon testi (ilişkisel)	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Siber zorbalık düzeyi Teknolojik imkan Yaş Eğitim düzeyi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Yaş Cinsiyet Teknolojik imkan Eğitim düzeyi	
Çalışma Numarası	4	Çalışma Adı	: Lise öğrencilerinin siber zorbalık düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2015	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma Alan taraması modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Lise Öğrenciler Örneklem Sayısı: 208 erkek, 155 kız Toplam 363 kişi	
4	Veri Toplama Aracı	Basit korelasyon analizi Sidak çoklu karşılaştırma testi Bağımsız gruplar t-testi ANOVA	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Kişisel bilgi formu Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği Siber zorbalık ölçeği	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Siber zorbalık boyutu Sınıf düzeyi İnternet kullanımı Okul türü Sosyoekonomik durum	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Teknolojik imkan İnternet kullanımı Ebeveyn eğitim durumu	

Çalışma Numarası	5	Çalışma Adı	: Lise öğrencilerinin siber zorbalık eğilimlerinin Facebook tutumu ile ilişkisinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2015	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama yöntemi	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014- 2015 öğretim yılında Üsküdar ilçesinde öğrenim gören öğrenciler Örneklem Sayısı: 387 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık tutum ölçeği, Kişisel bilgi formu Facebook tutum ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Bağımsız grup t-testi – Karşılaştırma Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Sınıf düzeyi İnternet kullanımı Yaş Ebeveyn eğitim düzeyi Okul türü Sosyoekonomik durum	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Ebeveyn eğitimi Okullarda güvenli internet kullanımı İnternet kullanımı Teknolojik imkan	
Çalışma Numarası	6	Çalışma Adı	: Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algıları ile siber zorbalık duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2015	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014- 2015 Yılı İstanbul ili BÖTE öğretmen adayları Örneklem Sayısı: 202 kız, 150 erkek Toplam 352 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık duyarlılık ölçeği, Kişisel bilgi formu Bilgisayar öz-yeterlik ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel veriler (Yüzde, frekans, Standart sapma) T- testi One way ANOVA – Karşılaştırma	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Eğitim düzeyi Okul türü İnternet kullanımı Teknolojik imkan Siber zorbalık Sosyoekonomik durum	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Yaş, Teknolojik imkan İnternet kullanımı Siber zorbalık	

Çalışma Numarası	7	Çalışma Adı	Lise öğrencilerinin siber zorbalık davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri
1	Çalışma Yılı	2015	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel, betimsel araştırma	Tarama modeli
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014-15 yılında Ankara'da görev yapan 1236 eğitim yöneticisi	Örneklem: 316 kişi
4	Veri Toplama Aracı	Lise öğrencilerinin siber zorbalık davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerini belirleme ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	T- testi	ANOVA ve varyans analizi
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Kruskal Wallis testi	Teknolojik imkan
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık düzeyi	Teknolojik imkan Okul türü Eğitim düzeyi Cinsiyet Hizmetiçi eğitim Öğrenci eğitimi Eğitici eğitimi
Çalışma Numarası	8	Çalışma Adı	Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyetin, anne-baba ve akran ilişkilerine göre incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2015	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma	İlişkisel tarama modeli
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014-2015 yılı MEB'e bağlı çeşitli okullarda 14-18 yaşındaki öğrenciler	Örneklem Sayısı: 489 kişi
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu	Yenilenmiş siber zorbalık envanteri Akran ilişkileri ölçeği Anne- baba ergen ilişkileri ölçeği
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	Kruskal Wallis-H ve POST HOC testi Mann Whitney U testi İlişki ölçen testler, Çoklu regresyon analizi
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Yaş	Okul türü Siber zorbalık düzeyi
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Okul türü	Anne- baba, çocuk ilişkisi Ebeveyn eğitimi

Çalışma Numarası	9	Çalışma Adı	Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık yaşama düzeyleri ile siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin siber zorbalıkla baş etme stratejileri
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Ankara ilinde 7. Ve 8. sınıfta öğrenim gören 43573 öğrenci Örneklem Sayısı: 381 kişi (Tabakalı örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Sanal kurban ölçeği Zorbalıkla baş etme stratejilerine yönelik anket	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler (yüzde, frekans) Karşılaştırma	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık düzeyi Yaş, Teknolojik imkan Sosyoekonomik düzey Eğitim düzeyi İnternet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Okul içi eğitim (Öğrenci eğitimi) Siber farkındalık Siber zorbalık eğitimleri Ebeveyn eğitimi	

Çalışma Numarası	10	Çalışma Adı	Ortaokul ve liselerin siber zorbalık farkındalık profillerinin oluşturulması ve okul paydaşlarına yönelik siber zorbalık farkındalık eğitimi etkililiğinin değerlendirilmesi
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama (genel tarama) modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: MEB'e bağlı toplam 22249 ortaokul ve lise Örneklem Sayısı: 377 okul (Tabakalı örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Okulda siber zorbalık farkındalık anketi	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sosyoekonomik durum, Okulların ve eğitimcilerin demografik durumları, BT sınıfı olup olmaması, İnternet kullanımı, Teknolojik imkan Eğitimcilerin branşlarına göre zorbalık görüşleri	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık, Önleme çalışmaları Müdahale etme boyutu Eğitsel çalışmalar Eğitici eğitimleri	

Çalışma Numarası	11	Çalışma Adı	Ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygısı ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkiler
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2015- 2016 eğitim öğretim yılında Ankara ili Çankaya, Mamak ve Yenimahalle ilçelerindeki Fen, Anadolu ve Meslek liselerindeki öğrenciler Örneklem Sayısı: 450 kız, 445 erkek toplam 895 kişi (Basit örnekleme yöntemi)	
4	Veri Toplama Aracı	Genel bilgi formu, Yenilenmiş siber zorbalık envanteri Akran ilişkileri ölçeği Piers- Harris' in çocuklarda öz-kavramı ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Mann Whitney U testi , Kruskal Wallis-H testi Post Hoc çoklu karşılaştırma testi, Pearson korelasyon testi Regresyon analizi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık düzeyi, Ekonomik durum Cinsiyet, Ebeveyn eğitim düzeyi Okul türü	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Ebeveyn eğitim düzeyi Sosyoekonomik durum, İnternet kullanımı İnternet erişim sıklığı	

Çalışma Numarası	12	Çalışma Adı	Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve internet saldırganlık düzeyleri ile sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi: Çekmeköy örneği
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014-2015 eğitim öğretim yılı Çekmeköy ilçesi Özel ve devlet okulu toplam 26 okuldan 12131 öğrenci Örneklem Sayısı: 10 okuldan seçilen 779 öğrenci (Tesadüfi oransız küme örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu, Sosyal medya tutum ölçeği Siber zorbalık ve internet saldırganlığı tarama ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler (yüzde, frekans, standart sapma) Varyans analizi (ANOVA), Post Hoc testi Pearson momentler çarpımı korelasyonu	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Yaş, Gelir durumu Ebeveyn eğitim durumu, Sosyal medya kullanımı Siber zorbalık düzeyi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Yaş, Ebeveyn eğitimi Sosyal medya kullanımı Siber zorbalık	

Çalışma Numarası	13	Çalışma Adı	Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin ailedeki koruyucu etmenlerle ilişkisi: Afyonkarahisar ili örneği
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Afyon ili Şuhut ilçesi 2015- 2016 eğitim öğretim yılı 9, 10 ve 11. Sınıf öğrencileri Örneklem Sayısı: 669 öğrenci (Basit seçkisiz örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Siber mağdur- zorba ölçeği Ailedeki koruyucu etmenler ölçeği Kişisel bilgi formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Kruskal Wallis H testi Spearman sıra korelasyon analizi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Okul türü Ebeveyn eğitim düzeyi Sosyoekonomik durum, Günlük internet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Aile ortamı İnternet kullanım durumu ve süresi Ailedeki koruyucu etmenlerin zorbalıktan koruyuculuğu	

Çalışma Numarası	14	Çalışma Adı	Öğretmen adaylarının siber zorbalık ve siber mağduriyet algı düzeylerinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2015- 2016 yılı Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fak. 1088 öğretmen adayı Örneklem Sayısı: 1088 Öğrenci (Rastsal örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber mağduriyet ölçeği Siber zorbalık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel metotlar Kruskal Wallis testi Mann Whitney U testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Sınıf düzeyi Aylık gelir düzeyi Siber zorbalık düzeyi Teknoloji kullanımı İnternet kullanım aracı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber farkındalık oluşturma, Güvenli internet kullanımı Eğitsel çalışmalar Veli bilinçlendirilmesi Ebeveyn eğitimi	

Çalışma Numarası	15	Çalışma Adı	Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetin benlik saygısı, anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014-2015 yılı İstanbul ili Kadıköy, Maltepe ilçeleri 14 devlet ve özel liseden hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileri Örneklem Sayısı: 554 kız ve 513 erkek toplam 1085 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber zorbalık ve siber mağduriyet ölçeği Akran ilişkileri ölçeği Resenberg benlik saygısı ölçeği Ana baba ergen ilişkileri ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Normallik testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Anne baba çocuk ilişkileri Yaş, Akran ilişkileri Cinsiyet Okul türü İnternet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Yaş Ebeveyn eğitim durumları Teknolojik imkan İnternet kullanım süresi	

Çalışma Numarası	16	Çalışma Adı	Lise öğrencileri arasında siber zorbalık: Adıyaman örneği
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Adıyaman ili MEB devlet okullarındaki lise öğrencileri Örneklem Sayısı: 97 Erkek, 208 kız toplam 305 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık tutum ölçeği Kişisel bilgi formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Mann Whitney U testi Kruskal Wallis H testi Shapiro Wilk testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, İnternet kullanımı Ebeveyn eğitim durumu Okul türü, Veli öğrenci ilişkisi Yaş	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Ebeveyn eğitimi Okul içi eğitim Eğitsel faaliyetler	

Çalışma Numarası	17	Çalışma Adı	Siber zorbalık ile problemlili internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişki ve bu değişkenlerin çeşitli demografik özellikler açısından incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Bolu ili Gerede ilçesi 2014-2015 eğitim öğretim yılı Ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrenciler Örneklem Sayısı: 308 kız, 215 erkek toplam 523 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu, Siber zorbalık ölçeği, İnternette bilişsel durum ölçeği (İBDÖ) Riskli internet	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Shapiro Wilk testi Mann Whitney U testi Post Hoc Çoklu karşılaştırma testi Spearman korelasyon katsayısı	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	İnternet kullanımı, Sınıf düzeyi Okul türü Ebeveyn eğitim düzeyi İnternet kullanım süresi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Güvenli internet kullanımı Sınıf düzeyi Okul türü Sosyal medya kullanımı İnternet kullanım süresi	

Çalışma Numarası	18	Çalışma Adı	Ortaokul ve lise öğrencilerinin siber zorbalık tutum ve duyarlılıklarının drama metoduyla incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2016	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel deneysel araştırma Ön test – Son test kontrol gruplu model	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2014-2015 yılı Bursa ili Nilüfer ilçesi ortaokul öğrencileri Örneklem Sayısı: 60 öğrenci deney grubu, 25 öğrenci kontrol grubu, Toplam 85 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık tutum ölçeği Siber zorbalık duyarlılık ölçeği Siber zorbalıkla mücadele formu Facebook profil inceleme formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Mann Whitney U testi Kruskal Wallis H testi Wilcoxon işaretli sıralar testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Yaş Ebeveyn eğitim durumu Günlük internet kullanımı Sınıf düzeyi	

7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Okul içi eğitsel faaliyetler Ebeveyn eğitim durumu Sosyal medya kullanımı
Çalışma Numarası	19	Ortaokul öğrencileri, rehber öğretmenleri, bilişim teknolojileri öğretmenleri ve yöneticilerinin siber zorbalık hakkındaki görüşleri: Keçiören ilçesi örneği
1	Çalışma Yılı	2016
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nitel araştırma Durum araştırması deseni
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Çalışma Grubu: Amaçlı örnekleme ile seçilen 7 okul yöneticisi, 7 rehber öğretmen, 7 BT öğretmeni 16 öğrenci Toplam 37 kişi
4	Veri Toplama Aracı	Görüşme formu Yönetici ve öğretmen görüşme formu Öğrenci görüşme formu
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İçerik analizi
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	İnternet kullanımı, Sosyal medya Siber zorbalık düzeyi Siber mağduriyet
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Güvenli internet kullanımı Siber zorbalık farkındalık eğitimleri Ebeveyn eğitimleri Siber zorbalığa yönelik eğitimlerin uzmanlarca verilmesi

Çalışma Numarası	20	Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin siber zorbalık yaşama düzeyleri ve siber zorbalıkla başa çıkma stratejilerinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2017
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma Tarama modeli
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2016 – 2017 yılı Ankara ili Keçiören ilçesi resmi okullardaki 2773 öğretmen Örneklem sayısı: 22 öğretmen (Tabakalı örnekleme yöntemi)
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık ve başa çıkma stratejileri görüşme formu
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İçerik analizi
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sosyal medya İnternet kullanımı
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Eğitsel faaliyetler Siber farkındalık eğitimlerinin planlanması İnternet kullanımı

Çalışma Numarası	21	Çalışma Adı	: Ergenlerin problem çözme becerileri ve siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2017		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nicel araştırma Tarama modeli (Kesit alma yaklaşımı)	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: Kars ili 2015 – 2016 yılı ortaöğretim öğrencileri Örneklem sayısı: 9, 10, 11 ve 12. Sınıflardan seçilen Toplam 412 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı		Kişisel bilgi formu Problem çözme becerileri ölçeği Ergenlere yönelik siber zorbalıkla başa çıkma ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		Mahalanobis uzaklık değerleri İlişkisel betimsel istatistikler Baıklık ve çarpıklık değerleri Post Hoc testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Cinsiyet Sınıf Düzeyi İnternet kullanımı	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Cinsiyet Farkındalık eğitimleri Yaş	

Çalışma Numarası	22	Çalışma Adı	: Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık siber mağduriyet ile psikolojik ihtiyaçların doyumu ve güvenlik arasındaki ilişkinin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2017		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: 2014 – 2015 Atatürk Üniversitesi öğrencileri Örneklem sayısı: 425 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı		Kişisel bilgi formu Yenilenmiş siber zorbalık envanteri Psikolojik ihtiyaçların doyumu ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		Çarpıklık ve basıklık analizi İstatistiksel metotlar	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Siber zorbalık Psikolojik etmenler Cinsiyet Sınıf düzeyi	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Siber zorbalık farkındalık düzeyi Eğitsel faaliyetler Rehberlik çalışmaları	

Çalışma Numarası	23	Çalışma Adı	Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2017		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli		
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	2015 – 2016 yılı Sivas ili içinde yer alan ortaokul öğrencileri Toplam 779 öğrenci		
4 Veri Toplama Aracı	İnternet bağımlılık ölçeği Siber zorbalık ölçeği Kişisel bilgi formu		
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Pearson korelasyon katsayısı Çok yönlü varyans analizi (MANOVA)		
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyi Cinsiyet Ebeveyn eğitim durumu Teknolojik imkan İnternet bağımlılığı		
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık düzeyi Sosyal medya kullanımı Güvenli internet kullanımı eğitimi (Ebeveynlere) İnternet kullanım süresi		

Çalışma Numarası	24	Çalışma Adı	Siber zorbalık yapma siber mağdur olma ve denetim odağı arasındaki ilişkinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2017		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma		
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2015 – 2016 yılı Şanlıurfa ili MEB okulları 9, 10 11. ve 12. Sınıf öğrencileri Örneklem sayısı: 539 öğrenci		
4 Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Sanal zorba/ kurban ölçeği Rotter iç- dış kontrol odağı (RİDKO)		
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Kolmogorov Smirnov testi ANOVA testi		
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyi, Cinsiyet Okul türü, Akademik başarı Ebeveyn eğitim düzeyi Teknolojik imkan		
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Evde bilgisayar kullanımı Sınıf düzeyi Aile eğitimi		

Çalışma Numarası	25	Çalışma Adı	Sosyal medya ve mesajlaşma uygulamalarında siber zorbalık davranışlarının araştırılması
1	Çalışma Yılı	2017	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma Tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencileri Örneklem sayısı: 629 kız ve 609 erkek Toplam 1237 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalığa maruz kalma ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	MANOVA testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sosyal medya kullanımı Yaş, Cinsiyet Günlük internet kullanımı Eğitim durumları	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	-	
Çalışma Numarası	26	Çalışma Adı	Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve insani değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2017	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Genel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2015 – 2016 yılı İstanbul ili Bağcılar ilçesi 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri Örneklem sayısı: 309 öğrenci (Kolayda örnekleme yöntemi)	
4	Veri Toplama Aracı	Demografik bilgi formu İnsani değerler ölçeği Siber mağduriyet ölçeği Siber zorbalık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Bağımsız örneklem t testi Mann Whitney U testi Kruskal Wallis testi Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Demografik özellikler Siber zorbalık, Siber mağduriyet İnternet kullanım süresi Cinsiyet Kişisel bilgisayara sahip olma Sınıf düzeyi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyi Cinsiyet, Yaş Siber zorbalık düzeyi	

Çalışma Numarası	27	Çalışma Adı	: Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin sosyal uyuma ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2017		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Betimsel ve nedensel karşılaştırma araştırması	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: Yıldız Teknik Üniversitesi 9 farklı bölüm öğrencileri Örneklem sayısı: 257 kadın, 219 erkek Toplam 476 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı		Hacettepe kişilik envanteri sosyal uyum alt ölçeği Siber zorbalık – siber mağduriyet ölçeği Kişisel bilgi formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		Kolmogorov- Smirnov testi Levene testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Siber zorbalık Siber mağduriyet Aile ilişkileri	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Anne baba tutumu Ekonomik durum Sosyal uyum	

Çalışma Numarası	28	Çalışma Adı	: Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2018		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: Marmara bölgesindeki İşletme fakültesi öğrencileri Örneklem sayısı: 350 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı		Kişisel bilgi formu Üniversiteler için yenilenmiş siber zorbalık envanteri Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		Kolmogorov- Smirnov testi Shapiro Wilk testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Siber zorbalık Siber mağduriyet Siber zorbalık duyarlılığı	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Cinsiyet Sosyal medya kullanımı Ebeveyn eğitim durumu Eğitim düzeyi	

Çalışma Numarası	29	Çalışma Adı : Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyetin yordayıcıları olarak akılcı olmayan inançlar psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaçlar
1 Çalışma Yılı	2018	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Malatya ili 2015- 2016 yılı toplam 67180 lise öğrencisi Örneklem sayısı: 430 kız, 419 erkek Toplam: 849 öğrenci (9, 10, 11 ve 12. sınıf)	
4 Veri Toplama Aracı	Yenilenmiş siber zorbalık envanteri Akılcı olmayan inançlar ölçeği ergen formu Çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği kısa formu Yeni psikolojik ihtiyaçlar değerlendirme ölçeği Kişisel bilgi formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Bağımsız gruplar için t testi Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı Tukey çoklu karşılaştırma testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Anne baba eğitim düzeyleri İnternet kullanımı Cinsiyet, Sınıf düzeyi Siber zorbalık Siber mağduriyet	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Ailelere yönelik öneriler Ebeveyn tutumları İnternet kullanım süresi	

Çalışma Numarası	30	Çalışma Adı : Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin siber zorbalık algılarının incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2018	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Karma araştırma (Nicel ve nitel araştırma) Sıralı açıklayıcı tasarım tipolojisi	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	2015- 2016 yılı Siirt ili 17 ortaokulda görev yapan 316 öğretmen	
4 Veri Toplama Aracı	Bilgi formu Öğretmen siber zorbalık algı ölçeği Yarı yapılandırılmış görüşme formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Nitel veriler için içerik analizi ve betimsel analizler Miles ve Huberman'ın güvenilirlik görüş birliği	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık algısı Cinsiyet Medeni durum, Çocuk sahibi olma Branş, Kıdem, İnternet kullanım sıklığı	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Çevresel faktörler Hizmet içi eğitimler	

Çalışma Numarası	31	Çalışma Adı : Ergenlerde gelişimsel değişkenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkisinin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2018	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 6 farklı okul – 1399 öğrenci arasından 1211 örneklem Meslek lisesi öğrencilerinden 500 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Yenilenmiş siber zorbalık envanteri II Ulrecht kimlik bağlanma ölçeği Akran ilişkileri ölçeği Duygu düzenleme ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel metotlar Ki- kare testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Kimlik gelişimi Akran ilişkileri Siber zorbalık Cinsiyet, Yaş Siber mağduriyet	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Okul türü Eğitsel çalışmalar Yaş, Cinsiyet	

Çalışma Numarası	32	Çalışma Adı : Empati yönelimli siber zorbalık psiko-eğitim programının lise 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerine etkisi
1 Çalışma Yılı	2019	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma ve nitel araştırma (Karma) Açıklayıcı karma yöntem	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Deney ve kontrol grubu toplam 24 kişi	
4 Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Temel empati ölçeği Siber zorbalık ve internet saldırganlığı tarama ölçeği Odak grup görüşme formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Wilcoxon işaretli sıralar testi Mann Whitney U testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Siber mağduriyet Empati	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Eğitsel çalışmalar Eğitim programlarına dahil etme Teknoloji kullanımı	

Çalışma Numarası	33	Çalışma Adı : Cinsiyetin internet bağımlılığı, problemli internet kullanımı, siber zorbalık ve siber mağduriyet değişkenleri üzerine etkisi Bir meta-analiz çalışması
1 Çalışma Yılı	2019	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Meta analiz	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	YÖKTEZ ve Google Akademik veri tabanlarında 2008 yılından itibaren belirlenen kelimeler ile filtrelenerek İncelenen çalışmalar	
4 Veri Toplama Aracı	Meta analiz	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet Okul türü	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	İnternet bağımlılığı İnternet kullanımı Siber zorbalık ve siber mağduriyet Cinsiyet	
Çalışma Numarası	34	Çalışma Adı : Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin problemli internet kullanım düzeyleri ve demografik değişkenlere göre incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2019	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma İlişkisel tarama yöntemi	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2017- 2018 yılı Ege Üniversitesi öğrencileri Örneklem sayısı: 863 öğrenci (Tabakalı örnekleme yöntemi)	
4 Veri Toplama Aracı	Yenilenmiş siber zorbalık envanteri Problemlerle ilgili internet kullanımı ölçeği Kişisel bilgi formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Çoklu doğrusal regresyon analizi Çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) Kruskal Wallis testi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Problemlerle ilgili internet kullanımı Cinsiyet Aile gelir düzeyi Ebeveyn eğitim düzeyi	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Ebeveyn eğitim düzeyi Yöntemi esas olan çalışmalara yer verilmesi	

Çalışma Numarası	35	Çalışma Adı	: Drama, çatışma ve siber zorbalık Ergenlerin siber zorbalığı ve çatışma çözme biçimlerini anlamaya yönelik bir çalışma
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Karma araştırma İç içe karma yöntem	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Araştırma grubu: Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflardan Seçilen toplam 419 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık ve mağduriyet ölçeği Siber zorbalıkla başa çıkma ölçeği Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği Öğrenci günlükleri Çevrimiçi iletişim grubu kayıtları	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Wilcoxon işaretli sıralar testi Shapiro Wilk testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Siber farkındalık Kişisel gelişim Sosyal medya kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalıkla başa çıkma Aile içi iletişim Ebeveyn eğitimi	
Çalışma Numarası	36	Çalışma Adı	: Eğitim örgütlerinde siber zorbalık ile örgütsel dışlanma arasındaki ilişki
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Edirne ilinde görev yapan 2000 öğretmen Örneklem sayısı: 328 kişi (Krejcie ve Morgan tarafından geliştirilen örneklem Belirleme yöntemi formülü)	
4	Veri Toplama Aracı	Örgütsel dışlanma ölçeği Siber zorbalık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Kolmogorov- Smirnov testi Shapiro Wilk testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Yaş, Cinsiyet Sosyal Ağ kullanımı Sosyal medya kullanım süresi Çalışma ortamında iletişim	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Yaş, cinsiyet Önleyici bilgilendirme programları Sosyal medya kullanım amaçları Siber zorbalık tutumları	

Çalışma Numarası	37	Çalışma Adı : Ortaöğretim öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet: Ankara ili örneği
1 Çalışma Yılı	2019	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel betimsel araştırma Korelasyonel (ilişkisel) araştırma modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: MEB'e bağlı lise ve dengi okul öğrencileri Örneklem sayısı: 2018- 2019 yılı Ankara ili Altındağ, Çankaya ve Keçiören ilçelerindeki 30 okuldan Toplam 1141 kişi	
4 Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık anketi Siber zorbalık ölçeği Türkçe uyarlaması Kişisel bilgi formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Levene testi Korelasyon analizi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyleri Cinsiyet Ebeveyn eğitim düzeyleri Okul türü, İnternet kullanımı Teknoloji kullanımı	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	İnternet kullanımı, Cinsiyet Sınıf düzeyi Ebeveyn eğitim durumları Sanal ağlarda geçirilen süre	
Çalışma Numarası	38	Çalışma Adı : Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve mağduriyet düzeyleri ile internet bağımlılığı ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2019	
2 Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2017- 2018 yılı Tekirdağ ilindeki öğrenciler Örneklem sayısı: 2060 öğrenci (Tekrar tesadüfi örneklem yolu ile seçilen)	
4 Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu, İnternet bağımlılık ölçeği Yenilenmiş siber zorbalık envanteri II Sosyal medya tutum ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Mann Whitney U testi Kruskal Wallis testi Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Yaş, Okul türü, Sınıf düzeyi Anne baba birliktelik durumu Ebeveyn eğitim düzeyi Sosyal medya üyeliği	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık ve mağduriyet, İnternet kullanım süresi İnternet ve sosyal medya kullanımı	

Çalışma Numarası	39	Ortaöğretim öğrencilerinin problemleri internet
1	Çalışma Yılı	2019
	Çalışma Adı	: kullanımlarının ve siber zorbalık davranışlarının denetim odağı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Çalışma grubu: 2016- 2017 yılı Konya ili Beyşehir ilçesindeki 554 öğrenci
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Problemleri internet kullanımı ölçeği Siber mağduriyet ve zorbalık ölçeği Rotter'in iç- dış kontrol odağı ölçeği (RİDKO)
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Çarpıklık ve basıklık katsayıları Pearson Momentler çarpım korelasyonu Sıra farkları korelasyon katsayı analizi
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	İnternet kullanımı Siber zorbalık ve mağduriyet durumları Denetim odağı düzeyleri İnternet kullanımı, Sosyal medya üyeliği Akademik başarı
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	İnternet kullanım sıklığı, Cinsiyet İnterneti olan ve olmayan öğrenciler Sosyal ağ sitesi üyeliği Akademik başarı düzeyi

Çalışma Numarası	40	Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber
1	Çalışma Yılı	2019
	Çalışma Adı	: mağduriyetin internet için eleştirel okuryazarlık düzeyleri ile ilişkisi: Afyonkarahisar ili örnekleme
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	2018- 2019 yılı Afyon ili Basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 400 lise öğrencisi
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber zorbalık ve mağduriyet ölçeği İnternet için eleştirel okuryazarlık ölçeği
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel veriler, Kruskal Wallis H testi Mann Whitney U testi Spearman sıra farkları korelasyon analizi
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyi, İnternet kullanımı Siber zorbalık ve siber mağduriyet İnternet okuryazarlığı
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber mağduriyet İnternet için eleştirel okuryazarlık

Çalışma Numarası	41	Çalışma Adı	Çocukların sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları ile siber zorbalık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Trabzon ili 12- 16 yaş arası çocuklar Örneklem sayısı: 432 çocuk (Rastgele örnekleme yöntemi)	
4	Veri Toplama Aracı	Sosyal medya tutum ölçeği Kişisel bilgi formu Siber zorbalık envanteri Siber zorbalığı belirleme ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Kruskal Wallis H testi Mann Whitney U testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	İnternet kullanımı Siber zorbalık Bilgisayar kullanım süresi Teknolojik imkanlar	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Sosyal medya tutumları İnternet kullanımı Günlük internet kullanımı Empati	
Çalışma Numarası	42	Çalışma Adı	Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve psikolojik iyi oluşun incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	2017- 2018 yılı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden seçilen 350 kız ve 156 erkek toplam 506 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber mağduriyet ve zorbalık ölçeği Psikolojik iyi oluş ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel metotlar Levene F testi Kolmogorov- Smirnov testi Shapiro Wilk testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Günlük internet kullanımı Sosyal medya kullanma yoğunluğu Anne baba tutumu Doğum sırası Algılanan sosyoekonomik düzey	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Psikolojik iyi oluş puanı Anne baba tutumu, Sosyal medya kullanımı İnternet kullanım süresi	

Çalışma Numarası	43	Çalışma Adı	: Velilere yönelik geliştirilen siber zorbalık farkındalık eğitiminin etkisinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel deneysel araştırma Tek grup ön test son test	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Bursa ilindeki veliler Örneklem sayısı: Kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen okullardan toplam 80 veli	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık farkındalık eğitimi değerlendirme anketi Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Shapiro Wilk testi Kolmogorov- Smirnov testi Çarpıklık katsayısı Kruskal Wallis H testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık duyarlılık düzeyine etkisi Öğrenim durumu Velilerin cinsiyeti Çalışma durumları	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Yaş Siber zorbalık konusunda bilgilendirme	

Çalışma Numarası	44	Çalışma Adı	: Velilere yönelik geliştirilen siber zorbalık farkındalık eğitiminin etkisinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Genel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Ankara ili 5, 6, 7 ve 8. Sınıf seviyesindeki ortaokul öğrencileri toplam (249539 kişi) Örneklem sayısı: 383 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık ölçeği Örgütsel yabancılaşma ölçeği Örgütsel güven ölçeği Akran zorbalığı ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Örgütsel yabancılaşma Örgütsel güven Akran zorbalığı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Akran zorbalığı ve siber zorbalık ilişkisi Cinsiyet Demografik değişkenler	

Çalışma Numarası	45	Çalışma Adı	: 8. sınıf öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişki
1 Çalışma Yılı	2019		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: Sakarya ili Adapazarı ilçesi 2017- 2018 yılı 8. Sınıfta öğrenim gören 4209 öğrenci Örneklem sayısı: 386 kız ve 336 erkek toplam 722 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı		Kişisel bilgi formu Dijital vatandaşlık ölçeği Siber zorbalık ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		İstatistiksel analizler Kolmogorov- Smirnov testi Tekyönlü varyans analizi (ANOVA)	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Dijital iletişim, Dijital vatandaşlık Eleştirel düşünme Dijital beceriler Cinsiyet, İnternet kullanım süreleri Okul türü, İnternet kullanım becerileri	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Eğitsel faaliyetler Cinsiyet, Yaş Dijital iletişim	
Çalışma Numarası	46	Çalışma Adı	: Siber zorbalık farkındalık programının ergenlerin siber zorbalığa ilişkin farkındalıklarına ve siber zorbalıkla baş etme becerilerine etkisinin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2020		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nicel araştırma Yarı deneysel desen	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Çalışma grubu: 22 kişi kontrol grubu 25 kişi deney grubu Toplam 47 kişi	
4 Veri Toplama Aracı		Kişisel bilgi formu Ergenler için siber zorbalık farkındalık ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		İstatistiksel analizler Basıklık ve çarpıklık katsayıları	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Siber zorbalık eğilimi Siber zorbalıkla baş etme Siber zorbalıktan korunma	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Sosyal iletişim uygulamaları Teknoloji kullanımı Siber zorbalıkla baş etme becerileri	

Çalışma Numarası	47	Çalışma Adı	Siber zorbalık eğitiminde durumlu öğrenme yönteminin uygulanması
1	Çalışma Yılı	2020	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel ve nitel araştırma (Karma yöntem) Yarı deneysel desen	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Deney grubu: 35 kişi Kontrol grubu: 33 kişi Toplam 68 kişi	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber zorbalık duyarlılık ölçeği Yarı yapılandırılmış görüşme formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Görüşme formlarının değerlendirilmesi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık duyarlılığı İletişim Siber farkındalık	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Farkındalık eğitimi Uygulamaların geliştirilmesi Eğitim içerikleri Program tasarımı	

Çalışma Numarası	48	Çalışma Adı	36-72 aylık çocukların ebeveyn, öğretmen ve yöneticilerinin siber zorbalık farkındalıkları, siber zorba kurban olma durumları ve mücadele stratejilerinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2020	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel ve nitel araştırma (Karma model)	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	MEB' e bağlı okullar ve özel okullarda eğitim alan 541 öğrenci velisi, 56 öğretmen ve 25 okul yöneticisi	
4	Veri Toplama Aracı	Görüşme formu Kişisel bilgi formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Görüşme formlarının incelenmesi Kolmogorov- Smirnov testi Shapiro Wilk testi, Mann Whitney U testi Kruskal Wallis testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorba ve siber mağduriyet Cinsiyet, Yaş, Eğitim durumu Siber zorbalık farkındalığı Günlük internet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Hizmet içi eğitim, Güvenli internet kullanımı Okul öncesi eğitim programlarının düzenlenmesi	

Çalışma Numarası	49	Çalışma Adı	Ergenlerde siber mağduriyet ve siber zorbalıkla başa çıkma becerilerinin duygusal zekâ ile ilişkisinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2020	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2018- 2019 yılı Muş ili şehir merkezinde bulunan eğitim kurumları Örneklem: 174 kız, 174 erkek Toplam: 348 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber mağduriyet ölçeği Siber zorbalıkla başa çıkma ölçeği Duygusal zeka ölçeği Adölesan kısa formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Kolmogorov- Smirnov testi T testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Mahh Whitney U testi Kruskal Walis H testi, Sheffe testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet Yaş Okul türü	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık ve mağduriyet Sınıf düzeyleri Sosyal medya kullanımı Öğretmen ve yöneticilerin bilgilendirilmesi	
Çalışma Numarası	50	Çalışma Adı	Yetişkinlerin siber zorbalık davranımları ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: İstanbul ili 2021 yılı 18 yaş üstü bireyler (1 milyon kişi) Örneklem sayısı: 400 kişi (Kolayda örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Sosyo demografik form Dijital vatandaşlık ölçeği Siber zorbalık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistikî analizler Sheffe testi ve Tamhane testi ANOVA	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Dijital vatandaşlık Cinsiyet değişkeni Siber zorbalık düzeyleri Yaş	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Dijital vatandaşlık Siber zorbalık düzeyi İnternetin verimli ve güvenli kullanımı Önleyici çalışmalar	

Çalışma Numarası	51	Çalışma Adı	Üniversite öğrencilerinin siber zorbalıkla ilgili farkındalık düzeylerinin ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi: Buca Eğitim Fakültesi örneği
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Betimsel araştırma yöntemi Tarama (survey) modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Çalışma Grubu: 2019- 2020 eğitim öğretim yılında İzmir ili Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi 4. Sınıf öğrencileri 324 kadın, 147 erkek Toplam: 471 öğretmen adayı	
4	Veri Toplama Aracı	Öğretmenler için sanal zorbalık farkındalık ölçeği Sanal zorbalıkla baş etme ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Mann Whitney U testi Kruskal Wallis testi Shapiro Wilk testi Kolmogorov Smirnov testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Demografik bulgular Cinsiyet Siber zorbalığı duyma/ duymama Siber farkındalık eğitimi Sosyal medya kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalıkla başa çıkma Cinsiyet Siber farkındalık durumları	

Çalışma Numarası	52	Çalışma Adı	Lise öğrencilerindeki psikolojik belirtilerin sosyal medya kullanım bozukluğu ve siber zorbalık ile ilişkisi
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel ve nedensel karşılaştırma yöntemi	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Ardahan il merkezinde öğrenim görmekte olan lise öğrencileri Örneklem sayısı: 787 lise öğrencisi (348 kız ve 356 erkek)	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Sosyal medya kullanım bozukluğu ölçeği Siber mağduriyet ölçeği Güçler ve güçlükler anketi, Siber zorbalık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Bağımsız t testi ve korelasyon	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Akademik ortalama Cinsiyet değişkeni Siber zorbalık ve mağduriyet	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Hizmet içi eğitim çalışmaları Sosyal medya, Akademik başarı, Cinsiyet	

Çalışma Numarası	53	Çalışma Adı	: Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının üniversite öğrencilerinin saldırganlık ve siber zorbalık düzeylerine etkisi
1 Çalışma Yılı	2021		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nitel ve nicel araştırma (Karma)	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: Amasya Üniversitesi Eğitim fakültesi öğrencileri Örneklem: BÖTE 3. Sınıf öğrencileri 18 kadın, 9 erkek toplam 27 öğrenci	
4 Veri Toplama Aracı		Siber zorbalık ve mağduriyet ölçeği KAR-YA saldırganlık ölçeği Görüşme formu	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		İstatistiksel analizler	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Dijital oyun oynama süresi Siber ortamda kimlik gizleme deneyimi Siber ortamın gerçekliği, Hacker etikliği Siber zorbalığa uğrama düzeyleri Şiddet içerikli oyunlar ve saldırganlık ilişkisi	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Dijital oyu seçimi Haftalık oyun oynama süreleri Eğitsel oyunlar	
Çalışma Numarası	54	Çalışma Adı	: Ergen siber zorbalık duyarlılığı ile algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluşu artırma stratejileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2021		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Çalışma grubu: Tekirdağ ili Saray ilçesinde farklı lise türlerinde öğrenim gören 339 kız ve 292 erkek Toplam: 631 ergen birey	
4 Veri Toplama Aracı		Ergenler için öznel iyi oluşu araştırma stratejileri ölçeği Kişisel bilgi formu Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği Destek Ölçeği	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		İstatistiksel analizler	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Cinsiyet Anne- baba gelir düzeyi Sınıf düzeyi	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Okularda farkındalık eğitimleri Zorbalık duyarlılığına ilişkin eğitimler Aile, arkadaş ve öğretmenlerden sosyal destek	

Çalışma Numarası	55	Çalışma Adı	: Lise öğrencilerinin sahip olduğu kişilik türleri ve internet becerilerinin siber zorbalık açısından incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Erzincan ili liselerdeki 8471 öğrenci Örneklem: 1417 kişi (Basit rastsal örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber zorbalık tehlike düzeyi ölçeği Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği Siber zorbalık temelli internet becerileri performans testi	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber mağdur olma ve siber zorba ilişkisi İnternet becerileri Kişilik türleri	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Çalışma kapsamı Dijital ortamlarda eğitim İnternet becerileri Ailelere yönelik öneriler	
Çalışma Numarası	56	Çalışma Adı	: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin siber zorbalık hakkındaki görüşleri
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli		
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Çalışma grubu: Antalya ili merkez ilçelerinde görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden seçilen Örneklem sayısı: 30 öğretmen (Rastsal örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Yapılandırılmış görüşme formu Ses kaydı	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İçerik analizi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Zorbalık kavramı Siber zorbalık Siber zorbalığın önlenmesi görüşleri	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Sosyal medya ortamları ve televizyonda kamu spotu İnternet güvenliği Öğretmen ve veli bilgilendirmesi Siber zorbalık ile ilgili konularda içerik geliştirme	

Çalışma Numarası	57	Çalışma Adı	: Türkiye'de siber zorbalık üzerine yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nitel araştırma yöntemi	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2020 yılı sonuna kadar YÖK ulusal tez merkezinde yayınlanmış erişime açık olan tezler Örneklem sayısı: 109 tez	
4	Veri Toplama Aracı	Doküman analizi	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İçerik analizi İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Tezlerin analizi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Eğitsel alanda siber faaliyetler	

Çalışma Numarası	58	Çalışma Adı	: Üniversite öğrencilerinin pandemi dönemindeki siber zorbalık mağduriyet durumlarının incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel araştırma modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Türkiye'deki üniversite öğrencileri (2019- 2020 yılı) Örneklem sayısı: 18- 25 yaş aralığında 545 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Üniversite öğrencileri için siber zorbalık ölçeği Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği Genç bireylerde bireycilik ve kolektivizm ölçeği Psikolojik ihtiyaçlar ölçeği COVID-19 Pandemisinin yaşam kalitesine etkisi ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet, Siber zorbalık Siber mağduriyet, Aile ortamı Günlük internet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Demografik değişkenler Cinsiyet Sınıf düzeyi Gelir düzeyi, Günlük internet kullanımı	

Çalışma Numarası	59	Çalışma Adı	Öğrencilerin siber zorbalık tehlike düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Bir meslek lisesi örneği
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel araştırma modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Mersin ili Akdeniz ilçesi meslek lisesi öğrencileri Örneklem: 365 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık tehlike düzeyi ölçeği lise formu Kişisel bilgi formu	
5	Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık düzeyi Cinsiyet Sınıf düzeyi Ebeveyn eğitim düzeyi Teknoloji kullanımı, Günlük internet kullanımı Kullanılan sosyal ağlar	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber farkındalık eğitimleri Teknoloji kullanımı	
Çalışma Numarası	60	Çalışma Adı	Lise öğrencilerinin siber zorbalıkla başa çıkma düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Yozgat ili devlet okullarında öğrenim gören lise öğrencileri Örneklem sayısı: 780 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalıkla başa çıkma ölçeği	
5	Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Çarpıklık ve basıklık değerleri Bağımsız t test	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Zorbalıkla başa çıkma düzeyi Yaş Sınıf düzeyi Kardeş sayısı Ailenin aylık geliri Teknoloji kullanım süresi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyi Eğitsel faaliyetler Sosyal medya bilgilendirmeleri	

Çalışma Numarası	61	Çalışma Adı	Ergenlerin dijital oyun bağımlılığı ve sosyal medya tutumlarının siber zorbalık tehlike düzeylerine etkisinin incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Tanımlayıcı ve kesitsel model	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2021- 2022 yılında İstanbul ili Sultanbeyli ve Ataşehir ilçelerinde MEB'e bağlı iki ortaokul Örneklem sayısı: 231 öğrenci (7. Ve 8. sınıf)	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık tehlike düzeyleri ölçeği Sosyal medya tutum ölçeği Dijital oyun bağımlılığı ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Demografik özellikler Yaş Sınıf düzeyi Cinsiyet Ebeveyn eğitim düzeyi ve yaşı Ebeveyn çalışma durumu Dijital oyun oynama sıklığı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Oyun bağımlılığı Eğitsel program geliştirme Teknoloji kullanımı Ebeveyn yaşı	
Çalışma Numarası	62	Çalışma Adı	Ön ergenlik döneminde algılanan ana babalık, algılanan sosyal yetkinlik ile siber zorbalık arasındaki ilişki
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli – Yordayıcı korelasyonel araştırma	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Çalışma Grubu: Ankara ili 359 ortaöğretim öğrencisi	
4	Veri Toplama Aracı	Siber zorbalık davranış ölçeği Kişisel bilgi formu Algılanan ana baba ölçeği Algılanan sosyal yetkinlik ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Bağımsız gruplar için t testi Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Yaş, Sınıf düzeyi İnternet kullanım süresi İnternette gizlenme durumu	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Yaş Siber zorbalığa karşı koruyucu çalışmalar	

Çalışma Numarası	63	Çalışma Adı	Lise öğrencilerinin siber zorbalık ile medya okuryazarlık ve akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Uzunköprü ilçesi örneği
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Edirne ili Uzunköprü ilçesi bulunan 4 devlet okulu öğrencileri Örneklem sayısı: 431 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Siber zorbalık ölçeği ergen formu Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form Medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Mann Whitney U testi Kruskal Wallis H testi Spearman Rank korelasyon analizi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Akıllı telefon bağımlılığı Medya okuryazarlık düzeyi Cinsiyet, Sınıf düzeyi Okul türü Ebeveyn ekonomik durumu	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Eğitim planlaması Teknoloji bağımlılığı	
Çalışma Numarası	64	Çalışma Adı	Dijital ebeveynlik farkındalığının siber zorbalık ve ekran bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rolü
1	Çalışma Yılı	2023	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma İlişkisel tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Ankara ili Çankaya, Yenimahalle ve Mamak ilçelerindeki ortaokul öğrencileri Örneklem: 286 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Dijital ebeveynlik farkındalık ölçeği Siber zorbalık ve internet saldırganlığını tarama ölçeği Çoklu ekran bağımlılığı ölçeği Kişisel bilgi formu	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler Çarpıklık ve basıklık değerleri	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Dijital ebeveynlik Siber mağduriyet zorbalık Ekran bağımlılığı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Dijital ebeveynlik Siber zorbalık	

Çalışma Numarası	65	Çalışma Adı	: Öğretmen adaylarının siber güvenlik farkındalıklarının incelenmesi
1	Çalışma Yılı	2019	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Konya ili 2017- 2018 yılı eğitim fakülteleri öğrencileri Örneklem sayısı: 270 erkek, 539 kadın Toplam: 809 öğrenci	
4	Veri Toplama Aracı	Kişisel bilgi formu Kişisel siber güvenliği sağlama ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet Öğrenim görülen bölüm Sınıf düzeyi İnternet kullanım sıklığı Akademik başarı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Öğrenim görülen bölüm İnternet kullanım sıklığı Cinsiyet	
Çalışma Numarası	66	Çalışma Adı	: Ortaokul öğrencilerinin dijital kimlik mahremiyeti becerileri ile teknoloji okuryazarlık düzeylerinin çevrimiçi oyunlardaki siber güvenlik farkındalıkları üzerindeki etkisi
1	Çalışma Yılı	2022	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Nedensel karşılaştırmalı araştırma modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: Tokat ili 2021- 2022 yılı 5, 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri Örneklem sayısı: Çevrimiçi oyun oynayan 792 erkek, 688 kız Toplam 1480 öğrenci (Tabakalı ve kolayda örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Çevrimiçi oyun bilgileri formu Çevrimiçi oyunlarda siber güvenlik farkındalığı ölçeği Dijital okuryazarlık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İstatistiksel analizler	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Çevrimiçi oyun alışkanlıkları Dijital okuryazarlık düzeyleri Çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeyi	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Dijital okuryazarlık Uygulamaya yönelik öneriler Teknoloji kullanımı	

Çalışma Numarası	67	Çalışma Adı	: Ortaokul öğrencilerinin siber güvenlik farkındalıklarının belirlenmesi
1	Çalışma Yılı	2023	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma Tarama modeli	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	Evren: 2021 -2022 yılı Amasya ilindeki ortaokul öğrencileri 5, 6, 7 ve 8. Sınıf (16743 öğrenci) Örneklem sayısı: 354 öğrenci (rastsal örnekleme)	
4	Veri Toplama Aracı	Siber güvenlik farkındalık ölçeği	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Açımlayıcı faktör analizi Dokrulamalı faktör analizi Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Tukey testi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Ölçek geçerliği Sınıf düzeyi Cinsiyet İnternet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Sınıf düzeyi Cinsiyet İnternet kullanım süresi	

Çalışma Numarası	68	Çalışma Adı	: Siber Zorbalık Kavramı, Türleri ve İlişkili Olduğu Faktörler
1	Çalışma Yılı	2017	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nicel araştırma	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	-	
4	Veri Toplama Aracı	-	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	-	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet Yaş faktörü İnternet temelli iletişim araçları Aile faktörü	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalıkla baş etme becerilerinin geliştirilmesi	

Çalışma Numarası	69	Çalışma Adı	: Siber Zorbalıkla İlişkili Faktörler ve Olası Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme
1	Çalışma Yılı	2017	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Alanyazın taraması	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	2017- 2018 yılları arasında toplam 77 makale	
4	Veri Toplama Aracı	Alanyazın taraması	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	-	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Cinsiyet Siber mağduriyet İnternet kullanım sıklığı Empati	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Cinsiyet Gizlilik hissi Ahlaki çözülme Medya kullanımını eğitimi Öfke kontrolü Siber mağduriyet İnternet kullanım sıklığı Empati	

Çalışma Numarası	70	Çalışma Adı	: Şiddet Sarmalı İçinden Siber Zorbalık Bir Gözden Geçirme
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	-	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	-	
4	Veri Toplama Aracı	-	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	-	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Aile içi iletişim Siber zorbalık İnternet kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık farkındalığı İnternet kullanımının denetlenmesi Ebeveyn çocuk iletişimi	

Çalışma Numarası	71	Çalışma Adı	: Türkiye'deki Okullarda Siber Zorbalık_ Bir Literatür Değerlendirmesi
1	Çalışma Yılı	2017	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	Nitel araştırma Belge incelemesi	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	ULAKBİM – Dergipark dizinleri 287 makale içerisinde seçilen 31 makale	
4	Veri Toplama Aracı	ULAKBİM – Dergipark veritabanı Anket Ölçek Doküman incelemesi Yarı yapılandırılmış görüşme	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	Betimsel analizler İçerik analizi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalığın etkiler	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Siber mağduriyet	

Çalışma Numarası	72	Çalışma Adı	: Çağın Gelişen Sorunu Siber Zorbalık Çocuk ve Ergenlerde Siber Zorbalığı önleme
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	-	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	-	
4	Veri Toplama Aracı	-	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	İçerik analizi	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Siber zorbalık düzeyi Siber zorbalık yaygınlığı Siber zorbalık etkileri	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Siber zorbalık Siber zorbalık eğitimleri Önleme çalışmaları	

Çalışma Numarası	73	Çalışma Adı	: Türkiye'deki Öğrencilerin Siber Zorbalık Türlerinin ve Baş Etme yöntemlerinin incelenmesi
1 Çalışma Yılı	2022		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		Meta sentez	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		Evren: TÜBİTAK, ULAKBİM, Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademi veritabanlarında yayınlanmış makaleler	Örneklem sayısı: 39 makale
4 Veri Toplama Aracı			
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		İçerik analizi	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Siber taciz Sahte kimlik Hile	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Siber zorbalık türlerine karşı öneriler	

Çalışma Numarası	74	Çalışma Adı	: Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Kullanımına İlişkin Öneriler
1 Çalışma Yılı	2021		
2 Yöntem ve Araştırma Modeli		-	
3 Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı		-	
4 Veri Toplama Aracı		-	
5 Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri		-	
6 Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme		Medyanın çocuklar üzerindeki etkileri Dijital medyada siber zorbalık Medya araçlarının kullanılması	
7 Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme		Aile içi eğiti Ebeveyn eğitimleri Teknoloji kullanımı	

Çalışma Numarası	75	Çalışma Adı	: Üniversitelerdeki Siber Güvenlik Sorunları ve Farkındalık Eğitimleri
1	Çalışma Yılı	2021	
2	Yöntem ve Araştırma Modeli	-	
3	Evren Örneklem veya Katılımcı Sayısı	-	
4	Veri Toplama Aracı	-	
5	Veri Analiz Yöntem ve Teknikleri	-	
6	Bulgu ve Sonuçlara göre Kategorilendirme	Teknoloji kullanımı	
7	Yapılan Önerilere göre Kategorilendirme	Personele verilmesi gereken eğitimler Kişisel eğitimler Siber farkındalığın oluşturulması	